

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Załącznik numer 1
do uchwały nr .../Z/2018
Zarządu Stowarzyszenia LGD "Siła w Grupie"

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014 - 2020 Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie"

2018-04-....

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.
"Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność" współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej
w ramach działania 19.1 Wsparcie przygotowawcze
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Spis treści

Spis treści.....	2
Rozdział I. Charakterystyka LGD	3
Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR	8
Rozdział III. Diagnoza	10
Rozdział IV. Analiza SWOT	31
Rozdział V. Cele i wskaźniki.....	34
Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.	49
Rozdział VII. Plan działania	56
Rozdział VIII. Budżet LSR.	57
Rozdział IX. Plan komunikacji.....	58
Rozdział X Zintegrowanie.....	59
Rozdział XI Monitoring i ewaluacja	62
Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	62
Załącznik nr 1 do LSR – Procedura aktualizacji LSR	63
Załącznik nr 2 do LSR – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu.....	64
Załącznik nr 3 do LSR - Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu.	66
Załącznik nr 4 do LSR - Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia tj. realizację operacji w ramach LSR, wdrażanie projektów współpracy, koszty bieżące i aktywizację, a w przypadku LSR współfinansowanych z EFRROW dodatkowo „Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020”	70
Załącznik nr 5 do LSR – Plan komunikacji	70

Rozdział I. Charakterystyka LGD

1. FORMA PRAWNA I NAZWA STOWARZYSZENIA

Lokalna Grupa Działania posiada status stowarzyszenia i działa pod nazwą Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie”. Jest to stowarzyszenie „specjalne” posiadające osobowość prawną, jest partnerstwem trójsektorowym, w którego skład wchodzi instytucje publiczne, lokalni partnerzy sektora społecznego, gospodarczego oraz mieszkańcy.

LGD działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o Stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.) oraz w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U.2015 poz. 378) i Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Nadzór nad LGD sprawuje Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego. Stowarzyszenie zostało zarejestrowane pod numerem **0000254219**, REGON: 320202167 w Krajowym Rejestrze Sądowym w Koszalinie w dniu **30.03.2006** r.

2. OBSZAR

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju Stowarzyszenia Siła w Grupie obejmuje 8 gmin wchodzących w skład Powiatu Kołobrzeskiego i Powiatu Białogardzkiego województwa zachodniopomorskiego o łącznej powierzchni **1 168 km²**. Liczba ludności objęta LSR wynosi **49 887 osób**.

Tabela 1. Wykaz gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia LGD Siła w grupie wraz z liczbą ludności i powierzchnią w km²:

Nazwa gminy	Liczba ludności	Powierzchnia w km ²
Gmina Białogard	7 853	328
Gmina Dygowo	5 640	129
Gmina Gościno	5 235	116
Gmina Karlino	9 307	141
Gmina Kołobrzeg	10 334	144
Gmina Rymań	4 095	146
Gmina Siemysł	3 758	107
Gmina Ustronie Morskie	3 665	57
	49 887	1 168

Mapa 1. Mapa obszaru

Spójność przestrzenna obszaru objętego LSR jest zachowana, gdyż gminy będące członkami LGD graniczą ze sobą i są położone w bezpośrednim sąsiedztwie. Cały obszar jest spójny w kontekście geograficznym.

3.1 Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD

Powoływanie Lokalnej Grupy Działania przebiegało wieloetapowo. Celem powstania LGD było przygotowanie mieszkańców terenów wiejskich do skorzystania ze środków unijnych na wsparcie rozwoju wsi. Z inicjatywą utworzenia partnerstwa wystąpiła gmina Gościno i zaprosiła do współpracy sąsiednie gminy: Dygowo, Rymań i Siemyśl, które spełniały określone przez Ministerstwo Rolnictwa warunki uczestnictwa w I i II schemacie PPL LEADER+. Następnie, 23 września 2005 roku, zorganizowano w Zespole Szkół w Gościnie Konferencję Inauguracyjną wdrażania projektu pod nazwą "Siła w Grupie", na którą zaproszono 101 osób. Przeprowadzono intensywną akcję promocyjną Programu „LEADER+”, w rezultacie której zebrano ponad 60 osób gotowych do podjęcia działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W wyniku intensywnej akcji promocyjnej, informacyjnej i przeprowadzonych warsztatów z udziałem społeczności poszczególnych sołectw wyłoniono liderów lokalnych, którzy wzięli udział w dalszych warsztatach planowania strategicznego. Były to osoby prywatne chcące pracować społecznie na rzecz swoich środowisk, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele samorządów, rolnicy oraz niewielka grupa przedsiębiorców, którzy wykazali się najmniejszą aktywnością. W wyniku ich pracy opracowano Zintegrowaną Strategię Rozwoju Lokalnego. W trakcie tych działań dokonała się samoistna selekcja liderów, którzy chcieli aktywnie uczestniczyć w realizacji programu Leader. W rezultacie tych działań, na Zebraniu Założycielskim w dniu 20.12.2005 roku 28-osobowa grupa powołała w oparciu o ustawę o stowarzyszeniach Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie".

Stowarzyszenie to jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach nie zarobkowych. Nazwa Stowarzyszenia jest prawnie zastrzeżona.

Stowarzyszenie jest osobą prawną i zostało wpisane do KRS pod numerem 0000254219 w Sądzie Rejonowym w Koszalinie w dniu 30.03.2006. Stowarzyszenie swoim działaniem obejmowało gminy: Gościno, Rymań, Siemyśl, Dygowo oraz obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Dla właściwej realizacji swoich celów, Stowarzyszenie może prowadzić działalność poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Zarząd Stowarzyszenia wystąpił z pismem do Gmin tworzących partnerstwo o przystąpienie do Stowarzyszenia w charakterze członków zwyczajnych. Rady Gmin podjęły uchwały w/w sprawie. Z podobnym pismem wystąpiono do Banku Spółdzielczego w Gościnie oraz do Nadleśnictwa. W wyniku tych działań samorządy te oraz Bank Spółdzielczy stały się członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia. Nadleśnictwo Gościno nie mogło, nie mając osobowości prawnej, stać się członkiem Stowarzyszenia.

Po zrealizowaniu II schematu podjęto kroki w celu dokonania zmian umożliwiających Stowarzyszeniu uczestnictwo w realizacji podejścia Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013. W tym celu rozpoczęto działania informacyjne w gminach członkowskich poprzez uczestnictwo w sesjach rad gmin oraz zaproszono dodatkowe gminy, Kołobrzeg i Ustronie Morskie. Przeprowadzono ankietyzację preferencji w stosunku do możliwych w ramach PROW działań związanych z podejściem Leader.

Na warsztatach w poszczególnych gminach przeprowadzono analizę SWOT w celu aktualizacji oglądu rzeczywistości obszaru działania LGD z punktu widzenia uczestników życia społeczno – gospodarczego. Następnie przeprowadzono warsztaty planowania strategicznego, których celem było przebudowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich tak, aby odpowiadała aktualnym potrzebom i preferencjom oraz sposobowi funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania w następnym okresie programowania. Zdefiniowano na nowo cele strategiczne i operacyjne określając w ten sposób aktualne potrzeby oraz sposób ich zaspokajania zarówno przez przyszłych wnioskodawców jak i samą Lokalną Grupę Działania i jej uczestników, partnerów społeczno-gospodarczych oraz samorządowych. W styczniu 2009 roku Lokalną Strategię Rozwoju zaakceptowało Miasto i Gmina Karlino przystępując do Stowarzyszenia. Stosowne zmiany dotyczące tego samorządu znalazły się w ostatecznej wersji LSR, która została złożona wraz z wnioskiem o wybór Lokalnej Grupy Działania do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. W listopadzie 2009 roku kolejny raz zaktualizowano LSR w wyniku przyjęcia Gminy Białogard. Po weryfikacji wniosku o wybór LGD oraz aktualizacji załączników, decyzją Urzędu Marszałkowskiego zostaliśmy wybrani do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013. Uroczyste podpisanie umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR odbyło się na Zamku w Szczecinie 07.07.2009 roku.

Doświadczenie LGD

Stowarzyszenie LGD realizowało Zintegrowaną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich w okresie programowania 2004-2006 w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”. W ramach tego programu 19.06.2006 roku Stowarzyszenie złożyło wnioski do Schematu II na realizację projektu pod nazwą „Aktywność siłą rozwoju wsi” na kwotę 690.456,00 złotych. Umowa na realizację projektu z Fundacją Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA została podpisana 09.03.2007 roku. Do realizacji i koordynacji projektu zostało utworzone biuro Stowarzyszenia, które ma siedzibę w Urzędzie Gminy w Gościnie. Projekt ten był realizowany na terenie czterech gmin: Dygowo, Gościno, Rymań i Siemyśl. W ramach jego

realizacji zostały przeprowadzone następujące działania: szkolenie komputerowe i obsługa Internetu, szkolenie w zakresie możliwości produkcji i wykorzystania roślin na cele energetyczne, jako alternatywy tradycyjnego sposobu gospodarowania, kurs agroturystyczny, kursy językowe (j. niemiecki, j. angielski), kurs ratownictwa medycznego, szkolenie dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków z funduszy UE, wyjazd studyjny producentów rolnych do LGD Strittmatter Lande, V – COTTBUS, integracyjny turniej sportowo-rekreacyjny „Spotkanie na miedzy”, promocja produktów lokalnych i wyrobów rękodzielniczych w trakcie Dożynek gminnych, obchody Dni Seniora, szkolenie w zakresie marketingu produktów lokalnych oraz podnoszenia ich atrakcyjności, „Wielkanoc z tradycją”, kiermasze świąteczne promujące produkty lokalne i wyroby rękodzielnicze, „Boże Narodzenie wsi polskiej”, opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową na około 30 km trasy rowerowej po nasypie zlikwidowanej wąskotorówki oraz remontu dwóch kościołów, opracowano analizy i ekspertyzy dla przedsiębiorców, przeszkolono zarząd, personel LGD oraz lokalnych liderów w zakresie przygotowania i realizacji projektów, w ramach promocji Lokalnej Grupy Działania przygotowano film multimedialny oraz wydawnictwa reklamowe.

W okresie 2007-2013 Stowarzyszenie LGD „Siła w Grupie” zdobywało kolejne doświadczenie podczas realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Zatwierdzony w umowie ramowej z dnia 07.07.2009 roku, budżet całkowity na realizację LSR wynosił 7 182 292,00 zł w wyniku uzyskania środków dodatkowych, zwiększony do kwoty 9 034 685,84 zł realizowany został zgodnie z przyjętym planem. Beneficjentami środków były gminy członkowskie, organizacje pozarządowe, parafie, przedsiębiorcy, rolnicy oraz osoby fizyczne. Zrealizowano dwa projekty współpracy. Projekt „I Leaderowskie Igrzyska Zachodniopomorskiego” realizowany był przez 11 partnerów. Projekt współpracy „Nordic Walking Park Pomorza Środkowego” zrealizowano ze Środkowopomorską Grupą Działania”. W ramach prac projektowych łącznie zostało oznakowanych w 19 gminach 342 km tras nordic walking za pomocą tablic opisowo-poglądowych z mapami tras i ćwiczeniami, a także znaków kierunkowych. Na terenie naszego obszaru powstały trasy o długości 154 km. Na funkcjonowanie lgd i nabywanie umiejętności i aktywizację przewidziano 1575741,34. W wyniku realizacji LSR zostały osiągnięte cele ogólne i szczegółowe zawarte w strategii, związane z rozwojem naszego obszaru. Stopień wykorzystania budżetu przeznaczanego na Wdrażanie LSR wyniósł 83,46%, na Wdrażanie Projektów Współpracy 95,3%, Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizację 86,41%. LGD „Siła w Grupie” zorganizowało dwa wyjazdy w ramach realizacji planów KSOW z działania 3.5 pomoc techniczna dla współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej, dotyczącej promocji produktów regionalnych przez podmioty działające na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego do Brukseli na Targi „Fete du folklore” w 2009 roku i w 2010 roku. W ramach projektów promowane były produkty: ogórek kołobrzescki, miód drahimski, paprykarz szczeciński, konfitura z płatków i owoców róży, koreczki śledziowe Neptuna, chleb razowy pokrzywieński i inne. Uznane produkty w regionie zaprezentowane zostały na targach międzynarodowych w Brukseli.

Realizacja dotychczasowych działań Stowarzyszenia LGD "Siła w Grupie" przyczyniła się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru, miała wpływ na aktywizację społeczną oraz rozwój gospodarczy. Wszystkie działania były podejmowane dla naszego społeczeństwa przy jego aktywnym udziale, zgodnie ze zgłaszanymi w różnych formach swoje potrzeby i propozycje na każdym etapie przygotowania i realizacji zadań poszczególnych programów.

Doświadczenie kadr do zarządzania LGD

Zarząd Stowarzyszenia funkcjonuje w niezmiennym składzie od 2010 roku, w jego skład wchodzi 7 osób. Większość, bo 5 członków Zarządu działa od początku powstania stowarzyszenia, czyli od 2006 roku. Przez cały okres zdobywali i powiększali doświadczenie przy realizacji zadań poprzednich okresów programowania. Doświadczenie to jest wykorzystywane przez zaangażowanie osób do opracowania i realizacji LSR na lata 2014-2020. Stałość kadry zarządzającej przyczynia się również do kontynuacji wizji i misji wyznaczonej od początku powstania partnerstwa. Również skład osobowy biura Stowarzyszenia opiera się na kadrze zatrudnionej dotychczas, która posiada wiedzę i doświadczenie w ramach pełnionych przez siebie funkcji, odpowiadające zakresowi merytorycznemu LSR.

Doświadczenie członków LGD w realizacji operacji w ramach LSR na lata 2007-2013.

Wśród najaktywniejszych przedstawicieli sektora publicznego wymienić należy Gminę Gościno, która zgodnie z oczekiwaniem społecznym w wyniku realizacji projektów powstało 13 placów zabaw dla dzieci, wybudowano centrum społeczno-kulturalne, sportowe i rekreacyjne, zbudowano pomost pływający na jeziorze wraz z drenażem i ukształtowaniem plaży, utworzono i wyposażono "Fit Park" -siłowni zewnętrznej. Kolejne projekty to renowacja płyty boiska do piłki nożnej na stadionie w Gościnie, wybudowano amfiteatr na cokole betonowym na placu za Domem Kultury oraz wybudowano halę namiotową - zadaszenie boiska wielofunkcyjnego "Orlik i lodowiska "Biały Orlik" w Gościnie. Poza tym zorganizowano imprezy społeczno - kulturalne, rekreacyjno - sportowe i integracyjne dla mieszkańców oraz imprezy muzyczne dla młodzieży "Dance For Freedom". Na bazie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przygotowanej w okresie 2004-2006 przez LGD „Siła w Grupie”, 4 gminy członkowskie w tym Gościno zbudowały ścieżki rowerowe, które stały się dużym atutem rekreacyjno- turystycznym obszaru. Sektor gospodarczy był również aktywny. W ramach działania "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" zostało zrealizowane 5 projektów w

wyniku czego zostało utworzone 6 miejsc pracy. "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" cieszyło się dużym zainteresowaniem i zrealizowano 11 projektów, w wyniku których utworzono kolejne miejsca pracy. Wśród beneficjentów było 2 członków naszego Stowarzyszenia. Aktywność sektora społecznego przedstawia się następująco: 4 małe projekty zrealizowane przez organizacje pozarządowe z gminy Białogard, 2 projekty z gminy Kołobrzeg, 2 projekty z gminy Rymań, 7 projektów z gminy Gościno, 4 projekty z gminy Karlino. Łącznie organizacje zrealizowały 19 projektów, z tego 3 projekty zrealizowane przez organizacje będące naszymi członkami. Szczególną aktywnością wyróżniła się jedna osoba fizyczna z gminy Białogard, która zrealizowała 5 małych projektów. Doświadczenie to będzie mogła wykorzystać w nowym okresie programowania, gdyż obecnie reprezentuje gminę w stowarzyszeniu.

3. 2 Reprezentatywność LGD

Członkowie Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” tworzą partnerstwo trójsektorowe. Aktualnie wykaz członków obejmuje 63 podmioty, które reprezentują następujące sektory:

Sektor publiczny: Gminy członkowskie: Gmina Białogard, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Rymań, Gmina Siemysł, Gmina Ustronie Morskie.

Sektor społeczny: organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie „IMEJDA” z siedzibą w Robuniu, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Oświaty w Gminie Gościno „Ała i As”, Stowarzyszenie Na Rzecz Ekorozwoju Wsi Gorawino z siedzibą w Gorawinie, Ochotnicza Straż Pożarna w Gościnie, Koło Łowieckie „Ryś”, Stowarzyszenie Uczniowski Klub Sportowy „REFLEKS”. Sektor społeczny reprezentują osoby fizyczne z terenu działania LGD, z racji rekomendacji mieszkańców, kół gospodyń wiejskich, rad sołeckich i parafialnych i innych grup nieformalnych. Najliczniej reprezentowany jest sektor społeczny.

Sektor gospodarczy: Usługowy Zakład Ślusarski Mieczysław Woś (metaloplastyka i kowalstwo artystyczne), Pomorski Bank Spółdzielczy w Świdwinie Oddział w Gościnie, Usługi Budowlane Andrzej Kawa, Sklep Spożywczo - Przemysłowy Zygmunt Świder, Pośrednictwo Finansowo – Ubezpieczeniowe, Mirosław Sztandarski, Przedsiębiorstwo BARKAS spółka jawna E.Świderk, G. Świderk, A. Skorupińska, FHU Paweł Januszewski, Firma Budowlana STOL – DACH Lech Bany, Stanisław Barski Pracownia Artystyczna "Witraż", Eurokonsult Arkadiusz Stasiorek, Pośrednictwo Finansowo - Handlowe Dariusz Stępień, Henryk Dobrołowicz, gospodarstwo rolne, "Wekaa-1" Krzysztof Wosik.

Sektorowość można jednoznacznie rozpatrywać tylko na podstawie deklaracji osób fizycznych i prawnych wymienionych powyżej, co daje podział sektorów partnerstwa na cztery części w proporcji:

- sektor społeczny – 44,45%
- sektor gospodarczy – 20,63%
- sektor publiczny – 15,87%
- mieszkańcy - 19,05%

Stowarzyszenie LGD "Siła w Grupie" od początku działania założyło sobie propagowanie idei podejścia LEADER poprzez organizowanie spotkań z liderami lokalnymi, rolnikami, przedsiębiorcami oraz innymi osobami zainteresowanymi programem, na których promuje się ideę oddolnego kreowania rozwoju lokalnego z udziałem LGD oraz jego funkcji koordynujących programu LEADER. W pozyskiwaniu nowych partnerów Stowarzyszenie prezentuje postawę otwartości i gotowości do pomocy oraz współpracy. Zapewnia swobodny i niedyskryminujący dostęp do członkostwa. W składzie LGD znajduje się 15 osób i 11 podmiotów reprezentujących grupy defaworyzowane, określone w rozdziale III Diagnoza - opis obszaru i ludności. Do tych grup planujemy skierować (30 %) środków finansowych na realizację LSR, określone zostały również specjalne metody komunikowania się z tymi grupami, których szczegóły zawarte są w Planie komunikacyjnym.

3.3 Poziom decyzyjny - Rada

Rada stanowi organ decyzyjny powołany do wyboru operacji w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju i jest organem Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”. Członkowie Rady są wybierani przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia spośród jego członków. Członkowie Rady nie są członkami Zarządu, Komisji Rewizyjnej ani pracownikami biura LGD. Rada dokonuje wyboru operacji zgodnych z LSR uchwałą po dopełnieniu procedury ich wyboru zgodnie z Regulaminem Rady. Pracami Rady kieruje jej Przewodniczący, który czuwa nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru operacji oraz nad poprawnością dokumentów oraz zgodnością formalną. W czynnościach administracyjnych przewodniczący jest wspierany przez pracowników biura. Wobec członków Rady, którzy systematycznie nie będą brać udziału w posiedzeniach Rady lub podczas dokonywania oceny wniosków nie będą stosować zatwierdzonych kryteriów, zostaną zastosowane działania dyscyplinujące (np. zmiana w składzie organu decyzyjnego)

Rada składa się z przedstawicieli sektora gospodarczego (25%), społecznego (16,66%), publicznego (16,67%) oraz mieszkańców (41,67%), w tym

- 3 członków - sektor gospodarczy,
- 2 członków - sektor publiczny,
- 2 członków - sektor społeczny,
- 5 członków - sektor mieszkańcy

Zasady oceny oraz procedury związane z wyborem operacji zostały szczegółowo opisane w rozdziale VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru, a także w Regulaminie Rady, który będzie udostępniony do wiadomości publicznej za pomocą strony internetowej www.silawgrupie.org.pl.

Proces decyzyjny w LGD nie jest zdominowany przez władze publiczne ani żadną inną z grup interesów.

Ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. W procedurach oceny operacji przewidziane są mechanizmy w razie zaistnienia konfliktu interesów, zasady postępowania w przypadku rozbieżności ocen oraz uzyskania takiej samej liczby punktów.

Przyjęte procedury są niedyskryminujące, przejrzyste, zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru oraz określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu.

3. 4 Zasady funkcjonowania LGD

Podstawowe dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie LGD "Siła w Grupie": statut, Regulamin Rady, Regulamin WZC, Regulamin Komisji Rewizyjnej, Regulamin Zarządu LGD, Regulamin biura.

1. Statut Stowarzyszenia LGD "Siła w Grupie" - uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków, reguluje m.in. następujące kwestie:

- organ nadzoru - wskazanie właściwego Marszałka Województwa,
- wprowadzenie dodatkowego organu stowarzyszenia - odpowiedzialnego za wybór operacji oraz szczegółowe określenie jego kompetencji i zasad reprezentatywności,
- określenie organu LGD kompetentnego w zakresie uchwalania LSR i jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru operacji,
- uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji),
- zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach.

2. Regulamin Rady - uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków, reguluje m.in. następujące kwestie:

- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego (sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, itp.),
- szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny),
- szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (ocena wniosków, sposób podziału wniosków do oceny pomiędzy członków organu, zasady preselekcji operacji, jeśli dotyczy, zasady dokumentowania oceny, wzory dokumentów, itp.) o ile nie zostały określone w Statucie lub innych procedurach,
- zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego,
- zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.

3. Regulamin Walnego Zebrania Członków - uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków, reguluje m.in. następujące kwestie:

- zasady zwoływania, organizacji i dokumentacji posiedzeń organu,
- zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD (sposób zgłaszania kandydatów, oddawania głosów, wybory uzupełniające),
- zasady protokołowania posiedzeń WZC.

4. Regulamin Komisji Rewizyjnej - uchwalany i zmieniany przez Zarząd, reguluje m.in. następujące kwestie:

- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń,
- zasady prowadzenia działań kontrolnych,
- zasady protokołowania posiedzeń.

5. Regulamin Zarządu - uchwalany i zmieniany przez Zarząd, reguluje m.in. następujące kwestie:

- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń,
- kompetencje i podział zadań pomiędzy członkami Zarządu,
- zasady protokołowania posiedzeń.

6. Regulamin biura LGD - uchwalany i zmieniany przez Zarząd, reguluje m.in. następujące kwestie:

- zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników,
- uprawnienia kierującego biurem członka Zarządu,
- zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych,
- opis metody oceny efektywności świadczonego doradztwa przez pracowników LGD.

Lokalna Grupa Działania określiła podział zadań pomiędzy pracownikami biura. Przypisano pracownikom biura działania w zakresie współpracy, animacji społeczności lokalnej i doradztwa. Ważnym elementem oceny funkcjonowania LGD będzie stałe weryfikowanie, osiągania zakładanych wskaźników realizacji tych zadań, określone w rozdziale V Cele i wskaźniki, zgodnie z zaplanowanym harmonogramem (metoda pomiaru). Dodatkowo w przypadku usług doradczych weryfikowana będzie ich jakość (ocena na podstawie ankiet) oraz efektywność określona jako odsetek wniosków o przyznanie pomocy /powierzenie grantu, w ramach których LGD świadczyła usługi doradcze i które otrzymały wsparcie ze środków LSR w łącznej liczbie operacji/grantów.

3.5 Potencjał ludzki LGD a regulaminy organu decyzyjnego/zarządu/biura

Jedną z podstawowych zasad podejścia RLKS jest odpowiedzialność partnerstwa za wybór operacji na poziomie lokalnym i zapewnienie, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD prezentują odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Wiedza lub doświadczenie osób wybranych do pełnienia funkcji w organach/ biurze odpowiadają również zakresowi merytorycznemu LSR. W poszczególnych regulaminach są zawarte kompetencje na wymagane w LGD stanowiska lub funkcje w organie decyzyjnym, w zarządzie, w biurze. Planuje się również organizowanie szkoleń dla osób zaangażowanych przy realizacji LSR w celu podnoszenia bądź aktualizowania wymaganych kompetencji poszczególnych członków organów.

Wszystkie osoby wchodzące w skład organu decyzyjnego dysponują odpowiednimi kwalifikacjami do właściwego sprawowania swojej funkcji w organie decyzyjnym. Reprezentowany sektor i inne wymagania przedstawia zawarte są w tabeli stanowiącej **Załącznik do wniosku o wybór**.

Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR

Lokalna Strategia Rozwoju została zbudowana samodzielnie przez LGD według **metody partycypacyjno-eksperckiej**, czyli uspołecznionej, w której równoważne jest doświadczenie ekspertów oraz wiedza i potencjał społeczności lokalnej. Eksperti w budowę LSR wnieśli doświadczenie. Główną zaletą ich zaangażowania był brak emocji i spojrzenie na obszar projektowy „z zewnątrz”, a przez to jego niezależną ocenę. Społeczność lokalna wskazała natomiast główne problemy społeczne, określiła kierunek rozwoju obszaru, jak również sposoby jego realizacji.

W pierwszej kolejności LGD przeprowadziło **badanie ankietowe na grupie 200 mieszkańców**, przedstawicieli różnych sektorów, w tym również przedstawicieli grup defaworyzowanych, osób bezrobotnych, osób o utrudnionym dostępie do rynku pracy, osób pracujących, uczących się, prowadzących działalność gospodarczą, prowadzących gospodarstwo rolne.

Wyniki z badania opinii mieszkańców znalazły zastosowanie w tworzeniu strategii na każdym kluczowym etapie jej tworzenia i przyczyniły się do zdiagnozowania obszaru i ludności tu zamieszkującej, wyznaczenia głównych obszarów problemowych i potencjałów obszaru, a także określenia grup docelowych LSR.

Społeczność lokalna składająca się z przedstawicieli trzech sektorów i mieszkańców brała udział w formułowaniu potrzeb i problemów obszaru LGD "Siła w Grupie" znajdujących odzwierciedlenie w przygotowanej diagnozie obszaru, jak również na etapie formułowania celów i ustalania ich hierarchii, poszukiwania rozwiązań stanowiących sposoby ich realizacji, tworzenia wskaźników i identyfikacji grup docelowych.

W celu zapewnienia partycypacji społeczności lokalnej i jej aktywnego udziału w budowie LSR Stowarzyszenie LGD "Siła w Grupie" wykorzystało łącznie 5 partycypacyjnych metod konsultacji:

1. **badanie ankietowe** – ankieta została umieszczona na stronie internetowej LGD oraz przesłana do gmin. Uczestnikami badania byli mieszkańcy obszaru objętego działaniem LGD „Siła w Grupie”, z uwzględnieniem **przedstawicieli grup defaworyzowanych** tj.: kobiety, osoby poniżej 35 roku życia oraz osoby powyżej 50 roku życia. Celem badania była diagnoza postaw i opinii mieszkańców w tematach kluczowych z punktu widzenia konstrukcji Lokalnej Strategii Rozwoju. Pozyskane dane wykorzystane zostały przy określeniu **problemów lokalnych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie**. Wyniki z badań ankietowych przeprowadzonych na grupie ok. 200 mieszkańców terenu objętego LSR zostały wykorzystane także do sformułowania **analizy SWOT** i miały istotny wpływ na **kształt celów strategii**, dobór odpowiednich przedsięwzięć i **wskaźników** ich realizacji. Ponadto wyniki badania opinii mieszkańców posłużyły LGD do **opracowania kryteriów wyboru projektów, zasad monitorowania i ewaluacji** oraz opracowania planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR.

2. **Spotkania otwarte z mieszkańcami z uwzględnieniem techniki Narada obywatelska** – Zorganizowano dwa cykle spotkań w każdej z 8 Gmin obszaru objętego LSR. Spotkania odbyły się według następującego harmonogramu:

* I cykl spotkań:

09.03.2015 r. - Rymań, Siemyśl
10.03.2015 r. - Karlino, Gościnko
11.03.2015 r. - Piotrowice, Dygowo
12.03.2015 r. - Gościno, Robuń
24.03.2015 r. - Kołobrzeg, Korzystno
25.03.2015 r. - Białogard, Pomianowo
26.03.2015 r. - Ustronie Morskie

* II cykl spotkań:

08.09.2015 r. - Stanomino
09.09.2015 r. - Wrzosowo
10.09.2015 r. - Gościno
15.09.2015 r. - Karlino
16.09.2015 r. - Dźwirzyno
17.09.2015 r. - Rymań
22.09.2015 r. - Siemyśl
23.09.2015 r. - Ustronie Morskie

W spotkaniach wzięły udział łącznie 303 osoby (185 w pierwszym cyklu spotkań i 111 osób w drugim). Uczestnikami spotkań byli przedstawiciele sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańcy, z uwzględnieniem **przedstawicieli grup defaworyzowanych** tj.: kobiety, osoby poniżej 35 roku życia oraz osoby powyżej 50 roku życia.

Podczas spotkań otwartych z mieszkańcami **zebrano uwagi** mieszkańców na temat projektu **analizy SWOT i celów LSR** wypracowanych na podstawie głównych wniosków z diagnozy obszaru, dyskutowano nad problemami obszaru LSR oraz nad zidentyfikowanymi potencjałami rozwojowymi, aby na tej podstawie określić główne kierunki interwencji i obszary wsparcia w ramach LSR. Ponadto uwagi mieszkańców posłużyły LGD do **opracowania zasad monitorowania i ewaluacji** oraz **opracowania planu komunikacyjnego** w odniesieniu do realizacji LSR.

3. **Punkt konsultacyjny w biurze LGD** – przez cały okres przygotowywania strategii mieszkańcy obszaru objętego działaniem LGD „Siła w Grupie” mieli możliwość pozyskania informacji bądź zgłoszenia **uwag do projektu strategii** w punkcie konsultacyjnym biura LGD.

4. **E - konsultacje** – mieszkańcy obszaru objętego działaniem LGD mieli **możliwość zgłoszenia uwag do projektu strategii za pośrednictwem elektronicznych formularzy**, dostępnych na stronach internetowych LGD i poszczególnych gmin.

5. **Analiza zgłoszonych fiszek projektów w ramach LSR** – w trakcie przygotowania dokumentu LGD „Siła w Grupie” przeprowadziło badanie pod kątem planowanych do realizacji projektów w ramach PROW 2014 -2020, które dostarczyło informacji nt. potrzeb i oczekiwań w zakresie nowej LSR, a także określiło kierunki działań wynikające z analizy potrzeb.

Przy tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju LGD "Siła w Grupie" wykorzystano również:

1. doświadczenie członków LGD wchodzącego w skład LGD i doświadczenie kadr uczestniczących w realizacji LSR 2007-2013 oraz wyniki badań własnych i ewaluacji LSR,
2. analizę danych historycznych z procesu wdrażania LSR 2007-2013,
3. wskaźniki pochodzące ze źródeł statystyki publicznej określające wpływ LSR na realizację strategii rozwoju regionu,
4. wyniki konsultacji i opinii eksperta,
5. **wyniki badań własnych i ewaluacji.**

Podsumowując, w wymienionych poniżej kluczowych etapach prac nad opracowaniem LSR zastosowano następujące partycypacyjne metody konsultacji :

- 1) **diagnoza i analiza SWOT - badanie ankietowe, spotkania otwarte z mieszkańcami z uwzględnieniem techniki Narada obywatelska**, punkt konsultacyjny w biurze LGD, e - konsultacje
- 2) **określenie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania - badanie ankietowe, spotkania otwarte z mieszkańcami z uwzględnieniem techniki Narada obywatelska**, analiza zgłoszonych fiszek projektów w ramach LSR, e - konsultacje
- 3) **opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru - badanie ankietowe, spotkania otwarte z mieszkańcami z uwzględnieniem techniki Narada obywatelska**, punkt konsultacyjny w biurze LGD, e – konsultacje
- 4) **opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji - badanie ankietowe, spotkania otwarte z mieszkańcami z uwzględnieniem techniki Narada obywatelska**, punkt konsultacyjny w biurze LGD „Siła w Grupie”, e – konsultacje
- 5) **przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR - badanie ankietowe, spotkania otwarte z mieszkańcami z uwzględnieniem techniki Narada obywatelska**, punkt konsultacyjny w biurze LGD, e – konsultacje

Opis skutków i wyników zastosowania tych metod znalazł się w dalszych rozdziałach LSR.

W wyniku konsultacji społecznych LSR mieszkańcy, w tym przedstawiciele grup defaworyzowanych, zgłosili łącznie 12 uwag. W wyniku dokonanej analizy zgłoszonych podczas procesu konsultacji wniosków uwzględniono 10 uwag. Uwzględnione wnioski dotyczyły analizy SWOT. Ze względu na brak wartości merytorycznej odrzucone zostały 2 uwagi. .

Dane pozyskane podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR od uczestników spotkań, warsztatów bądź osób kontaktujących się z biurem w punkcie konsultacyjnym, a także przy użyciu elektronicznego formularza wykorzystano do opracowania LSR.

LSR została przygotowana przy pełnym zaangażowaniu społeczności lokalnej i jej aktywnym uczestnictwie. Dokumentami potwierdzającymi zastosowane metody partycypacji lokalnej społeczności w procesie tworzenia LSR dokumentują: zebrane niespełna 200 ankiet od mieszkańców gmin członkowskich, zebrane około 208 proponowanych

do realizacji projektów, zgromadzone uwagi od mieszkańców, ogłoszenia o spotkaniach i warsztatach, listy obecności, zdjęcia, print screen informacji ze stron internetowych Stowarzyszenia i gmin członkowskich.

Partycypacja społeczna na etapie realizacji LSR przejawiać się będzie poprzez realizację projektów zgłaszanych przez indywidualne osoby / pojedyncze organizacje, ale mających społecznościowe oddziaływanie lub projektów społecznościowych (angażujących społeczność, realizowane przez nią), ale także poprzez udział społeczności lokalnej w decydowaniu, które projekty będą zgłoszone do finansowania.

Rozdział III. Diagnoza

1. OPIS ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO/UKŁADU OSADNICZEGO

Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze oraz ukształtowanie powierzchni:

Obszar LGD Stowarzyszenia Siła w Grupie jest położony w województwie zachodniopomorskim i graniczy:

* od wschodu - z terenami powiatów: Białogardzkiego - gminą Tychowo i Koszalińskiego - z obszarami gmin Będzino, Biesiekierz, Świeszyno i Tychowo,

* od północy - z Morzem Bałtyckim,

* od południa - z terenami powiatów: Świdwińskiego i Łobeskiego, gminami: Sławoborze Rąbino, Połczyn Zdrój oraz Resko,

* od zachodu - przylega do obszaru administracyjnego Powiatu Gryfickiego, gmin Płoty, Brojce i Trzebiatów.

Teren objęty LSR LGD „**Siła w Grupie**” wchodzi w skład Powiatu Kołobrzeskiego a także Powiatu Białogardzkiego (gmina Karlino i Białogard), gminy są spójne terytorialnie (graniczą ze sobą).

Na opisywanym terenie znajdują się siedziby gmin wiejskich, w miejscowościach: Dygowo, Gościno, Rymań, Siemyśl i Ustronie Morskie. Siedziba gminy Kołobrzeg oraz władz powiatu znajdują się w Kołobrzegu. Siedziba Gminy Karlino znajduje się w mieście Karlino. Siedziba Gminy Białogard mieści się w Białogardzie. Obszar wiejski tworzą 122 sołectwa, z których najwięcej, bo 32 przynależy do gminy Białogard.

Środowisko geograficzne:

Z geograficznego punktu widzenia obszar LGD jest położony w środkowej części Pomorza Zachodniego, który charakteryzuje się równoległym do brzegu morskiego układem struktur geograficznych ukształtowanych podczas kolejnych zlodowaceń. Duża część terenu leży w zlewni rzeki Parsęty (pomijając zlewnię morza bałtyckiego).

W ramach powyższych struktur, z punktu widzenia analizy przestrzennej, można wydzielić następujące obszary:

1. **Pas nadmorski z wydmami nadmorskimi, pasem równin** charakteryzujących się akumulacją organogeniczną o dużych walorach krajobrazowych, przyrodniczych, klimatyczno - zdrowotnych i uzdrowiskowych i dużej atrakcyjności użytkowej. Znajduje się tu portowe miasto Kołobrzeg ze strefą uzdrowiskową, strefą chronionego krajobrazu, zasobami solanki i borowiny.
2. **Pas wysoczyzn morenowych równinnych (płaskich) i falistych pobrażach z małym udziałem jezior (Równina Gryficka i Białogardzka).** Jest to obszar najlepszych gruntów w dużych kompleksach. W części wschodniej znajdują się większe obszary leśne o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Niemal cała powierzchnia obszaru partnerstwa „**Siła w Grupie**” złożona jest z utworów związanych z moreną denną (gliny zwałowe, żwiry i piaski). Dość często występują tu także kemy składające się z piasków i glin. W dolinach rzek, co bardzo charakterystyczne dla regionu, występują namuły, piaski akumulacyjne, mady i torfy. Te ostatnie występują również w wielu obniżeniach terenu.

Naturalne krainy geograficzne:

1. **Równina Gryficka**, znajdująca się na południe od Wybrzeża Trzebiatowskiego, kończącego się od wschodniej strony na wysokości doliny Parsęty, to obszar o znacznej powierzchni, do niemal 2100 km². Obejmuje ona swym zasięgiem wschodnią i południową część partnerstwa (gminy Rymań i Siemyśl). Jej powierzchnię tworzą wysoczyzny morenowe płaskie oraz faliste, których wysokość wzrasta w kierunku południowym do 50 - 60 m n.p.m. Pojawiają się tu kotliny i doliny marginalne o układzie równoleżnikowym. W wielu miejscach występują pagórki kemów (częściowo włączone do sieci NATURA 2000) oraz, nie tak liczne, wały ozów, jak np. Oz Drozdowski, ciągnący się w pobliżu południowej granicy gminy Siemyśl. Najwyższe wzniesienia stanowią pojedyncze wzgórza morenowe takie jak wznosząca się na wysokość na 85,8 m n.p.m Kobyła Góra koło Rymania.
2. Zachodnia i południowa część opisywanego terenu znajduje się na obszarze **Równiny Białogardzkiej**, w dużej części obejmującej dolinę Parsęty wraz z jej dorzeczem, a także niemal całe dorzecze Czerwonej, uchodzącej do Bałtyku w okolicach Ustronia Morskiego. Dolina Parsęty w znacznej mierze została włączona do sieci

NATURA 2000. Na południu obszar graniczy z Pojezierzem Drawskim, a na wschodzie z Równiną Sławińską, od której oddziela ją pasmo wzgórz morenowych, znajdujących się na wschód od Koszalina. Zajmuje ona powierzchnię około 1 800 km². Dominujące w tym regionie są płaskie i lekko faliste wysoczyzny denno - morenowe, których wysokość wzrasta stopniowo w kierunku południowym. W części przylegającej do Wybrzeża Słowińskiego, wysoczyzna wynosi 2540 m n. p. m., natomiast na południe od Białogardu i Doliny Radwi, przekracza nawet 120 m n.p.m.

Ukształtowanie terenu:

Obecne ukształtowanie i rzeźba terenu Dorzecza Parsęty powstały w głównej mierze w wyniku zlodowacenia bałtyckiego fazy pomorskiej oraz procesów, jakie zachodziły w trakcie ustępowania lądolodu, który wycofując się pozostawił po sobie oprócz moren i sandrów, jezior, resztek lodów itp. również mnóstwo głazów narzutowych. Ostatnie 200-300 lat teren ten był poddawany dużej antropopresji w wyniku której nastąpiły ogromne przeobrażenia (melioracje, budowa zbiorników retencyjnych, przebudowa drzewostanów w wyniku intensywnej gospodarki leśnej itp.).

Ukształtowanie terenu charakteryzuje się na opisywanym obszarze tym, że podnosi się on systematycznie w kierunku południowym osiągając swój najwyższy punkt 85,8 m n.p.m. w okolicach Rymania (Kobyła Góra).

Na opisywanym obszarze występują różnorodne surowce naturalne, głównie złoża kruszyw naturalnych: piasków i piasków ze żwirem oraz złoża torfu, zalegające głównie w dolinach rzek.

2. DEMOGRAFIA

W skład Stowarzyszenia LGD Siła w Grupie wchodzi 8 gmin (w tym 2 Gminy miejsko –wiejskie, 6 Gmin wiejskich). Obszar LGD jest zamieszkały przez 49 887 mieszkańców (wg stanu na 31.12.2013). Liczba mieszkańców poszczególnych gmin jest zróżnicowana – od 3 665 w gminie Ustronie Morskie do 10 334 w Gminie Kołobrzeg. W stosunku do roku 2008 liczba ludności wzrosła o 1139 osób, tj. o 2,33%

Tabela 2. Zameldowania oraz saldo migracji w latach 2008-2013.

Jednostka terytorialna	zameldowania ogółem					
	ogółem					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Białogard	118	106	88	107	90	81
Karlino	96	127	87	78	79	101
Dygowo	86	108	88	106	80	97
Gościno	-	-	-	93	94	110
Kołobrzeg	318	252	256	280	246	251
Rymań	56	38	32	38	38	29
Siemyśl	60	44	55	74	78	84
Ustronie Morskie	45	41	41	40	38	39
Jednostka terytorialna	saldo migracji					
	ogółem					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Białogard	-11	-30	-29	-22	-38	-88
Karlino	-28	-12	-36	-62	-43	-73
Dygowo	11	22	4	31	-4	40
Gościno	-	-	-	14	6	21
Kołobrzeg	116	100	81	105	82	70
Rymań	-17	-6	-28	-25	-11	-30
Siemyśl	-4	4	-2	32	45	22
Ustronie Morskie	0	-15	9	3	7	-12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Gminą, w której widać wyraźny przyrost ludności jest Gmina Kołobrzeg. W pozostałych albo trzyma się prawie na tym samym poziomie, albo widać nawet niewielkie spadki.

Jak widać z tego przeglądu generalnie wszystkie gminy mają problemy demograficzne, z tym, że w pasie nadmorskim są one rekompensowane atrakcyjnością inwestycyjną tych gmin oraz tendencją związaną z przenoszeniem się z miasta Kołobrzeg na tereny podmiejskie jako bardziej atrakcyjne pod względem „luźniejszej” zabudowy oraz podatkowym.

Jeśli chodzi o demografię ściśle związaną ze sferą gospodarczą i bezpieczeństwem demograficznym, to widać, że struktura demograficzna społeczności wszystkich gmin regionu nie jest bardzo korzystna, gdyż mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest około 1/8 więcej niż w wieku poprodukcyjnym, a roczniki jeszcze pracujące i wieku poprodukcyjnym przewyższają roczniki które wchodzi na rynek pracy, co ilustruje poniższa tabela wykresy za lata 2008 i 2013

Tabela 3. Struktura demograficzna społeczności

Gmina	Ludność w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej		Ludność w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni		Ludność w wieku poprodukcyjnym	
	ogółem		ogółem		ogółem	
	2008	2013	2008	2013	2008	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Białogard	1400	1191	5343	5567	1011	1095
Karlino	1725	1555	6296	6363	1126	1389
Dygowo	1004	937	3837	3861	689	842
Gościno	970	876	3570	3555	683	804
Kołobrzeg	1715	1700	6962	7230	1013	1404
Rymań	750	676	2859	2821	536	598
Siemysł	660	623	2593	2635	413	500
Ustronie Morskie	607	515	2530	2602	456	548
RAZEM	8831	8073	33990	34634	5927	7180

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

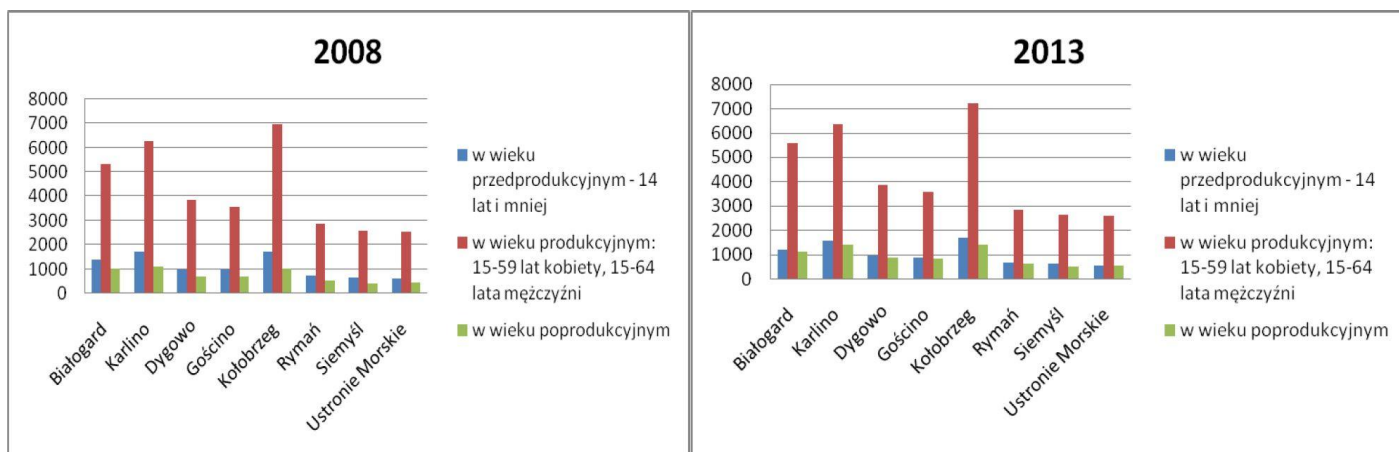

Tabela 4. Przyrost naturalny na obszarze objętym LSR

Gmina						Skumulowany przyrost naturalny na 1000 osób
	2009	2010	2011	2012	2013	
Białogard	3,9	6,0	1,4	-1,1	-1,5	8,7
Karlino	6,0	3,3	3,1	1,2	1,8	15,4
Dygowo	1,8	0,2	-4,3	2,1	1,6	1,4
Gościno	0,2	2,1	-1,0	2,7	-3,0	1
Kołobrzeg	6,0	2,9	4,3	3,6	2,2	19
Rymań	7,4	4,3	3,4	-1,0	0,7	14,8
Siemyśl	3,0	4,1	-0,3	4,6	0,5	11,9
Ustronie Morskie	0,8	0,5	1,6	3,3	1,4	7,6
ŚREDNIA	3,63	2,92	1,02	1,92	0,46	9,97
woj. zachodniopomorskie	0,9	0,5	-0,1	-0,3	-0,9	1,6
Polska	0,9	0,9	0,3	0,0	-0,5	2,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na obszarze Stowarzyszenia LGD Siła w Grupie od roku 2008 wzrosła łącznie o 6,75 osób na 1km². Wg stanu na 31.12.2013 średnia gęstość zaludnienia wyniosła 47,25 osób/1km².

Tabela 5. Gęstość zaludnienia na obszarze objętym LSR.

Gmina	Gęstość zaludnienia w osobach na km ²						Zmiana 2008 - 2013
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Białogard	24	24	24	24	24	24	0
Karlino	65	65	67	67	66	66	+1
Dygowo	43	44	43	44	44	44	+1
Gościno	45	45	45	45	45	45	0
Kołobrzeg	67	68	69	70	71	72	+5
Rymań	28	28	28	28	28	28	0
Siemyśl	34	34	34	34	35	35	+1
Ustronie Morskie	63	63	64	64	64	64	+1
RAZEM	369	371	374	376	377	378	+9
Średnia dla obszaru	46,12	46,37	46,75	47	47,12	47,25	6,75

Analizując wyniki konsultacji społecznych dotyczące sytuacji obszaru LGD, mieszkańcy podczas przeprowadzonych spotkań gminnych wskazali na, niewidoczne wprost w danych statystycznych, zagrożenie związane z problemem migracji, w tym szczególnie ludzi młodych, często lepiej wykształconych poza obszar LGD – głównie z terenów typowo wiejskich. Wskazywano w tym zakresie na - jak to określili mieszkańcy - „łatwość w podejmowaniu decyzji o emigracji”, mogącą świadczyć o słabej więzi części mieszkańców z regionem. Jednocześnie w kontekście migracji zarobkowych wskazywano na kwestie relatywnie niskiej konkurencyjności lokalnego rynku pracy dla głównie ludzi młodych i fakt istnienia nowych, lepszych miejsc pracy zarówno za granicą jak i w innych regionach kraju. Zdaniem mieszkańców zastopowanie tej tendencji jest obecnie jednym z najważniejszych wyzwań dla rozwoju regionu.

3. WYKLUCZENIE SPOŁECZNE ZE WSKAZANIEM PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Najważniejszym wskaźnikiem charakteryzującym kondycję społeczności lokalnej jest poziom udzielanej pomocy społecznej. Pomoc społeczna stanowi ważny system wsparcia osób i grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, której nie są oni w stanie przezwyciężyć i rozwiązać samodzielnie. Ośrodki pomocy społecznej

działające na badanym obszarze udzieliły pomocy w 2013 r., średnio 13,75 % ludności zamieszkującej te tereny. Zasięg pomocy społecznej (procentowy udział ludności objętej pomocą w ogólnej liczbie ludności) jest na omawianym terenie znacznie wyższy niż w woj. zachodniopomorskim, gdzie pomocą społeczną objęto w tym samym roku 9,7 % ludności, a w Polsce 8,3%. Wskaźnik ten w ciągu ostatnich pięciu lat ulegał jedynie niewielkim wahaniom na terenie LGD, zatem poziom udzielanej pomocy jest niemal stały. Znaczny zasięg udzielanej pomocy społecznej na całym badanym obszarze wynika z wysokości tego zasięgu w poszczególnych gminach. Odsetek ludności objętej opieką społeczną jest zróżnicowany w skali gmin. Najwyższy jest w gminie Białogard (20 %), a najniższy w gminie Kołobrzeg (5%). Wskaźnik ten przekracza wartość dla woj. zachodniopomorskiego we wszystkich gminach z wyjątkiem Gminy Kołobrzeg, co świadczy o słabej kondycji lokalnej społeczności w tym zakresie.

Jednym z ważniejszych wskaźników świadczących o rozwoju sfery społecznej na danym obszarze jest także poziom i struktura wykształcenia jego mieszkańców. W tym zakresie dane GUS z 2011 roku (Narodowy Spis Powszechny) wskazują, że wykształcenie mieszkańców Stowarzyszenia LGD Siła w Grupie jest niższe od średniej dla całego woj. zachodniopomorskiego,

Tabela 6. Mieszkańcy korzystający z pomocy społecznej w 2013 roku

GMINA	Białogard	Dygowo	Gościno	Karlino	Kołobrzeg	Rymań	Siemyśl	Ustronie Morskie
Mieszkańcy korzystający z pomocy społecznej	20 %	10%	13%	19%	5%	17%	13%	13%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Vademecum Samorządowca

Tabela 7. Zasiłki rodzinne w latach 2008-2013

Jednostka terytorialna	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Białogard	676	591	541	463	413	361
Karlino	787	699	629	588	553	515
Dygowo	450	389	337	301	282	251
Gościno	0	0	0	308	251	284
Kołobrzeg	562	507	464	401	367	313
Rymań	363	328	307	272	246	224
Siemyśl	322	281	252	224	198	189
Ustronie Morskie	232	205	185	166	143	122
RAZEM	3392	3000	2715	2723	2453	2259

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej

Na podstawie analizy danych przedstawionych w tabeli wynika, iż coraz mniej rodzin zamieszkujących obszar objęty LSR korzysta z pomocy społecznej. Porównując dane z 2008 i 2013 roku widzimy zmniejszenie liczby rodzin pobierających zasiłki rodzinne na dzieci o 1133 rodziny.

Tabela 8. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem na obszarach wiejskich w latach 2010-2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym [%]	25,9	25,4	24,5	24,0
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem ustawowym [%]	12,2	10,7	11,1	19,6
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym [%]	9,6	11,0	10,6	11,6
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych [%]	25,3	25,2	24,3	24,9
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem bez uwzględnienia w dochodach transferów społecznych innych niż świadczenia związane z wiekiem i renty rodzinne [%]	34,5	33,4	31,5	32,0

Źródło: http://swaid.stat.gov.pl/WarunkiZyciaLudnosci_dashboards/Raporty_predefiniowane/RAP_DBD_WZL_11.aspx

Tabela 9. Ludność w wieku powyżej 13 lat według poziomu wykształcenia w roku 2011

Jednostka terytorialna	ogółem	wyższe	średnie i policealne - ogółem	średnie i policealne - średnie zawodowe	średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Powiat białogardzki	42663	4259	11828	6654	4371	10165	2371	10625	909
Powiat kołobrzescki	69444	10879	22702	13450	7354	15073	3370	12448	886

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Podsumowanie:

Jako podsumowanie kwestii społecznych należy wskazać opinie mieszkańców uzyskane podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych. Mieszkańcy wskazali na mogące się pojawić w konsekwencji występujących problemów społecznych zagrożenia wśród lokalnych społeczności związane z patologiami, np. narkomanią, alkoholizmem; rosnącą przemoc w rodzinie, jednocześnie podkreślając duże znaczenie sfery społecznej dla przeciwdziałania tym, negatywnym zjawiskom. Kwestia zagrożeń była szerzej poruszana podczas konsultacji społecznych w odniesieniu do zewnętrznych czynników jakie oddziałują na życie mieszkańców na terenie LGD. Przedstawiciele lokalnej społeczności – zwłaszcza osoby aktywnie działające społecznie – wskazały na szereg zagrożeń związanych ze zmianą stylu życia wskazując wprost zagrożenie – głównie dla ludzi młodych – związane z postępującą globalizacją także w sferze społecznej, która prowadzi do opisanego spadku aktywności społecznej i postępujących, zanikających kontaktów międzyludzkich. Mieszkańcy wskazywali jako główne przejawy tej sytuacji alienację młodzieży i jej koncentrację wokół kultury masowej przy jednoczesnym braku zainteresowania np. działalnością społeczną czy lokalną kulturą – potęgowanie tej sytuacji jest – zdaniem mieszkańców – jednym z głównych zagrożeń dla rozwoju społecznego w przyszłości.

Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup. Na etapie przygotowania LSR zidentyfikowano wykaz oraz hierarchię grup docelowych, do których w pierwszej kolejności skierowana będzie interwencja w ramach LSR.

Uwzględniając przede wszystkim wyniki konsultacji społecznych poparte analizą danych statystycznych dotyczących takich kwestii jak np. sytuacja na rynku pracy czy poziom zaangażowania społecznego należy wskazać, że najbardziej istotną w punktu widzenia realizacji LSR grupą docelową są 3 kategorie mieszkańców obszaru, zaliczone do grup defaworyzowanych tj. młodzież do 35 roku życia, kobiety, osoby starsze w wieku powyżej 50 roku życia. Te 3 grupy osób z uwagi na swoją pozycję społeczną, trudny dostęp do rynku pracy oraz utrudnienia natury społecznej, zaliczono do grup szczególnie zagrożonych marginalizacją społeczną, w tym ubóstwem. Do głównych problemów, charakteryzujących sytuację tych grup należą:

Tabela 10. Grupy defaworyzowane na obszarze objętym LSR

Młodzież do 35 roku życia wg SWOT i diagnozy	Kobiety	Dorośli pow. 50 roku życia wg SWOT i diagnozy
Bardzo wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, młodzież stanowi 46,21% ogółu bezrobotnych	Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet. Brak żłobków/ miejsc opieki nad dziećmi do lat 3; co utrudnia szczególnie kobietom powrót na rynek pracy.	Niewystarczająca aktywność społeczna w tym aktywność osób starszych

Wychodząc naprzeciw obecnej złej sytuacji grup defaworyzowanych w ramach LSR część interwencji ukierunkowano na wsparcie tych grup społecznych – w części przedsięwzięć wyznaczono kryteria wyboru operacji które preferują udział w nich osób pochodzących z grup defaworyzowanych. Zakres tej interwencji (rodzaj przedsięwzięcia) oraz sposób wsparcia tych grup przedstawiono poniżej:

I.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej: w ramach przedsięwzięcia jedno z kryteriów wyboru premiuje osoby z tych grup rozpoczynające działalność gospodarczą. Ten obszar interwencji odnosi się bezpośrednio do trudnej sytuacji grup defaworyzowanych na rynku pracy – także w kontekście niskiego poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD (samozatrudnienie), I.2.1 Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw, III.1.1 Działania edukacyjne, aktywizujące i integracyjne: w ramach kryteriów preferowane są operacje, których grupami docelowymi będą osoby z

grup defaworyzowanych – interwencja ta wychodzi na wprost zidentyfikowanym problemom dotyczącym niskiej aktywności społecznej grup defaworyzowanych.

Poza grupami defaworyzowanymi ważną grupą docelową istotną z punktu widzenia wdrażania LSR w życie są **organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne**. Jak wykazuje niniejsza diagnoza bardzo duża część problemów o charakterze społecznym na terenie LGD koncentruje się wokół niskiej aktywności społeczności lokalnej – świadczą o tym takie problemy jak np.: 131 istniejących na terenie LGD organizacji pozarządowych (wskaźnik organizacji pozarządowych w LGD wynosi 2,63 na 1000 mieszkańców, natomiast w województwie 2,00 na 1000 mieszkańców) oraz mała liczba i aktywność grup nieformalnych czy brak systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych w tym brak miejsc/instytucji wspierania organizacji społecznych. Wychodząc naprzeciw tej sytuacji w ramach LSR wyznaczono szereg obszarów interwencji, które dotyczą wsparcia sektora organizacji pozarządowych – w tym zakresie 2 przedsięwzięć II.2 i III.1 (poza dotyczącymi funkcjonowania LGD) realizowanych w ramach operacji grantowych jako grupę docelową beneficjentów wskazano właśnie organizacje pozarządowe – założenia LSR wskazują w tym zakresie chęć pobudzenia aktywności tych organizacji i aktywizacji wokół nich większej części społeczeństwa.

Jednocześnie ważne dla realizacji LSR są inne grupy docelowe pochodzące z **sektora publicznego – JST** oraz ich jednostki organizacyjne, które poza pełnieniem roli głównego inwestora w publiczną, niekomercyjną infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną czy kulturową mają za zadanie w ramach LSR pełnić także rolę koordynującą działania prospołeczne i aktywizującą mieszkańców. Kolejną ważną grupą docelową objętą LSR są **przedsiębiorcy istniejący oraz osoby zainteresowane rozpoczęciem działalności gospodarczej**. Wsparcie tych podmiotów wpłynie na pobudzenie aktywności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy w regionie. Tym samym wyeliminuje zidentyfikowane problemy w tym zakresie.

4. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Miarą aktywności społecznej mieszkańców danego obszaru jest liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych na tym terenie. **Na obszarze objętym działaniem Stowarzyszenia LGD Siła w Grupie działa łącznie 131 organizacji pozarządowych**, w tym stowarzyszenia zwykłe, Uczniowskie Kluby Sportowe, Koła Gospodyń Wiejskich, grupy nieformalne. Liczba organizacji jest bardzo zróżnicowana w gminach. Największa ich liczba działa w gminie Kołobrzeg. Wyraźnie najmniejsza liczba organizacji zarejestrowana jest w gminie Siemyśl. Poziom zaangażowania społecznego mieszkańców określa między innymi liczba NGO przypadająca na 1000 osób. **Średnia dla całego obszaru objętego LSR Stowarzyszenia LGD wynosi wg stanu na 31.12.2013 r. 2,63, co stanowi wartość niższą na tle statystyk województwa zachodniopomorskiego i kraju, gdzie wartość ta wyniosła 3.** Rozkład tego czynnika kształtuje się odmiennie niż rozkład bezwzględnej liczby organizacji. Najwięcej organizacji pozarządowych przypada na 1000 mieszkańców w gminach Ustronie Morskie oraz Gościno. Powyżej średniej dla obszaru LGD oprócz wyżej wymienionych, znajduje się gmina Kołobrzeg. Najniżej plasuje się pod tym względem gmina Białogard. Liczba organizacji pozarządowych na diagnozowanym obszarze systematycznie wzrasta, co świadczy o wzroście zaangażowania społecznego jego mieszkańców. Podobnie, jak dla całego obszaru, tak i we wszystkich gminach objętych działaniem LGD ta tendencja jest rosnąca.

Tabela 11. Liczba NGO na 1000 mieszkańców.

Gmina	Ilość NGO na 1000 mieszkańców
	31.12.2013
Białogard	1,78
Dygowo	2,40
Gościno	2,12
Karlino	3,70
Kołobrzeg	3,20
Rymań	1,95
Siemyśl	1,90
Ustronie Morskie	4,36
ŚREDNIA	2,63
Woj. zachodniopomorskie	3
Polska	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Aktywność społeczna była także jedną z głównych kwestii poruszanych podczas konsultacji społecznych LSR z przedstawicielami społeczności lokalnej. Mieszkańcy oceniali generalnie bardzo nisko poziom aktywności społecznej w

regionie. Widoczna jest, zdaniem mieszkańców, na niektórych terenach chęć do zaangażowania się w różne przedsięwzięcia w miejscach życia i zmiany warunków na wsi oraz w małych miastach, która dotyczy np. części przedsiębiorców czy niewielkiego grona lokalnych liderów. To jednak jedyna pozytywna ocena w tym zakresie. Ogólnie mieszkańcy we wszystkich gminach na obszarze LGD potwierdzali wynikający z danych statystycznych problem relatywnie małej liczby działających organizacji pozarządowych, wskazując ponadto na słabość organizacji istniejących – zarówno odnosząc się do kwestii potencjału organizacyjnego jak i kadrowego, co przejawia się bardzo małą liczbą organizacji dużych, aktywnie działających zwłaszcza takich, które obejmują swoją działalnością teren wykraczający poza teren jednej gminy. Wskazując na powody takiej sytuacji mieszkańcy zaznaczyli jako główny problem, praktyczny brak systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych, w tym brak miejsc/instytucji wspierania organizacji społecznych na terenie LGD. W konsekwencji jest brak wsparcia zarówno dla osób zamierzających założyć tego typu organizacje jak i dla organizacji już istniejących. Analizując tą sytuację mieszkańcy wskazali jednocześnie na bardziej ogólny problem na terenie LGD dotyczący niskiej aktywności mieszkańców przejawiający się zbyt małym zainteresowaniem działalnością LGD i samorządów. Stwierdzono generalne negatywne nastawienie lokalnej społeczności wynikające z mentalności, przejawiającej się brakiem odpowiedzialności społecznej, roszczeniową postawą czy skrajnymi poglądami na sprawy społeczne i gospodarcze. Szczególnie duże znaczenie w tym kontekście ma wskazane przez mieszkańców zjawisko niskiego zainteresowania młodzieży aktywnością społeczną w tym wolontariatem, która to grupa społeczna bardzo rzadko angażuje się w tego typu działania – zjawisko to jest widoczne w każdej gminie LGD i stanowi jedną z podstaw do uznania osób do 35 r. ż. jako jednej z grup defaworyzowanych na tym obszarze. Mieszkańcy - zwłaszcza działający w istniejących organizacjach – wskazywali także na problem zbyt słabego umocowania liderów lokalnych, którzy mimo często posiadanej szerokiej wiedzy i kwalifikacji nie posiadają narzędzi i zdolności instytucjonalnych do szerszego wpływania na aktywność ogółu lokalnej społeczności. Mieszkańcy pytani o szczegółowe kwestie, których brakuje im najbardziej w przypadku działalności społecznej i funkcjonowania NGO wskazywali na takie zjawiska jak: słaba oferta społeczna i rekreacyjna dla seniorów, brak podejmowanych innowacyjnych działań związanych z aktywizacją społeczną czy niska świadomość ekologiczna mieszkańców w odniesieniu do wdrażaniem rozwiązań proekologicznych oraz działań związanych z ochroną środowiska. Jako szczególnie ważne mieszkańcy – podczas spotkań konsultacyjnych LSR – wskazali na słabą współpracę między poszczególnymi sektorami gospodarki na terenie LGD. Jako powód wskazano brak zaufania, inną filozofię myślenia, brak narzędzi do współpracy itp. Problem ten ma szczególne znaczenie – jak zauważyli uczestnicy spotkań - dla samej LGD która będąc partnerstwem wielosektorowym staje przed trudnym zadaniem pobudzenia tego typu współpracy.

Analizując w ramach konsultacji społecznych diagnozę zwrócono uwagę w kontekście sfery społecznej także na szereg pojawiających się szans na rozwój – mieszkańcy wskazywali w tym temacie przede wszystkim na dwie kwestie - z jednej strony, jako przeciwwagę dla zauważonego zagrożenia emigracji ludzi z terenu LGD, zwrócono uwagę na występujący proces napływu ludzi spoza obszaru LGD i obszarów miejskich, którzy chętnie chcą angażować się w życie wsi i rozwój lokalnych społeczności. Szansa ta ma swoje źródło w rosnącej tendencji do osiedlania się ludzi z miast na terenach wiejskich – co uwidacznia się także w gminach wiejskich obszaru LGD. Napływ ludzi spoza obszarów wiejskich, głównie z miast dotyczy często ludzi lepiej wykształconych, aktywnych którzy przenoszą swoje zainteresowania i chęć do działania na obszar swojego nowego zamieszkania – w tym zakresie uczestnicy konsultacji społecznych potrafili wskazać wiele przykładów na tego typu działalność. W drugim kontekście odnoszącym się do szans na rozwój mieszkańcy wskazali na możliwości dla rozwoju sfery społecznej związane ze współpracą trójsektorową w ramach Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”, która posiadając zdolności organizacyjne, zaplecze techniczne i doświadczenie w tym zakresie może stymulować współpracę zarówno międzygminną jak i pomiędzy poszczególnymi sektorami w regionie. W tym kontekście uwidoczniła się duża waga jaką przywiązują mieszkańcy do funkcjonowania Grupy a jednocześnie duże znaczenie kwestii związanej z potrzebą współpracy na terenie LGD.

5. RYNEK PRACY

Rynek pracy jest kluczową dziedziną, charakteryzującą potencjał i ograniczenia rozwojowe poszczególnych obszarów. W przypadku terenu objętego działalnością Stowarzyszenia LGD Siła w Grupie **charakterystycznym elementem jest niski stopień aktywności ekonomicznej ludności** (obliczany jako liczba zatrudnionych na 1.000 mieszkańców).

Tabela 12. Stopień aktywności ekonomicznej ludności

Gmina	Pracujący na 1000 ludności w latach 2007-2013			Zmiana w latach 2007-2013
	2011	2012	2013	
Białogard	48	51	53	+5
Karlino	133	141	155	+22
Dygowo	82	75	76	-6
Gościno	110	126	138	+28
Kołobrzeg	93	84	78	-15
Rymań	71	75	88	+17
Siemyśl	114	163	152	+38
Ustronie Morskie	205	191	229	+24
woj. zachodnio-pomorskie	190	188	192	-1
Polska	224	223	226	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Jednym ze wskaźników świadczących o sytuacji gospodarczej analizowanego obszaru jest poziom bezrobocia wśród jego mieszkańców. Rynek pracy na obszarze LGD "Siła w Grupie" jest w znacznej mierze uzależniony od turystyki. Zaobserwować można tu tzw. sezonowość w dostępie do pracy. Bezrobocie na obszarze objętym LSR w latach 2008-2013 ulegało niewielkim zmianom, ostatecznie jednak ilość osób bezrobotnych na koniec okresu programowania zmniejszyła się o ponad 300 osób. Obszar LGD rozciąga się na dwa powiaty, w których to można zaobserwować największe różnice pomiędzy ilością osób bezrobotnych. Poniższe tabele przedstawiają ilość bezrobotnych w latach 2008-2013 z podziałem na kobiety i mężczyzn. Dane pochodzą z rocznych zestawień publikowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy i obejmują tylko osoby zarejestrowane jako bezrobotne lub poszukujące pracy. Nie ma możliwości poddania ocenie tzw. szarej strefy rynku pracy na naszym obszarze, ale trzeba zwrócić uwagę również na ten temat. Stopa bezrobocia na obszarze objętym LSR w 2013 r. wyniosła 10,66%. Stosunek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne do liczby osób w wieku produkcyjnym to 3692 do 34634. Stopa bezrobocia w powiecie białogardzkim wynosiła w 2013 r. 29,6%, w powiecie kołobrzesckim 13,1%, natomiast w woj. zachodniopomorskim w 2013 r. wynosiła 9,9%.

Problem związany z występowaniem bezrobocia na terenie LGD szczególnie silnie zauważono podczas konsultacji społecznych. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w ich ramach wskazują, że wysokie bezrobocie jest najważniejszym problemem, jaki wskazali mieszkańcy regionu. 40 osób zaznaczyło ten problem jako najważniejszy z punktu widzenia rozwoju obszaru LGD. Szczegółowa analiza opinii mieszkańców wskazuje, że przyczynę problemu bezrobocia mieszkańcy upatrują w dwóch kwestiach: jako słabość lokalnego rynku pracy oraz ogólny niedostatek miejsc pracy generowanych przez firmy w regionie. Jednocześnie mieszkańcy wskazali na niską mobilność zawodową mieszkańców; problem z przekwalifikowaniem się ludności na inne – bardziej popularne na rynku pracy zawody; a także niechęć do mobilności przestrzennej związanej z dojazdem do bardziej oddalonych miejsc pracy. W kontekście grup szczególnie narażonych na problem bezrobocia mieszkańcy wskazali natomiast jednoznacznie i solidarnie dwie główne grupy osób:

- **młodzież, w tym absolwentów szkół** – osoby które nie posiadają doświadczenia zawodowego, a w konsekwencji mają bardzo utrudniony dostęp do rynku pracy,

- **kobiety** – szczególnie po urodzeniu dzieci w kontekście niewystarczającej oferty opieki nad dziećmi do lat 3 mają problem z powrotem do pracy, według przeprowadzonych badań, na terenie objętym LSR istnieją 2 Kluby Dziecięce (brak żłobka). Jest to jedyna dostępna forma opieki nad dziećmi do lat 3 lecz nie zaspokaja w stopniu zadowalającym istniejącego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze dla tej grupy wiekowej. Kluby Dziecięce znajdują się na terenie gmin Karlino i Kołobrzeg. W pozostałych gminach nie ma żadnej oferty opieki nad dziećmi do lat 3.

- **seniorów – osoby starsze** - które z uwagi na swój wiek w przypadku utraty pracy mają bardzo duży problem z ponownym znalezieniem zatrudnienia i są zagrożone długotrwałym bezrobociem.

Kwestię trudnej sytuacji ludzi młodych, kobiet oraz seniorów na rynku pracy potwierdzają szczegółowe dane statystyczne dotyczące struktury bezrobotnych.

Tabela 13. Liczba osób bezrobotnych w latach 2008-2013

GMINA	ROK 2008			ROK 2009			ROK 2010		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Białogard	1014	495	519	932	483	449	1072	524	548
Dygowo	288	165	123	365	199	166	339	162	177
Gościno	243	150	93	226	107	119	249	122	127
Karlino (MG)	1060	556	504	1045	524	521	1124	552	572
Kołobrzeg	311	172	139	379	192	187	408	195	213
Rymań	314	194	120	419	223	196	426	209	217
Siemyśl	214	121	93	227	115	112	230	106	124
Ustronie Morskie	241	132	109	244	121	123	226	126	100
RAZEM	3685	1985	1700	3837	1964	1873	4074	1996	2078
GMINA	ROK 2011			ROK 2012			ROK 2013		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Białogard	949	483	466	977	484	493	963	449	514
Dygowo	340	169	171	283	151	132	306	158	148
Gościno (MG)	211	119	92	235	133	102	273	140	133
Karlino (MG)	946	478	468	943	469	474	1019	511	508
Kołobrzeg	418	214	204	452	212	240	473	217	256
Rymań	433	224	209	264	155	109	239	121	118
Siemyśl	145	67	78	182	92	90	197	103	94
Ustronie Morskie	183	104	79	207	111	96	222	122	100
RAZEM	3625	1858	1767	3543	1807	1736	3692	1821	1871

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 14. Liczba osób bezrobotnych w wieku 55-64 lat

Jednostka terytorialna	bezrobotni w wieku 55-64 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok					
	ogółem					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Powiat białogardzki	370	317	230	321	289	312
Powiat kołobrzeski	125	154	196	196	142	187
RAZEM	495	471	426	517	431	499

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Tabela 15. Bezrobocie wśród osób młodych na obszarze LGD "Siła w Grupie" wg stanu na 31.12.2013 r.

GMINA	18-24 R.Ż.		25-34 R.Ż.		RAZEM	
	OGÓLEM	KOBIETY	OGÓLEM	KOBIETY	OGÓLEM	KOBIETY
Białogard	206	93	237	124	443	217
Dygowo	72	43	85	53	157	96
Gościno	66	45	77	45	143	90
Karlino	180	98	280	166	460	264
Kołobrzeg	68	32	123	61	191	93
Rymań	56	31	63	33	119	64
Siemyśl	52	25	61	41	113	66
Ustronie Morskie	41	20	39	27	80	47
RAZEM	741	387	965	550	1706	937

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowych Urzędów Pracy.

Zjawiska związane z globalnym kryzysem w sposób oczywisty odbiły się na rynkach pracy i ujawniły z dodatkową siłą problemy, z jakimi mierzą się osoby młode, które dopiero rozpoczynają swoją karierę zawodową. W 2013 roku na obszarze LGD „Siła w Grupie” liczba bezrobotnych osób młodych (18-24 lat) wyniosła 741, stanowiąc 20,07% całej populacji bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gmin z obszaru LGD. Niepokojącym jest jednak faktem to, iż udział osób młodych bezrobotnych w wieku 18-35 lat stanowi 46,21% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych z terenu działania LGD.

Rozwój przedsiębiorczości to jeden z głównych tematów poruszanych podczas konsultacji społecznych, dotyczących oceny stanu rozwoju gospodarczego obszaru LGD. Analiza ilościowa wynikająca z przeprowadzonych badań ankietowych wśród lokalnej społeczności wskazała jednoznacznie, że problem rozwoju przedsiębiorczości stanowi jeden z trzech głównych problemów rozwojowych obszaru LGD – 23 mieszkańców wskazało, że niski poziom rozwoju przedsiębiorczości stanowi jeden z najważniejszych problemów dla lokalnej społeczności. Uszczegółowieniem tych danych jest analiza jakościowa przeprowadzona podczas spotkań z mieszkańcami. Spotkania ujawniły, że mieszkańcy – poza kwestią niedorozwoju usług turystycznych opisaną w dziale „Turystyka” – widzą szczególny problem dotyczący rozwoju przedsiębiorczości w dwóch dziedzinach: przetwórstwa rolno – spożywczego w tym ekologicznego, deficytu usług wysokiej jakości. Pierwsza kwestia dotyczy braków branżowych i nawiązują – w przypadku przetwórstwa - do generalnego odczucia mieszkańców związanego z niedostatecznym wykorzystaniem posiadanych zasobów dla rozwoju regionu, w tym rozwoju gospodarczego. Jako szczególnie ważny mieszkańcy wskazali natomiast niedorozwój przedsiębiorczości społecznej, która byłaby szczególnie przydatna w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Kolejną ważną kwestią związaną z przedsiębiorczością jest – zdaniem mieszkańców - niski poziom innowacyjności lokalnych firm i mała liczba działań innowacyjnych podejmowanych przez przedsiębiorców. Jest to jednym z czynników decydujących o niskiej konkurencyjności lokalnej gospodarki. Z brakiem innowacyjności wiąże się – zdaniem mieszkańców – także ogólnie niska świadomość społeczeństwa - w tym przedsiębiorców - dotycząca innowacyjnych rozwiązań i potrzeba podjęcia działań edukacyjnych i informacyjnych w tym zakresie. Mieszkańcy - w tym głównie sami przedsiębiorcy - w kontekście podnoszenia wiedzy, wskazywali na niewystarczającą znajomość zagadnień rozwoju przedsiębiorczości, wynikającą nie tylko z winy przedsiębiorców ale mającą swoje źródło także w niewystarczającej ofercie edukacji praktycznej z zakresu przedsiębiorczości dostępnej w regionie. Mieszkańcy wskazywali na duże zróżnicowanie wewnętrzne w ramach LGD w zakresie dostępu do tego typu wiedzy – generalnie lepsza jest sytuacja w tym zakresie w większych gminach obszaru LGD.

Podczas spotkań z mieszkańcami poruszano także problematykę związaną z uwarunkowaniami zewnętrznymi tj. szansami dla rozwoju gospodarczego czy jego zagrożeniami. Jako szansę mieszkańcy wskazywali najczęściej na możliwość wykorzystania środków UE dla pobudzenia rozwoju regionu – zarówno przez samorządy gmin i powiatów jak i prywatnych przedsiębiorców. Szczególną uwagę zwrócono na możliwość pozyskania środków z działania LEADER dzięki przynależności do LGD i realizacji LSR. Mieszkańcy wskazywali, że środki LGD będą w wielu aspektach najbardziej atrakcyjną formą dofinansowania ze źródeł zewnętrznych oddolnych inicjatyw mieszkańców (przedsiębiorczości, wsparcie NGO). Jednocześnie wskazywano na problemy przy ubieganiu się o środki w ramach LGD, jakie wynikały w okresie wdrażania LSR 2007-2013. Wskazywano na takie kwestie jak: słabe zainteresowanie aplikowaniem o środki LGD przede wszystkim ze strony osób i podmiotów prywatnych, czy znaczny odsetek wniosków o dofinansowanie, które wybrane przez LGD nie przeszły pozytywnie oceny formalnej na dalszym etapie ich rozpatrywania. Jako przyczyny tych zjawisk wskazano: niedostateczną wiedzę mieszkańców dotyczącą możliwości aplikowania o środki LGD, brak wiedzy mieszkańców nt. przygotowania i realizacji operacji w ramach LGD czy ciągle zmieniające się przepisy prawne i zasady wdrażania LSR w życie. Przedstawiciele LGD wskazali na potrzebę ciągłego podnoszenia i aktualizacji wiedzy osób zaangażowanych w proces wdrażania LSR w życie po stronie LGD.

Innym zauważonym przez mieszkańców zagrożeniem rozwoju jest często podnoszona zwłaszcza przez przedsiębiorców kwestia skomplikowanych, niesprzyjających przepisów dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej oraz częste zmiany prowadzonej polityki rozwoju zarówno ze strony władz lokalnych jak i krajowych. Z tego wynika brak poczucia stabilizacji i możliwości długookresowego planowania rozwoju. Opinię tę podzielają także przedstawiciele sektora publicznego - w tym przedstawiciele samorządów - wskazując na bardzo niepokojące zjawisko związane z marginalizacją obszarów wiejskich w strategiach rozwoju regionu woj. Zachodniopomorskiego. Przykładem tego jest np. kwestia wydatkowania funduszy UE w perspektywie finansowej 2014-2020, w której zdecydowanie dominującym beneficjentem pomocy są miasta. Zdaniem mieszkańców długofalowe utrzymanie się tej tendencji grozi pogłębieniem się dysproporcji w rozwoju między miastami a wsią.

6. GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Gospodarka.

Generalnie rozwój gospodarczy regionu, to trzy działy: turystyka, działalność gospodarcza niezwiązana z turystyką oraz działalność rolnicza. Aktywność ekonomiczna jest widoczna w rejestrze REGON, a jakie znaczenie ma turystyka i jej otoczenie pokazują poniżej załączone wykresy. Dynamika powstawania nowych firm w gminach dysponujących pasem nadmorskim jest imponująca. W ciągu kilku lat można zaobserwować wzrost ilości firm. Ponadto sama ilość podmiotów gospodarczych w tych gminach jest dwu- a nawet trzykrotnie wyższa niż w pozostałych gminach. Ciekawą rzeczą jest, że w tych samych gminach ilość podmiotów sektora publicznego jest na takim samym lub niższym poziomie niż w pozostałych gminach.

Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem w latach 2008 – 2013.

Gmina	ogółem					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Białogard	423	455	493	490	505	536
Karlino	887	835	863	864	892	906
Dygowo	437	447	475	458	475	501
Gościno	502	510	535	479	452	468
Kołobrzeg	1671	1702	1720	1728	1757	1800
Rymań	321	326	332	345	355	365
Siemyśl	289	296	314	311	306	308
Ustronie Morskie	1055	1044	1050	1042	1029	1012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dużą aktywnością charakteryzują się osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem z uwagi na większą elastyczność tego sektora. Tym niemniej widać rażącą dysproporcję i dychotomiczność rozwoju regionu. Dużym zadaniem i wyzwaniem dla Lidera jest zmniejszanie tych dysproporcji i równoważenie rozwoju całego obszaru poprzez stymulowanie aktywności mieszkańców, zwłaszcza do podejmowania aktywności gospodarczej. Widoczna jest również potrzeba postawienia na rozwój oferty turystycznej w pozostałych gminach po to żeby można było lepiej wykorzystać potencjał jaki niesie ogromna ilość turystów przyjeżdżających do pasa nadmorskiego. Tego rodzaju aktywność pomoże również mieszkańcom gmin nadmorskich, mieszkających poza wąskim pasem wybrzeża.

Tabela 17. Przedsiębiorczość na obszarze LGD wg stanu na 31.12.2013 r.

Gmina	Liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	Liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON na tysiąc mieszkańców	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców
Białogard	536	68,25	444	56,53
Karlino	906	97,34	608	65,32
Dygowo	501	88,82	420	74,46
Gościno	468	89,39	366	69,91
Kołobrzeg	1800	174,18	1552	150,18
Rymań	365	89,13	280	68,37
Siemyśl	308	81,95	256	68,12
Ustronie Morskie	1012	276,12	881	240,38
RAZEM	5896 podmiotów gospodarczych	-	4807 osoby prowadzące działalność	-

			gospodarczą	
ŚREDNIA dla obszaru	737 podmioty gospodarcze na gminę	118,18 podmiotów gospodarczych na tysiąc mieszkańców	600,87 osób prowadzących działalność gospodarczą na gminę	96,35 osób prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców
ŚREDNIA dla województwa zachodniopomorskiego	-	128 podmiotów gospodarczych na tys. mieszk.	-	95 osób prowadzących działalność gosp. na tys. mieszk.
ŚREDNIA dla Polski	-	106 podmiotów gospodarczych na tys. mieszk.	-	77 osób prowadzących działalność gosp. na tys. mieszk.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 18. Liczba zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w podziale na sekcje PKD 2007

Gmina	Liczba zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w podziale na sekcje PKD 2007																		
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	SiT
	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Górnictwo i wydobywanie	Przetwórstwo przemysłowe	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz etc.	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	Transport i gospodarka magazynowa	Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	Informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Obsługa rynku nieruchomości	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Administracja publiczna i obrona narodowa; zabezpieczenia społeczne	Edukacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Pozostała działalność usługowa
Białogard	68	2	52	3	2	131	114	22	15	5	12	5	16	11	6	14	25	5	28
Karlıno	55	1	60	11	3	142	187	36	29	12	22	143	35	37	6	28	39	18	42
Dygowo	23	2	34	0	0	109	134	35	28	5	16	3	23	17	7	15	21	4	25
Gościno	27	0	53	2	2	91	119	26	19	1	17	9	16	6	6	18	21	8	27
Kołobrzeg	57	1	115	8	2	186	355	72	565	14	23	30	81	29	5	27	106	37	87
Rymań	38	0	32	1	1	76	88	17	18	3	6	22	6	6	6	10	17	6	12
Siemyśl	23	1	21	0	0	59	74	20	12	5	13	3	15	4	5	7	17	5	24
Ustronie Morskie	22	0	32	1	4	67	191	35	520	4	8	15	21	15	5	5	20	19	28
RAZEM	313	7	399	26	14	861	1262	263	1206	49	117	230	213	125	46	124	266	102	273

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Zgodnie z danymi w rejestrze REGON na obszarze Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” dominują przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie:

- Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów (1 262 podmioty),
- Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne (1 206 podmiotów),
- Budownictwo (861 podmiotów).

7. TURYSTYKA

Szczególne znaczenie rozwojowe w zakresie gospodarki obszaru LGD ma branża turystyczna.

Według danych na koniec 2013 r. na obszarze Stowarzyszenia LGD Siła w grupie funkcjonowały 273 obiekty noclegowe, z czego najwięcej na terenie gmin Kołobrzeg i Ustronie Morskie. **Poza pasem nadmorskim istnieje 12 obiektów noclegowych.**

W 2013 r. **131 655 noclegów zostało udzielonych na terenie gmin posiadających dostęp do linii brzegowej Morza Bałtyckiego. Obszar LGD jest przeważnie odwiedzany przez Polaków**, noclegi udzielone turystom zagranicznym 117 027 i stanowiły 83,28 % wszystkich udzielonych noclegów.

Tabela 19. Noclegi udzielone turystom w latach 2008-2013

GMINA	RODZAJ USŁUGI	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dygowo	noclegi ogółem	117	168	99	59	101	71
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	0	4	0	14	91	56
Kołobrzeg	noclegi ogółem	48 498	52 326	63 186	57 608	71 935	75 670
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	59 789	62 438	68 503	71 848	80 558	94 978
Rymań	noclegi ogółem	328	3 216	271	0	426	2 336
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	227	82	15	0	92	1239
Ustronie Morskie	noclegi ogółem	49 122	47 819	40 100	50 263	54 016	55 985
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	14 122	19 430	23 294	25 019	21 319	19 347
Karlino	noclegi ogółem	5 776	4 981	4 038	5 937	5 372	4 496
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	2 092	2 205	1 639	1 975	1 723	1 188
Białogard	noclegi ogółem	0	0	0	0	0	1493
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	0	0	0	0	0	219
Gościno	noclegi ogółem	0	0	0	550	398	461
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	0	0	0	0	0	0
Siemyśl	noclegi ogółem	0	0	0	0	0	0
	noclegi udzielone turystom zagranicznym	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wniosek nasuwa się sam. Turystyka rozwija się coraz bardziej - ale w pasie nadmorskim. Intuicja Grupy Planującej o konieczności rozwijania oferty turystycznej w całym regionie jest słuszna. Będzie to oznaczało korzyści i dla kwaterodawców w pasie nadmorskim, których klienci będą mieli lepszy produkt turystyczny ale również pozwoli na wykorzystanie tej szansy gminom leżącym poza pasem nadmorskim. Zauważa się również rosnące zainteresowanie agroturystyką, która jest propagowanym od lat sposobem na rozwój obszarów wiejskich.

Tabela 20. Liczba obiektów noclegowych i liczba udzielonych noclegów w tych obiektach na obszarze LSR

Gmina	Liczba obiektów noclegowych	Liczba udzielonych noclegów			Wskaźnik Schneidera
		razem	w tym Polakom	w tym turystom zagranicznym	
Białogard	1	1493	1274	219	0,19
Karlino	1	4496	3308	1188	0,48
Dygowo	4	71	15	56	0,01
Gościno	4	461	461	0	0,08
Kołobrzeg	115	94978	75670	19308	9,19
Rymań	2	2336	1097	1239	0,57
Siemyśl	0	0	0	0	0
Ustronie Morskie	146	55985	36638	19347	15,27
RAZEM	273	159820	118463	41357	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Agroturystyka - sytuacja w regionie.

Powiat kołobrzeski jest regionem turystyczno-rolniczym. Znajduje się tu ok. 30 gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących oficjalnie, przy czym część z nich to raczej obiekty turystyki wiejskiej niż typowe gospodarstwa agroturystyczne zgodnie z definicją: „agroturystyka, to organizowanie przez rodzinę rolniczą na wsi wypoczynku lub krótkiego pobytu turystycznego we własnym gospodarstwie rolnym, przy czym pobyt ten związany jest z wiejskimi atrakcjami, które turystom oferować może region i gospodarstwo rolne tam się znajdujące”. Właściciele gospodarstw zajmujących się turystyką mają status rolnika, ich źródłem dochodów jest rolnictwo w połączeniu z przedsięwzięciem turystycznym. Obecnie zacierą się różnica pomiędzy agroturystyką a turystyką wiejską, gdyż wiele obiektów, zwłaszcza położonych bliżej morza żyje głównie z turystyki a ich właściciele posiadają jedynie formalnie status rolnika. Zdarza się również tak, że właściciele posiadają już jakieś źródło dochodów pozarolniczych i postanawiają zająć się dodatkowo działalnością turystyczną. Oczywiście region stwarza takie możliwości, przy czym im bliżej morza, tym większe. Widać to wyraźnie z danych powiatu kołobrzeskiego, z których wynika, że w południowych gminach, najbardziej oddalonych od plaż, są tylko dwa duże obiekty: „Polonez” w Rymaniu i pałac w Ramlewie, które raczej są dużymi obiektami hotelowymi niż gospodarstwami agroturystycznymi. W części środkowej powiatu (gminy Siemyśl, Gościno, Dygowo) są pojedyncze gospodarstwa agroturystyczne, a pozostałe obiekty znajdują się w gminach nadmorskich. W Karlinie jest Kompleks Wypoczynkowy Petrico Park, który mimo znacznego oddalenia od pasa nadmorskiego gości także bardzo dużo turystów wypoczywających na terenach naszego regionu.

Region, poza wybrzeżem oferuje zupełnie inne warunki odpoczynku niż w nadmorskich przepełnionych kurortach a odległość od morza (do 25 km) nie stanowi utrudnienia dla tych, którzy chcą również skorzystać z bałtyckich plaż, czy zagubić się w kołobrzeskim tłumie turystów. Poza pasem wybrzeża wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych to wiejska cisza, spokój, świeże powietrze, smaczne posiłki, a to wszystko na tle pięknego krajobrazu. Jeziora i rzeki malowniczo położone wśród lasów są znane kajakarzom i wędkarzom. Myśliwi przyjeżdżają do zasobnych w zwierzyne lasów. Idealne warunki znajdują koniarze w licznych stadninach i klubach jeździeckich. Funkcjonujące już gospodarstwa agroturystyczne oferują jazdę konną, jazdą bryczką, saniami, kuligi, place zabaw, ogniska, degustacje serów, mleka, owoców i warzyw z własnego ogródka, przetworów, miodu, grzybobranie. Można się nauczyć haftu, kompozycji z korzeni, kwiatów i traw, rękodzieła, poznać smak miodku z mniszka lekarskiego, nalewki lipówki, zupy dyniowej z kładziochami, sernika, chleba na zakwasie, szynki pieczonej, ogórka kołobrzeskiego na bazie naturalnej solanki. Folklor przybliżają zespoły ludowe „Podlotki Gościnne”, „Dygowianki”, „Biadule” z Kinowa.

Oferta jest ciekawa a potencjał w tej branży duży, gdyż zapotrzebowanie na tego rodzaju wypoczynek w ostatnich latach wzrasta, między innymi ze względu na stosunkowo atrakcyjne cenowo oferty. Jednak perspektywy tej gałęzi aktywności gospodarczej zwiększą się zdecydowanie, gdy w regionie zostanie rozbudowana oferta atrakcji turystycznych.

Zagospodarowanie atrakcji turystycznych było szeroko poruszane podczas prowadzonych konsultacji społecznych LSR. Mieszkańcy wskazując na rozwijającą się mimo wszystko bazę turystyczną, małą gastronomię czy kwatery agroturystyczne – jako ich zdaniem silną stroną regionu – zaznaczają, że rozwój ten jest zbyt wolny i ma zakres ograniczony do najbardziej znanych i uczęszczanych turystycznie miejsc. Ogólny niedorozwój tej gałęzi gospodarki potwierdzają wprost wyniki przeprowadzonych badań wśród lokalnej społeczności – ich analiza w odniesieniu do głównych problemów – słabych stron obszaru LGD wskazuje, iż mieszkańcy do głównych najważniejszych czynników w tym zakresie zaliczyli takie kwestie jak: słaba jakość oferty usług turystycznych i około turystycznych oraz słaba dostępność do rekreacji dla mieszkańców jako problem „niewystarczającej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, brak infrastruktury wokół istniejących szlaków turystycznych, brak zagospodarowania terenów pełniących funkcję turystyczną i rekreacyjną.

Szczegółowa analiza materiału ze spotkań z mieszkańcami potwierdza opinię o małej liczbie obiektów noclegowych na terenie całej LGD (pomijając te znajdujące się w pasie nadmorskim), jednocześnie wskazując na ich niski standard. Mieszkańcy wskazali na ogólny niedostatek obiektów oferujących wysokiej jakości miejsca noclegowe wyposażone też w infrastrukturę towarzyszącą w postaci atrakcji dla turystów takich jak: SPA, basen, kort tenisowy itp. One, ich zdaniem, obecnie decydują o konkurencyjności oferty danego regionu. Mieszkańcy wskazali na dwa generalne problemy rozwoju turystyki na terenie LGD: niewystarczającą całoroczną ofertę turystyczną oraz generalny deficyt usług turystycznych wysokiej jakości. Pierwszy z problemów dotyczy koncentracji ruchu turystycznego głównie w sezonie letnim i praktyczny jej zanik w innych porach roku, uwarunkowany brakiem atrakcji turystycznych niezależnych od warunków pogodowych. Drugi z problemów w opinii mieszkańców dotyka nie tylko wspomnianej kwestii miejsc noclegowych ale odnosi się do ogólnego deficytu wszelkiego rodzaju usług turystycznych – które poza turystyką wodną i splotami kajakowymi – są w regionie słabo rozwinięte. Dodatkowo mieszkańcy wskazywali na dwie szczegółowe kwestie związane z obecną sytuacją branży turystycznej: - potrzebę wprowadzenia innowacyjnych form turystyki do oferty turystycznej czy innowacyjnego wykorzystania lokalnych zasobów dla rozwoju turystyki – tego, zdaniem mieszkańców brakuje w obecnej ofercie na terenie LGD, - faktu, iż dostępna oferta turystyczna nie stanowi kompleksowego, spójnego produktu związanego np. z brakiem: wzajemnie połączonych ścieżek rowerowych; powiązań

między istniejącymi szlakami turystycznymi, zagospodarowania wokół szlaków turystycznych i ogólnym współpracy między poszczególnymi samorządami obszaru LGD w zakresie kształtowania oferty turystycznej.

Część osób – zwłaszcza seniorów i osób do 35 r. ż. – wskazywała na problem słabej oferty turystycznej i rekreacyjnej dla osób w ich wieku. To znacznie ogranicza możliwości aktywizacji i wzajemnej integracji tej grupy osób, a jednocześnie pomija ważną grupę turystów – zwłaszcza zagranicznych, która posiadając czas i środki finansowe, chętnie korzysta z przygotowanych dla nich, zorganizowanych ofert turystycznych. Podobne opinie miały miejsce w przypadku oferty turystycznej i rekreacyjnej skierowanej do ludzi młodych – mieszkańcy w tym zakresie wprost wskazywali na brak ofert spędzania wolnego czasu dla młodych i niewykorzystanie istniejącej infrastruktury w postaci świetlic czy boisk. Szczególnie dużą uwagę zwrócono na kwestie wybudowania w ostatnich latach wielu obiektów o charakterze społecznym (np. świetlic wiejskich) m.in. ze środków PROW, które nie w pełni wykorzystują swój potencjał – w tym zakresie zdaniem mieszkańców widoczny jest ogólny brak wypełnienia infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej treścią, która zorganizowałaby i uatrakcyjniła pobyt w powstałej infrastrukturze zainteresowanych turystów lub mieszkańców.

Mimo prowadzonych w ostatnich latach licznych zabiegów – mieszkańcy wskazali na ciągły aktualny problem słabego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych dla turystyki – ocena ta dotyczyła głównie turystyki wodnej, ale odniosła się także do kwestii licznych obszarów leśnych czy miejscami dużych deniwelacji terenu.

Analizując diagnozę stanu obecnego w zakresie turystyki mieszkańcy wskazali także na problem pozainwestycyjny związany z promocją regionu. Zdaniem mieszkańców jednym z głównych powodów małego obecnie znaczenia turystyki w gospodarce regionu jest słabo wypromowana marka i brak w tym zakresie współpracy międzygminnej, międzysektorowej i międzyregionalnej. Brak zgodnego, wspólnego pomysłu na promowanie zasobów, czy brak wspólnej promocji regionu są zdaniem mieszkańców obecnie dużym problemem a indywidualne działania podejmowane przez poszczególne podmioty, które zamiast współpracować często wzajemnie konkurują, osłabiają tym pozycję regionu na mapie turystycznej województwa czy kraju. Jednocześnie mieszkańcy wskazali na słabą współpracę w zakresie promocji posiadanych walorów z innymi sąsiednimi regionami – zwłaszcza z innymi LGD. Ocena ta dotyczyła – mimo podejmowanych w ostatnich latach przez LGD działań w tym zakresie – niewystarczającej współpracy z sąsiednimi LGD w kontekście wspólnej promocji regionu. Jednocześnie mieszkańcy zwrócili uwagę na możliwość i potrzebę wymiany doświadczeń z zakresu rozwoju turystyki z innymi – zwłaszcza lepiej turystycznie rozwiniętymi regionami, nie tylko w kraju ale także za granicą.

W trakcie dyskusji dotyczących posiadanych walorów turystycznych i perspektyw rozwoju w oparciu o nie usług turystycznych, mieszkańcy wskazywali także na szanse na rozwój regionu wynikające z uwarunkowań zewnętrznych – w tym zakresie wskazywano przede wszystkim na wciąż duże i rosnące zapotrzebowanie na wypoczynek na wsi wśród turystów w kraju i za granicą, które należy wykorzystane i poparte rozwojem infrastruktury turystycznej na wsi może stać się w przyszłości ważnym motorem napędowym lokalnej gospodarki. Jednocześnie – w kontekście posiadanych walorów kulturowych stanowiących część oferty turystycznej regionu – mieszkańcy wskazali możliwość wykorzystania szansy związanej z rosnącą w ostatnich latach modą na regionalizm. W kontekście posiadanych licznych walorów kultury ma ona szansę stać się ważnym elementem oferty turystycznej obszaru LGD. Część mieszkańców – głównie należących do młodszej części społeczeństwa – wskazywała na dużą szansę dla rozwoju oferty turystycznej regionu w coraz łatwiejszym dostępie do informacji i rozwoju usług IT. One stwarzają w ich opinii nowe możliwości promocji i informacji o ofercie turystycznej regionu oraz dają szanse na nowe formy współpracy między podmiotami branży turystycznej, tworzenie sieciowych produktów turystycznych, wzajemnie uzupełniających się ofert turystycznych, itp.

W kontekście zidentyfikowanych zagrożeń dla rozwoju obszaru LGD – mieszkańcy odpowiadając na pytania w tym zakresie w odniesieniu do turystyki, zwracali szczególną uwagę na ważny aspekt zewnętrzny związany z rosnącą konkurencją ze strony regionów sąsiednich w tym przede wszystkim regionu Woj. Pomorskiego. W opinii mieszkańców, wysoka rozpoznawalność i wyrobiona marka tego regionu w kraju i za granicą oraz dobre i stale rosnące zagospodarowanie turystyczne powodują, iż jako region sąsiadujący z LGD Siła w Grupie i posiadający podobne walory przyrodnicze, tereny Woj. Pomorskiego mogą stanowić dużą konkurencję dla oferty LGD Siła w Grupie.

Charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz opis potencjału dla rozwoju turystyki. Najważniejszym potencjałem obszaru LGD dla rozwoju turystyki są przede wszystkim posiadane wybitne walory środowiska przyrodniczego.

Lesistość gmin należących do LGD jest niższa od średniej wojewódzkiej i jest jedną z niższych pośród zachodniopomorskich powiatów. Tym cenniejsze są istniejące zasoby i bardzo pożądane wszelkie działania zwiększające lesistość oraz współpraca w udostępnianiu, ale i ochronie tych zasobów z Lasami Państwowymi. Lasy znajdują się głównie w dolinach rzecznych i strefach przykrawędziowych oraz na terenach z utrudnionym odpływem. Przeważają lasy o przeznaczeniu gospodarczym, ale duże znaczenie mają również lasy ochronne, które mają dużą wartość przyrodniczą i środowiskową.

Poza lasami i łąkami, na omawianym obszarze występują zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, śródłąkowe, przydrożne, nadbrzeżne oraz wzdłuż cieków wodnych. W wielu miejscach występują także zadrzewienia zlokalizowane w zespołach parkowych.

Obok parków, na terenie objętym działaniem LGD „*Sila w Grupie*” znajduje się wiele zadrzewień cmentarnych. Większość cmentarzy nie jest aktualnie użytkowana.

Na tym obszarze znajduje się wiele alei i szpalerów drzew, stanowiących typowy element lokalnego krajobrazu. Obecnie wiele z nich jest wycinanych przez Zarządy Dróg, przy czym zapomina się nie tylko o ich funkcji krajobrazowej, ale również ochronnej. Zadrzewienia śródpolne stanowiły charakterystyczny element krajobrazu Pomorza z uwagi na ochronę przed wiatrami i stabilizację mikroklimatu pól uprawnych. We wszystkich gminach występują zabytkowe aleje drzew. Jednak ten charakterystyczny element krajobrazu jest obecnie zagrożony i wymaga szczególnej ochrony.

Obszary przyrodnicze objęte ochroną

Zasoby przyrodnicze opisywanego obszaru są bogate i oprócz wielu rozdrobnionych form podlegających lub proponowanych do ochrony, stosunkowo rozległe obszary zostały włączone do sieci obszarów chronionych „Natura 2000”, są to Kemy Rymańskie, obszary dorzecza Parsęty, obszary Doliny Radwi Chotli, i Chocieli określone jako Specjalne Obszary Ochrony.

Szczególnym bogactwem opisywanego obszaru jest dorzecze rzeki Parsęty gdzie zarejestrowano 25 ważnych siedlisk przyrodniczych, często bardzo rzadkich bądź unikatowych w skali kraju i Europy. Wiele z nich jest ważnym biotopem dla cennej fauny, która podlega ochronie prawnej. Ochrona tego obszaru oraz jego umiejętne wykorzystanie stały się motywem powołania Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty, którego wszystkie gminy partnerstwa „*Sila w Grupie*” są członkami.

Potwierdzeniem wysokich walorów środowiska przyrodniczego obszaru LGD są opinie mieszkańców w tym zakresie. Wyniki przeprowadzonych konsultacji wśród lokalnej społeczności wskazują, że mieszkańcy uważają teren LGD jako posiadający atrakcyjne walory naturalne (lasy, rzeki, jeziora, czyste środowisko) i są one głównym atutem i mocną stroną obszaru LGD. Jednocześnie na drugim miejscu mieszkańcy wskazują na potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji na terenie LGD, oparty o posiadane zasoby. Jednocześnie mieszkańcy podczas przeprowadzonych konsultacji często zwracali uwagę na jakość posiadanych walorów naturalnych i czystość środowiska – decyduje o tym wg nich zarówno np. brak uciążliwego przemysłu, mogącego negatywnie oddziaływać na środowisko i pojawiające się często podczas spotkań z mieszkańcami opinie dotyczące generalnej czystości powietrza, wód w rzekach i jeziorach i mało przekształconego antropogenicznie środowiska naturalnego – które zdaniem mieszkańców jest bardzo ważnym walorem regionu, odróżniającym go pozytywnie wśród innych regionów kraju o podobnych, aczkolwiek bardziej zdegradowanych walorach przyrodniczych. Mieszkańcy wskazali jednocześnie na pojawiające się odstępstwa od tej reguły związane z rosnącym ruchem turystycznym i wzrostem zagospodarowania turystycznego oraz rozwojem przedsiębiorczości. Część mieszkańców – zwłaszcza zamieszkująca atrakcyjne turystycznie miejscowości - wskazała na widoczną dużą i rosnącą presję turystyki na środowisko, w tym posiadane walory naturalne. W tym zakresie zwrócono uwagę, na wzmagający się ruch turystyczny, który poza swoimi pozytywnymi aspektami ekonomicznymi ma też negatywne następstwa w postaci rosnącej antropopresji będącej jego źródłem, czego efektem jest niszczenie fauny i flory, zanieczyszczenie wód, powietrza czy emisja nadmiernego hałasu w sezonie turystycznym, które to elementy grożą stopniową degradacją posiadanych walorów i obniżeniem ich rangi. Jednocześnie mieszkańcy w trakcie spotkań przeprowadzonych w poszczególnych gminach zwrócili uwagę na ogólną niską świadomość ekologiczną wśród lokalnych przedsiębiorców i słabą dbałość z ich strony o walory środowiskowe przejawiającą się np. małą liczbą stosowanych rozwiązań proekologicznych w – zwłaszcza w większych przedsiębiorstwach, co również w ujęciu długofalowym wpływa negatywnie na posiadane walory środowiskowe.

Opis dziedzictwa kulturowego/zabytków.

Do najważniejszych obiektów historycznych i zabytkowych należą w poszczególnych gminach:

* Białogard - pałac i park w Podwilczu; dwory i parki w Rawinie, Nasutowie, Komasowie czy Nawinie; zabytkowe kościoły w Stanominie i Białogórzynie;

* Dygowo - kościoły w Dygowie, Kłopotowie, Świelubiu i Wrzosowie; zespoły pałacowo-parkowe w Kłopotowie, Skoczowie i Włóściborzu;

* Gościno - kościoły w Gościnie, Robuniu i Ramlewie; pałace w Mołtowie, Ramlewie, Robuniu i Myślnie; zabytkowe parki w miejscowościach Karkowo, Pławęcino, Ramlewo i Wartkowo;

* Kołobrzeg - kościoły w Budzistowie, Karcinie i Sarbii; pałace w Budzistowie, park w Drzonowie;

* Rymań - pałace w Rymaniu i Jarkowie; kościoły w Dębicy, Gorawinie, Rzesznikowie i Starninie; parki w Drozdowie, Leszczynie, Rzesznikowie i Starninie;

* Siemyśl - kościoły w Niemierzu, Nieżynie i Unieradzu; pałac w Siemyślu, zespół dworsko-pałacowy we Wszemierzycach, zespół folwarczny w Trzyniku;

* Ustronie Morskie - kościół w Rusowie, 600-letnie dęby w pobliżu miejscowości Bagicz;

* Karlino - kościoły w Karlinie, Karścinie, Mierzynie, Karwinie; Ratusz w Karlinie; Zamek Biskupów Kamieńskich; Dworek Fryderyka Wilhelma na wyspie;

Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych.

Najbardziej cenionymi i znanymi produktami lokalnymi na obszarze LGD "Siła w Grupie" są m.in. Ogórek Kołobrzeski, kapusta kiszona, chleb żytnio-pszenny na zakwasie, żurek żytni na zakwasie, piernik dojrzewający, marmolada- dynia z jabłkiem, syrop z mniszka lekarskiego, pasta piastowska, zupa dyniowa z kładziochami, strucla makowa na cieście drożdżowym, galantyna z dorsza, Przysmak Rybaka - śledź, filety makrelowe z posypką, nalewka z kwiatów dzikiego bzu, miód pitny, paszteciki grzybowe, smalec wieprzowy z cebulką i burakiem ćwikłowym, miód pitny trójniak "Wiśniak", ser czosnkowy kozi, ser biały kozi z ziołami, kulebiak z kapustą.

Potwierdzeniem wysokich walorów środowiska kulturowego obszaru LGD są także wyniki konsultacji społecznych. Badania ankietowe wskazały, że bogate walory kulturowe w postaci kultury Stowarzyszenia LGD "Siła w Grupie" stanowią jeden z głównych atutów tego obszaru i jego silnych stron. Jednocześnie widoczna jest prawidłowość, iż zainteresowanie lokalną tradycją i kulturą przejawiają przede wszystkim ludzie starsi – seniorzy, natomiast pozostałe grupy wiekowe w tym zwłaszcza młodzież wykazują się generalnie słabą znajomością tradycji obszaru LGD i deklarują niskie utożsamianie się z nim. Zjawisko to jest bardzo niekorzystne i grozi w dłuższej perspektywie stopniowym zanikiem lokalnej tradycji, zwyczajów, obrzędów czy gwary – w tym zakresie mieszkańcy zwracali uwagę na potrzebę podjęcia działań zmierzających do większego zainteresowania młodszych grup społecznych lokalną kulturą.

Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego.

Ważną dziedziną gospodarki na terenie LGD, podobnie jak w całym regionie, jest rolnictwo, które stanowi jedną z głównych źródeł utrzymania mieszkańców analizowanego obszaru. Charakterystyczne dla rolnictwa w regionie, jak i w całej Polsce jest duże zróżnicowanie wielkości gospodarstw rolnych: od jednohektarowych do kilkutyśięcznohektarowych. Te ostatnie występują zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym. Największe gospodarstwa powstały na bazie byłych państwowych gospodarstw rolnych. Problem rozdrobnienia gospodarstw występuje jedynie w sektorze gospodarstw rodzinnych.

Tabela 21. Ilość gospodarstw rolnych ogółem w 2013 roku.

Gmina	Ilość gospodarstw rolnych
Białogard	1 311
Dygowo	691
Gościno	538
Karlino	343
Kołobrzeg	830
Rymań	468
Siemyśl	588
Ustronie Morskie	369
RAZEM	5 138

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z przeprowadzonych ankiet

Tabela 22. Gospodarstwa rolne według form własności i grup obszarowych użytków rolnych w województwie zachodniopomorskim.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa		Powierzchnia użytków rolnych	
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w hektarach	w odsetkach
O g ó ł e m	29062	100,0	836768	100,0
Sektor prywatny	29020	99,9	814780	97,4
w tym:				
Gospodarstwa indywidualne	28663	98,6	631021	75,4
w grupach obszarowych użytków rolnych:				
0 - 1 ha	416	1,4	265	0,0
1 - 2	4277	14,7	6498	0,8
2 - 3	3558	12,2	8268	1,0
3 - 5	3202	11,0	12197	1,5
5 - 10	4993	17,2	36102	4,3
10 - 15	3210	11,0	38871	4,6
15 - 20	1958	6,7	33639	4,0
20 - 30	2182	7,5	52378	6,3

30 - 50	1821	6,3	69845	8,3
50 - 100	1777	6,1	124653	14,9
100 - 200	855	2,9	116346	13,9
200 - 300	254	0,9	61514	7,4
300 - 500	129	0,4	48915	5,8
500 - 1000 i więcej	31	0,1	21531	2,6
Sektor publiczny	42	0,1	21988	2,6

Źródło: Charakterystyka gosp. rolnych w województwie zachodniopomorskim w 2013 r. na stronie www.szczecin.stat.gov.pl

8. EDUKACJA.

Tabela 23. Żłobki i przedszkola na obszarze objętym LSR w roku 2013

Gmina	Żłobki (kluby dziecięce -KD)	Przedszkola (oddziały przedszkolne)
Białogard	0	3
Dygowo	0	6
Gościno	0	4
Karlino	1 (KD)	7
Kołobrzeg	1 (KD)	7
Rymań	0	6
Siemyśl	0	4
Ustronie Morskie	0	1
RAZEM	2	38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na terenie LGD występuje rozbudowana sieć placówek oświatowych, obejmująca 22 szkoły podstawowe, 12 gimnazjów i 4 szkoły ponadgimnazjalne i policealne. Podstawówki i gimnazja działają na terenie wszystkich gmin członkowskich, ale szkolnictwo ponadgimnazjalne i policealne jest już rozłożone nierównomiernie, bezpośredni dostęp do tych placówek mają mieszkańcy 2 gmin – Gościna i Karlina. Większość tych szkół zlokalizowana jest na terenie gmin: miasta Kołobrzeg

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży to także jedno z głównych zadań placówek kulturalnych, działających na obszarze LGD (domów kultury, świetlic i bibliotek). Dane dotyczące dostępności i skali działań podejmowanych przez poszczególne instytucje kultury ponownie wskazują na znaczne różnice wewnętrzne obszaru LGD.

Podsumowanie:

Za największe obszary ryzyka w analizowanym obszarze należy uznać **niewystarczająco rozwiniętą ofertę opieki żłobkowej i przedszkolnej**, a także nierównomierny dostęp do szkolnictwa ponadgimnazjalnego i infrastruktury kulturalnej. Wyraźnie rysują się tutaj różnice między gminami miejskimi a resztą obszaru.

Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR (inne niż spójność przestrzenna).

O wewnętrznej spójności obszaru LGD – poza samą spójnością przestrzenną świadczą dwa zasadnicze elementy: **spójność środowiska przyrodniczego oraz spójność kulturowa** związana z kulturą obszaru LGD. W tym zakresie przedstawiony powyżej opis świadczy o tym, że:

- obszar LGD cechuje się bardzo podobnymi walorami naturalnymi i predyspozycjami do rozwoju na ich bazie funkcji turystycznej – czystość środowiska naturalnego, duża powierzchnia lasów, liczne zbiorniki i ciek wodne powodują, że region ten jako całość predysponowany jest do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej,
- teren LGD obejmuje zwarty i jednolity a jednocześnie odróżniający się na tle obszarów sąsiednich obszar tradycyjnej kultury i tradycji – powyższa diagnoza wskazała na wyraźnie widoczne wyróżniki kultury obszaru LGD na tle innych kultury uniwersalnej, które stanowią o tożsamości tego obszaru – a jednocześnie decydują, że są one ważnym potencjałem do wykorzystania w przyszłości.

Ponadto należy wskazać na spójność gospodarczą obszaru LGD który charakteryzuje się podobnymi uwarunkowaniami rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa czy rynku pracy i posiada jednocześnie podobne problemy – niski poziom rozwoju przedsiębiorczości czy wysokie bezrobocie – które także są cechami charakterystycznymi dla całego regionu.

Diagnoza wykazuje wewnętrzną spójność obszaru LSR (wspólna tożsamość, tradycje, potrzeby, zasoby lokalne).

Zgodnie z wytycznymi programowymi na lata 2014-2020 oraz w oparciu o przeanalizowane dane, opracowano zestawienie głównych wniosków, wskazujących zasoby i potencjał oraz problemy i potrzeby występujące na obszarze:

ZASOBY – liczne obszary cenne przyrodniczo i obiekty cenne historycznie, bogate zasoby wodne, pozytywne trendy demograficzne i wysoki odsetek osób młodych, wzrost ilości organizacji pozarządowych;

POTENCJAŁ – wykorzystanie unikatowych atrakcji i wzrost ruchu turystycznego na obszarze, zwiększenie poziomu przedsiębiorczości i wzmocnienie pozycji lokalnych przedsiębiorców, wzrost zawodowej aktywności społeczności lokalnej oraz wzrost liczby i aktywności liderów i grup mieszkańców.

PROBLEMY – niewystarczający poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w szczególności wśród kobiet, duża liczba osób korzystających pomocy społecznej, braki w szeroko infrastrukturalnej, niski poziom wiedzy nt. zasobów lokalnych przyrodniczych, kulturowych i historycznych

POTRZEBY – zwiększenie aktywności instytucji otoczenia biznesu oraz liczby inicjatyw wspierających rozwój rynku pracy, poprawa stanu infrastruktury, zwiększenie atrakcyjności oferty spędzania czasu wolnego i rozwoju mieszkańców, w tym działania na rzecz integracji społecznej grup defaworyzowanych, ochrona zasobów przyrodniczych i historycznych.

W związku z powyższym, za kluczowe obszary interwencji na obszarze działania Stowarzyszenia Siła w Grupie uznane zostały:

1. **Rozwój gospodarczy w oparciu o rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców obszaru** – główna potrzeba wskazana przez mieszkańców oraz potwierdzona w analizie danych statystycznych.
2. **Poprawa stanu infrastruktury** – rozumianej szeroko jako infrastruktura publiczna, w ramach której potrzeby wskazywali uczestnicy badań ankietowych oraz spotkań konsultacyjnych.
3. **Zwiększenie aktywności oraz integracja mieszkańców** – wskazywane jako potrzeba przez ankietowanych, a także konieczne dla uzyskania trwałych rezultatów w ramach działań zaplanowanych w LSR i wymagających społecznego poparcia.

Określono także **kluczowe grupy docelowe**, szczególnie istotne dla wdrożenia LSR:

1. **Sektor gospodarczy – przedsiębiorcy** – jako podstawowa grupa wpływająca na sytuację na rynku pracy, liczbę dostępnych miejsc pracy, inwestycje i działania podejmowane na obszarze.
2. **Sektor publiczny – instytucje publiczne** – ich zadaniem jest prowadzenie działań na rzecz lokalnej społeczności w podstawowych sferach życia, w tym prowadzenie inwestycji związanych z infrastrukturą publiczną. Posiadają zasoby finansowe i administracyjne oraz narzędzia prawne niezbędne do realizacji poważnych, kompleksowych inicjatyw, przez co stają się ważnym partnerem i odbiorcą działań LGD.
3. **Sektor społeczny – organizacje pozarządowe, lokalni animatorzy i grupy społeczne** – najaktywniejsi mieszkańcy zrzeszeni w formie organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej i grup nieformalnych, posiadających najlepszy wgląd w bieżące potrzeby i nastroje wewnątrz lokalnej społeczności. Działają często jako uzupełnienie działań instytucji publicznych, wspierając procesy i wskazując kierunki rozwoju.

Ponadto, do grup kluczowych zakwalifikowano **grupy mieszkańców defaworyzowane** szczególnie w kontekście dostępu do rynku pracy:

1. **Osoby młode (do 35 roku życia)** – osoby posiadające wykształcenie formalne, jednak często bez doświadczenia i kompetencji wymaganych przez pracodawców. Grupa ta jest szczególnie narażona na konieczność poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania, w większych miastach. Pomimo stosunkowo dobrej sytuacji na obszarze na czas tworzenia LSR, w najbliższych latach pojawią się zmiany w strukturze demograficznej, w wyniku których młodzież stanie się jednym z ważnych zasobów obszaru. **Kryteria oceny operacji przewidują dodatkowe punkty skierowane do tej grupy docelowej.**
2. **Kobiety** – jest to grupa mająca trudności w wejściu na rynek pracy lub powrocie ze względu na obowiązki związane z opieką nad dziećmi. Jest to widoczne w analizie, gdzie kobiety stanowią szczególnie liczną grupę osób bezrobotnych, zaś oferta opieki nad dziećmi do lat 5 jest niewystarczająca. **Kryteria oceny operacji przewidują dodatkowe punkty skierowane do tej grupy docelowej.**
3. **Osoby starsze (po 50 roku życia)** – osoby posiadające doświadczenie i kompetencje, jednak często nieaktualne kwalifikacje oraz trudności w podążaniu za najnowszymi trendami na rynku pracy, przez co szczególnie zagrożone wykluczeniem w przypadku utraty pracy. Są to również osoby wymagające szczególnej oferty z zakresu opieki zdrowotnej, spędzania czasu wolnego, co stanie się szczególnie odczuwalne na obszarze w wyniku postępowania procesu starzenia się społeczeństwa. **Kryteria oceny operacji przewidują dodatkowe punkty skierowane do tej grupy docelowej.**

Uwagi zgromadzone w procesie konsultacji społecznych:

Podczas konsultacji społecznych w ramach przeprowadzonych spotkań i warsztatów konsultacyjnych, mieszkańcy obszaru LGD wskazywali głównie na **potrzebę działań w zakresie poprawy sytuacji na rynku pracy**. Podczas spotkań, a także w ramach wizyt w punkcie konsultacyjnym w biurze LGD padały sugestie na temat potrzeby **przeciwdziałania bezrobociu**.

W kontekście grup szczególnie narażonych na problem bezrobocia mieszkańcy w ramach spotkań konsultacyjnych wskazali trzy główne grupy osób: **kobiety, osoby po 50 r.ż. i młodzież**, w tym absolwentów szkół nieposiadających doświadczenia zawodowego, a w konsekwencji mających bardzo utrudniony dostęp do rynku pracy. Podnoszono także kwestie **niskich zarobków** mieszkańców obszaru LGD. Podczas spotkań konsultacyjnych oraz warsztatów mieszkańcy zwracali także uwagę na potrzebę **inwestycji w infrastrukturę komunalną, w tym turystyczną i związaną z ochroną dziedzictwa kulturowego**.

Rozdział IV. Analiza SWOT

Przedstawioną poniżej analizę SWOT oparto diagnozę obecnego stanu obszaru LGD i charakterystyki elementów decydujących o jego spójności i odmienności od regionów sąsiednich. Poza danymi statystycznymi, bardzo ważnym źródłem wyników przedmiotowej analizy SWOT były wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych. **W toku konsultacji społecznych mieszkańcy zgłosili szereg uwag i wniosków. Zostały one przeanalizowane przez LGD, a wprowadzone zmiany zostały wyróżnione w tabeli poniżej.**

Tabela 24. Projekty zgłoszone do realizacji w latach 2014-2020

Działanie	Ilość projektów	Podmioty zgłaszające operację
Zakup wyposażenia (sprzęt sportowy, rekreacyjny, stroje dla zespołów ludowych itp.)	13	Stowarzyszenia, kluby sportowe, rady sołeckie, OSP,
Rewitalizacja zabytków (kościóły, parki)	2	Rady parafialne
Organizacja imprez rekreacyjnych i sportowych (festyny, wycieczki, festiwale)	11	Stowarzyszenia, rady sołeckie, rady parafialne, Koła Gospodyń Wiejskich
Organizacja szkoleń i warsztatów (m.in. rękodzieło artystyczne, jeździectwo, taniec, kulinaria)	36	Stowarzyszenia, rady sołeckie, rady parafialne, Koła Gospodyń Wiejskich
Promocja obszaru objętego LSR (gazety gminne, ulotki)	1	Stowarzyszenia, rady sołeckie,
Budowa, przebudowa, rozbudowa lub remont infrastruktury publicznej (niekomercyjnej)- siłownie zewnętrzne, świetlice, place zabaw, infrastruktura wodna, boiska)	89	Stowarzyszenia, rady sołeckie, JST
Budowa, remont dróg publicznych	15	Rady sołeckie
Budowa, remont remizy strażackiej	5	OSP, rady sołeckie
Budowa chodników z oświetleniem	10	Rady sołeckie, grupy mieszkańców
Ekologia, ochrona przyrody (oznaczanie pomników przyrody, ochrona, akcje edukacyjne, alternatywne źródła energii)	6	Stowarzyszenia, rady sołeckie, grupy nieformalne
Zagospodarowanie terenu (stawy, parki, ścieżki tematyczne)	20	Stowarzyszenia, rady sołeckie

(źródło: konsultacje z mieszkańcami, fiszki projektowe)

Analiza SWOT obszaru LGD wskazuje, że do **najważniejszych mocnych stron regionu należą jego walory naturalne oraz kulturowe**. Diagnoza stanu obecnego regionu udowadnia duże znaczenie tych walorów - zabytków infrastruktury turystycznej i kulturalnej, środowiska przyrodniczego, rzek, akwenów, kompleksów leśnych. Szczególnie ważny jest w tym zakresie fakt **jakości środowiska naturalnego** gdzie obecna mała gęstość zaludnienia i brak uciążliwego przemysłu powodują, iż ważnym walorem obszaru LGD jest także czyste środowisko. Jednocześnie unikatowym walorem regionu podkreślającym jakość środowiska przyrodniczego jest fakt występowania szeregu form przyrody podlegających prawnej ochronie, w tym obszarów należących do sieci Natura 2000. W odniesieniu do walorów kulturowych widoczne są natomiast przede wszystkim walory wynikające z bogatej kultury. Mając na uwadze powyższe uwarunkowania analiza SWOT wskazuje jednocześnie na **potencjał obszaru LGD do rozwoju turystyki i rekreacji bazujących na wspomnianych walorach**.

W kontekście najważniejszych dla rozwoju terenu LGD mocnych stron należy wskazać także na **dobre skomunikowanie obszaru LGD**, zarówno wewnętrzne przez sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, – drogi wojewódzkie: nr 162 - łączy Kołobrzeg poprzez trasę 102 z trasą 173 w Zarańsku, nr 102 - łączy drogą krajową nr 3 koło Międzyzdrojów z Kołobrzegiem, nr 169 - łączy Białogard z drogą krajową nr 11 koło Bobolic, nr 166 - łączy

Białogard z drogą krajową nr 6, nr 163 - droga relacji Kołobrzeg - Wałcz , jak i zewnętrzne przez sieć dróg krajowych - dojazd na obszar objęty LSR odbywa się głównie drogą krajową nr 6 i 11 (w osi wschód-zachód) oraz drogami krajowymi nr 25 (z Bydgoszczy) i 11 (z Poznania).

Do słabych stron obszaru zaliczyć można **niewystarczającą ofertę turystyczną, rekreacyjną oraz związaną z dziedzictwem kulturowym** - zwłaszcza w porównaniu z posiadanymi możliwościami w tym zakresie. Widoczne jest w tym zakresie zbyt mało usług turystycznych wysokiej jakości świadczonych na terenie LGD w tym przede wszystkim usług innowacyjnych – odpowiadających potrzebom turystów. W zakresie usług komercyjnych daje się zauważyć głównie małą liczbę i niedostateczny standard obiektów noclegowych poza gminami nadmorskimi czy koncentracja oferty głównie w sezonie letnim, co przekłada się na **niski udział turystyki w lokalnej gospodarce** i generowaniu nowych miejsc pracy w większości gmin obszaru objętego LSR..

Zjawiska te potęgowane są przez dającą się zauważyć **niedostateczną wiedzę lokalnych przedsiębiorców dotyczącą rozwoju przedsiębiorczości**, której skutki widoczne są np. w postaci niskiej innowacyjności lokalnych firm czy niskiej dbałości o walory środowiska naturalnego.

Ostatnia grupa słabych stron zidentyfikowanych na etapie diagnozy dotyczy kwestii **aktywności społecznej i ma swoje odzwierciedlenie zarówno w niskiej aktywności i generalnej słabości lokalnych organizacji** – zarówno formalnie działających NGO jak i grup nieformalnych – ale odnosi się także do niskiej aktywności lokalnej społeczności. Jednocześnie widoczne jest małe zainteresowanie ze strony mieszkańców działalnością społeczną w postaci takich zjawisk jak: niskie zaangażowanie w działalność samej LGD czy samorządów, niskie zaangażowanie w wolontariat czy generalnie negatywne nastawienie do wspólnego działania i współpracy. Szczególnie ważna w tym zakresie jest słaba znajomości tradycji i utożsamiania się z obszarem LGD wśród ludzi młodych oraz migracje tej części społeczeństwa poza obszar LGD w celach edukacyjnych lub zarobkowych.

W zakresie szans dla rozwoju społecznego i gospodarczego LGD diagnoza stanu obecnego wskazuje przede wszystkim na kwestie wzrostu popularności wypoczynku na obszarach wiejskich, wzrost popularności zdrowego trybu życia i produktów ekologicznych, a także wykorzystanie potencjału unikatowych atrakcji (m.in. Skansen Chleba w Ustroniu Morskim, park rozrywki Dzikie Zachód w Zieleniewie, 600-letni dąb w okolicach Bagicza) i potencjału turystycznego i poprawa stanu ogólnodostępnej infrastruktury publicznej.

Wśród zidentyfikowanych na etapie tworzenia analizy SWOT głównych zagrożeń dla rozwoju obszaru LGD mieszkańcy solidarnie wskazywali kryzys gospodarczy, globalizację rynku tanimi produktami, wykluczenie społeczne obejmujące coraz większą liczbę mieszkańców, w szczególności osoby bezrobotne, zmniejszenie środków na inwestycje prorozwojowe, zwiększenie kosztów opieki społecznej.

(S) Moce strony

(W) Słabe strony

<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie geograficzne – blisko morza, niedaleko do Kołobrzegu. 2. Walory turystyczno-przyrodnicze (morze, rzeki, pomniki przyrody, obszar Natura 2000). 3. Liczne obiekty cenne historycznie, zabytki (kościół, pałace, zabytki ruchome). 4. Czyste środowisko. 5. Dobra komunikacja obszaru. 6. Produkty lokalne (ogórek kołobrzeski, miody, kapusta kiszona, warzywa ekologiczne). 7. Duża liczba szlaków i tras turystycznych przebiegająca przez obszar LGD. 8. Liczne organizacje pozarządowe – wysoki poziom aktywności społeczeństwa lokalnego. 	<ol style="list-style-type: none"> 9. Brak zsieciovanej oferty turystycznej obejmującej cały obszar LGD. 10. Niski poziom wiedzy nt. zasobów lokalnych wśród mieszkańców 11. Niezadowolający stan infrastruktury publicznej, w szczególności stan dróg lokalnych, ogólnodostępnej infrastruktury w zakresie turystyki, w szczególności z zakresu turystyki wodnej; rekreacji, dziedzictwa kulturowego 4. Niewystarczające kwalifikacje i kompetencje mieszkańców w kontekście dostępu do rynku pracy. 5. Niewystarczający poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, niski poziom edukacji i praktyki z zakresu przedsiębiorczości 6. Niewystarczająca wiedza lokalnych przedsiębiorców dotycząca rozwoju przedsiębiorczości w tym w kontekście ekologii i ochrony środowiska naturalnego 7. Niski poziom aktywności instytucji otoczenia biznesu i działań wspierających poziom przedsiębiorczości. 8. Niewystarczające powiązanie kierunków kształcenia i potrzeb lokalnego rynku pracy 9. Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet. 10. Brak żłobków/ miejsc opieki nad dziećmi do lat 3; co utrudnia szczególnie kobietom powrót na rynek pracy. 11. Niewystarczająca aktywność społeczna osób starszych, aktywność oparta o lokalne walory, roszczeniowa postawa mieszkańców; 12. Niskie zainteresowanie młodzieży aktywnością społeczną w tym wolontariatem; 13. Zbyt słabe umocowanie liderów lokalnych; 14. Małe zainteresowanie mieszkańców działalnością LGD i samorządów, 15. Niewystarczająco rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego, 16. Niewystarczające środki finansowe na działalność NGO.
(O) Szanse	(T) Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost popularności wypoczynku na obszarach wiejskich 2. Wzrost popularności zdrowego trybu życia i produktów ekologicznych. 3. Wykorzystanie potencjału unikatowych atrakcji (m.in. Skansenu Chleba w Ustroniu Morskim, Dzikiego Zachodu w Zieleniewie, 600-letnich dębów) i potencjału turystycznego. 4. Poprawa stanu ogólnodostępnej infrastruktury publicznej 5. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryzys gospodarczy. 2. Globalizacja rynku tanimi produktami. 3. Wykluczenie społeczne obejmujące coraz większą liczbę mieszkańców, w szczególności osoby bezrobotne. 4. Zmniejszenie środków na inwestycje prorozwojowe, zwiększenie kosztów opieki społecznej. 5. Zmniejszanie się liczby osób młodych i szybki wzrost liczby osób starszych - „starzenie się” społeczeństwa. 6. Migracja młodych z obszaru LGD do większych ośrodków. 7. Rozbudowana biurokracja.

Rozdział V. Cele i wskaźniki

Stowarzyszenie LGD „Siła w Grupie” opracowywała cele i przedsięwzięcia strategii dwutorowo. Z jednej strony LGD uwzględniło potrzeby mieszkańców sformułowane w diagnozie i pomysły projektowe zgłoszone za pośrednictwem fiszek.

Z drugiej strony – analizowano możliwości pozyskania wsparcia w związku z opublikowaniem rozporządzeń do PROW 2014-2020 i atrakcyjność zasad przyznawania pomocy dla poszczególnych beneficjentów. Wstępne pomysły były przedmiotem analizy i dyskusji w gronie zespołu roboczego ds. celów, a następnie samych mieszkańców w trakcie spotkań konsultacyjnych. Po wprowadzeniu uwag zaakceptowanych przez zespół, cele oraz przedsięwzięcia prezentują się następująco:

CELE OGÓLNE	CELE SZCZEGÓLWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA
I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023	I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.	I.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej
		I. 1.2 Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw
		I.1.3 Tworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego
II. Rozwój atrakcyjności terenu LGD do roku 2023	II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.	II.1.1. Infrastruktura w zakresie turystyki i rekreacji
		II.1.2 Mała infrastruktura w zakresie turystyki, rekreacji i dziedzictwa kulturowego
III. Budowanie kapitału społecznego i wzmocnianie włączenia społecznego mieszkańców terenu LGD do roku 2023	III. 1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.	III.1.1 Działania edukacyjne, aktywizujące i integracyjne
		III.1.2 Funkcjonowanie LGD
		III.1.3 Projekty współpracy

Zgodność celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

Cele są zgodne z celami **PROW 2014-2020 i RPO na lata 2014-2020** w częściach dotyczących instrumentu RLKS. **Wszystkie cele są zgodne z priorytetem 6** (promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich) i **celem szczegółowym 6B** (wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich) w ramach PROW 2014-2020, ponieważ wszystkie określone przez LGD zakresy wsparcia pozytywnie wpływają na rozwój lokalny obszarów wiejskich, a tym samym promują włączenie społeczne, redukcję ubóstwa oraz rozwój gospodarczy obszaru LSR.

Cele i przedsięwzięcia wyznaczone w ramach przedmiotowej LSR są zgodne z trzema **celami przekrojowymi PROW 2014-2020 – w ramach którego finansowania będzie Strategia, tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność**. Zgodność ta odnosi się do następujących celów i problemów jakie obejmują:

- Cele przekrojowe PROW 2014-2020: „Ochrona środowiska” oraz „Przeciwdziałanie zmianom klimatu”** – zgodność LSR z przedmiotowymi celami widoczna jest przede wszystkim w zapisach celu ogólnego II, którego założeniem jest kierowanie wzrostu atrakcyjności obszaru w taki sposób, by nie zagrażał środowisku naturalnemu. Ponadto zawarte są w celu ogólnym I LSR w ramach przedsięwzięcia Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw na terenie LGD do 2023 r., z uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych, promujących ochronę środowiska oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu”.
- Cel przekrojowy PROW 2014-2020: „Innowacyjność”** – zgodność LSR z przedmiotowymi celami widoczna jest przede wszystkim w zapisach Celu ogólnego I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023. Jak wynika z zapisów przedmiotowego celu jednym z jego założeń jest wspieranie rozwiązań innowacyjnych, które poprawią innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw i zwiększą ich konkurencyjność na regionalnym, krajowym i międzynarodowym rynku a jednocześnie podniosą możliwość generowania przez nich nowych miejsc pracy. W tym zakresie przez innowacyjne rozwiązania rozumie się w ramach LSR wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych,

kulturowych czy społecznych. Tak rozumiana innowacyjność pozwoli jednocześnie na lepsze i efektywniejsze wykorzystanie lokalnych zasobów dla rozwoju działalności gospodarczej.

Dodatkowo cel ogólny I i szczegółowy I.1 LSR są zgodne **celem szczegółowym 6A** (ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy) poprzez wspieranie ze środków LSR zakładania i rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw oraz tworzenie nowych miejsc pracy, a cel ogólny III i cel szczegółowy III.1 są zgodne z **celem szczegółowym 1A** (wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich) oraz **celem szczegółowym 1C** (w zakresie wspierania uczenia się przez całe życie) poprzez finansowanie w LSR przedsięwzięć edukacyjnych, szkoleniowych, doradczych dla mieszkańców obszarów wiejskich oraz transfer dobrych praktyk.

Cele i przedsięwzięcia odpowiadają zjawiskom zidentyfikowanym w diagnozie i analizie SWOT oraz kluczowym obszarom interwencji i kluczowym grupom docelowym, wskazanym w diagnozie.

Poniżej przedstawiono specyfikację i opis każdego z celów ogólnych wraz z przypisaniem im celów szczegółowych i przedsięwzięć – wszystkie wskazane elementy zostały zidentyfikowane na bazie przeprowadzonej diagnozy obszaru LGD, analizy SWOT oraz konsultacji ze społecznością lokalną.

Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Analiza SWOT	Diagnoza
I.1.Rozwój przedsiębiorczości i na terenie LGD do 2023 r.	I.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej	Słabe strony: <ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczające kwalifikacje i kompetencje mieszkańców w kontekście dostępu do rynku pracy. 2. Niewystarczający poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, niski poziom edukacji i praktyki z zakresu przedsiębiorczości 3. Niewystarczająca wiedza lokalnych przedsiębiorców dotycząca rozwoju przedsiębiorczości w tym w kontekście ekologii i ochrony środowiska naturalnego 4. Niski poziom aktywności instytucji otoczenia biznesu i działań wspierających poziom przedsiębiorczości. 5. Niewystarczające powiązanie kierunków kształcenia i potrzeb lokalnego rynku pracy 6. Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet. Szanse: <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie potencjału unikatowych atrakcji (m.in. Skansen Chleba w Ustroniu Morskim, park rozrywki Dzikie Zachód w Zieleniewie, 600-letni dąb koło Bagicza) i potencjału turystycznego. 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców. Zagrożenia: <ol style="list-style-type: none"> 1. Kryzys gospodarczy. 2. Globalizacja rynku tanimi produktami. 3. Wykluczenie społeczne obejmujące coraz większą liczbę mieszkańców, w szczególności osoby bezrobotne. 4. Zmniejszenie środków na inwestycje prorozwojowe, zwiększenie kosztów opieki społecznej. 5. Zmniejszanie się liczby osób młodych i szybki wzrost liczby osób starszych - „starzenie się” społeczeństwa. 6. Migracja młodych z obszaru LGD do większych ośrodków. 7. Rozbudowana biurokracja. 	- Średnia liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON nie przekracza średniej dla województwa zachodniopomorskiego; - gospodarka najlepiej rozwija się w gminach nadmorskich (najwięcej podmiotów gosp. zarejestrowanych jest w gminie Kołobrzeg i Ustronie Morskie) - wśród podmiotów gosp. z obszaru objętego LSR, najwięcej związanych jest z handlem, zakwaterowaniem i budownictwem
	I. 1.2 Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw		
	I.1.3 Tworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego		

<p>II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.</p>	<p>II.1.1. Infrastruktura w zakresie turystyki i rekreacji II.1.2 Mała infrastruktura w zakresie turystyki, rekreacji i dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Słabe strony:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Brak zsięciowanej oferty turystycznej obejmującej cały obszar LGD. 2. Niezadowalający stan infrastruktury publicznej, w szczególności stan dróg lokalnych, ogólnodostępnej infrastruktury w zakresie turystyki, w szczególności z zakresu turystyki wodnej, rekreacji, dziedzictwa kulturowego <p>Szanse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost popularności wypoczynku na obszarach wiejskich 2. Wzrost popularności zdrowego trybu życia i produktów ekologicznych. 3. Wykorzystanie potencjału unikatowych atrakcji (m.in. Skansen Chleba w Ustroniu Morskim, park rozrywki Dzikie Zachód w Zieleniewie, 600-letni dąb koło Bagicza) i potencjału turystycznego. 4. Poprawa stanu ogólnodostępnej infrastruktury publicznej <p>Zagrożenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie środków na inwestycje prorozwojowe, zwiększenie kosztów opieki społecznej. 2. Rozbudowana biurokracja 	<p>- infrastruktura publiczna nie zaspokaja wszystkich potrzeb mieszkańców; - w dalszym ciągu można zaobserwować tzw. białe plamy (miejsca bez dostępu do infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji)</p>
<p>III.1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.</p>	<p>III.1.1 Działania edukacyjne, aktywizujące i integracyjne III.1.2 Funkcjonowanie LGD III.1.3 Projekty współpracy</p>	<p>Silne strony:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczne organizacje pozarządowe – wysoki poziom aktywności społeczeństwa lokalnego <p>Słabe strony:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca aktywność społeczna osób starszych, aktywność oparta o lokalne walory, roszczeniowa postawa mieszkańców; 2. Niskie zainteresowanie młodzieży aktywnością społeczną w tym wolontariatem; 3. Zbyt słabe umocowanie liderów lokalnych; 4. Małe zainteresowanie mieszkańców działalnością LGD i samorządów. <p>Szanse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców. <p>Zagrożenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykluczenie społeczne obejmujące coraz większą liczbę mieszkańców, w szczególności osoby bezrobotne. 2. Zmniejszanie się liczby osób młodych i szybki wzrost liczby osób starszych - „starzenie się” społeczeństwa. 3. Migracja młodych z obszaru LGD do większych ośrodków. 	<p>- średnia liczba NGO na 1000 mieszkańców na obszarze objętym LSR nie przewyższa średniej dla województwa zachodniopomorskiego; - najwięcej organizacji pozarządowych zarejestrowano na terenie gmin Ustronie Morskie i Karlino, a najmniej na terenie gminy Białogard</p>

Cele szczegółowe LSR z podziałem na źródła finansowania.

Źródło finansowania	Cel szczegółowy	Cel ogólny
PROW	I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.	I
PROW	II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.	II
PROW	III.1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.	III

Przedsięwzięcia realizowane w ramach RLKS a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.

Cel ogólny I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023	Cel szczegółowy I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.
Przedsięwzięcie I.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej	
<p>O środki będą mogły się ubiegać osoby fizyczne i inne podmioty wskazane w rozporządzeniu dotyczącym realizacji LSR. Wysokość premii wynosi 80.000 zł, pomoc będzie wypłacana w dwóch transzach (jedna po zawarciu umowy, druga po wykonaniu biznesplanu). Premię można wykorzystać na pokrycie kosztów wskazanych we wniosku i biznesplanie, związanych z uruchamianiem działalności gospodarczej. Warunkiem przyznania pomocy jest stworzenie minimum jednego miejsca pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), w tym samozatrudnienie. Wnioski rozpatrywane będą przez LGD (w zakresie zgodności LGD (w zakresie zgodności z LSR i kryteriami wyboru) i Urząd Marszałkowski.</p>	
<p>Uzasadnienie: Przedsięwzięcie odpowiada na problemy wskazane w diagnozie obszaru i analizie SWOT: niskie wskaźniki przedsiębiorczości, wysoką stopę bezrobocia, potrzebę wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy oraz jest zgodne z przepisami PROW 2014-2020.</p>	
Sposób realizacji: Konkurs	Budżet LSR: 1 200 000 PLN

Cel ogólny I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023	Cel szczegółowy I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.
Przedsięwzięcie I. 1.2 Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw	
<p>W przedsięwzięciu tym o pomoc będą mogli się ubiegać przedsiębiorcy, którzy planują stworzenie nowych miejsc pracy. Poziom dofinansowania wynosi do 70% kosztów kwalifikowanych operacji i jednocześnie maksymalnie 300 000 zł na jednego beneficjenta w okresie realizacji PROW 2014-2020. Minimalna wartość projektu to 50 000 zł. Pomoc wypłacana będzie na zasadzie refundacji (zwrotu) części poniesionych wydatków, po zakończeniu realizacji operacji. Warunkiem przyznania pomocy jest stworzenie minimum jednego miejsca pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), bezpośrednio związanego z realizowaną operacją oraz utrzymanie go przez okres wskazany w umowie przyznania pomocy. Wnioski rozpatrywane będą przez LGD (w zakresie zgodności z LSR i kryteriami wyboru) i Urząd Marszałkowski.</p>	
<p>Uzasadnienie: Przedsięwzięcie odpowiada na problemy wskazane w diagnozie obszaru i analizie SWOT: wysoką stopę bezrobocia, potrzebę wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy oraz jest zgodne z przepisami PROW 2014-2020.</p>	
Sposób realizacji: Konkurs	Budżet LSR: 1 150 000 PLN

Cel ogólny I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023	Cel szczegółowy I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.
Przedsięwzięcie I. 1.3 Tworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego	
<p>W przedsięwzięciu tym o pomoc będą mogły się ubiegać osoby fizyczne. Poziom dofinansowania wynosi do 90% kosztów kwalifikowanych operacji i jednocześnie maksymalnie 500 000 zł na jednego beneficjenta w okresie realizacji PROW 2014-2020. Pomoc wypłacana będzie na zasadzie refundacji (zwrotu) części poniesionych wydatków, po zakończeniu realizacji operacji. Warunkiem przyznania pomocy jest stworzenie minimum jednego miejsca pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), bezpośrednio związanego z realizowaną operacją oraz utrzymanie go przez okres wskazany w umowie przyznania pomocy. Wnioski rozpatrywane będą przez LGD (w zakresie zgodności z LSR i kryteriami wyboru) i Urząd Marszałkowski.</p>	
<p>Uzasadnienie: Przedsięwzięcie odpowiada na problemy wskazane w diagnozie obszaru i analizie SWOT: wysoką</p>	

stopę bezrobocia, potrzebę wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy oraz jest zgodne z przepisami PROW 2014-2020.	
Sposób realizacji: Konkurs	Budżet LSR: 500 000 PLN
II. Rozwój atrakcyjności terenu LGD do roku 2023	II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.
Przedsięwzięcie II.1.1. Infrastruktura w zakresie turystyki i rekreacji	
W ramach przedsięwzięcia wnioskodawcy będą mogli się ubiegać o wsparcie operacji polegających na budowie lub przebudowie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (np. przystanie kajakowe, łączniki do tras rowerowych, boiska, siłownie zewnętrzne). Minimalna wartość projektu to 50 000 zł. Pomoc wypłacana będzie na zasadzie refundacji (zwrotu) części poniesionych wydatków, po zakończeniu realizacji operacji lub zaliczkowo po podpisaniu umowy. Poziom dofinansowania wynosi do 63,63% dla jednostek sektora finansów publicznych i do 90% dla wszystkich podmiotów. Wnioski rozpatrywane będą przez LGD (w zakresie zgodności z LSR i kryteriami wyboru) i Urząd Marszałkowski.	
Uzasadnienie: Przedsięwzięcie odpowiada na problemy wskazane w diagnozie obszaru i analizie SWOT: niezadowolający stan infrastruktury publicznej, w szczególności stan dróg lokalnych, ogólnodostępnej infrastruktury w zakresie turystyki, w szczególności z zakresu turystyki wodnej, rekreacji, niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny obszaru oraz jest zgodne z przepisami PROW 2014-2020.	
Sposób realizacji: Konkurs	Budżet LSR: 2 250 000 PLN

II. Rozwój atrakcyjności terenu LGD do roku 2023	II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.
II.1.2. Mała infrastruktura w zakresie turystyki, rekreacji i dziedzictwa kulturowego	
W ramach przedsięwzięcia wnioskodawcy będą mogli się ubiegać o wsparcie operacji polegających na budowie lub przebudowie małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej i z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego (np. przystanie kajakowe, łączniki do tras rowerowych, boiska, siłownie zewnętrzne, place zabaw dla dzieci, zagospodarowanie miejsc spotkań i inne). Minimalna wartość projektu to 5 000 zł, maksymalna wartość projektu to 50 000 zł. Pomoc wypłacana będzie na zasadzie refundacji (zwrotu) części poniesionych wydatków, po zakończeniu realizacji operacji. Poziom dofinansowania wynosi do 100% wartości kosztów kwalifikowalnych dla wszystkich podmiotów. Sektor publiczny może wykorzystać maksymalnie 20% kwoty przypisanej do przedsięwzięcia w budżecie LSR. Za realizację grantów w całości odpowiada LGD (dokonuje oceny wniosków, zawiera umowy, rozlicza oraz monitoruje i kontroluje grantobiorców).	
Uzasadnienie: Przedsięwzięcie odpowiada na problemy wskazane w diagnozie obszaru i analizie SWOT: niezadowolający stan infrastruktury publicznej, w szczególności stan dróg lokalnych, ogólnodostępnej infrastruktury w zakresie turystyki, w szczególności z zakresu turystyki wodnej; rekreacji, dziedzictwa kulturowego, niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny obszaru, zbyt słabe umocowanie liderów lokalnych, małe zainteresowanie mieszkańców działalnością LGD i samorządów, niewystarczające środki finansowe na działalność NGO oraz jest zgodne z przepisami PROW 2014-2020	
Sposób realizacji: Operacja grantowa	Budżet LSR: 300 000,00 PLN

Cel ogólny III. Budowanie kapitału społecznego i wzmocnienie włączenia społecznego mieszkańców terenu LGD do roku 2023	Cel szczegółowy III. 1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.
Przedsięwzięcie III.1.1 Działania edukacyjne, aktywizujące i integracyjne	
W ramach przedsięwzięcia wspierane będą operacje przyczyniające się do aktywizacji i/lub integracji lub/ i edukacji mieszkańców, a tym samym wzmocnienia kapitału społecznego na obszarze LSR (m.in. wydawnictwa, foldery, ulotki, szkolenia, wydarzenia społeczno – kulturalne, plenery). Minimalna wartość projektu to 5 000 zł, a maksymalna 50 000 zł. Pomoc wypłacana będzie na zasadzie refundacji (zwrotu) części poniesionych wydatków, po zakończeniu realizacji operacji. Poziom dofinansowania wynosi do 100% wartości kosztów kwalifikowalnych dla wszystkich podmiotów. Sektor publiczny może wykorzystać maksymalnie 20% kwoty przypisanej do przedsięwzięcia w budżecie LSR. Za realizację grantów w całości odpowiada LGD (dokonuje oceny wniosków, zawiera umowy, rozlicza oraz monitoruje i kontroluje grantobiorców).	
Uzasadnienie: Przedsięwzięcie odpowiada na problemy wskazane w diagnozie obszaru i analizie SWOT: niewystarczająca aktywność społeczna osób starszych, aktywność oparta o lokalne walory, roszczeniowa postawa mieszkańców, niskie zainteresowanie młodzieży aktywnością społeczną w tym wolontariatem; zbyt słabe umocowanie liderów lokalnych; niewystarczająco rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego, niewystarczające środki finansowe	

na działalność NGO oraz jest zgodne z przepisami PROW 2014-2020.	
Sposób realizacji: Operacja grantowa	Budżet LSR: 300 000,00 PLN

Cel ogólny III. Budowanie kapitału społecznego i wzmocnienie włączenia społecznego mieszkańców terenu LGD do roku 2023	Cel szczegółowy III. 1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.
Przedsięwzięcie III.1.2 Funkcjonowanie LGD	
Przedsięwzięcie polega na wsparciu działalności LGD w zakresie kosztów bieżących, a także z zakresu aktywizacji i współpracy, m.in. poprzez podniesienie wiedzy nt. działalności LGD i wdrażania działania Leader na terenie Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”. W ramach przedsięwzięcia finansowane będą koszty bieżące LGD (wynagrodzenia, utrzymanie biura itp.) oraz działania informacyjne, edukacyjne, promocyjne i doradcze określone w planie komunikacji.	
Przedsięwzięcie wynika ze zidentyfikowanego problemu mówiącego o potrzebie aktywizacji społeczności lokalnej. Jej brak skutkuje ciągle zbyt małym zainteresowaniem aplikowaniem o środki LGD i jest bezpośrednią odpowiedzialnością na przyczynę tego problemu jaką są zmieniające się przepisy prawa i wytyczne dotyczące wdrażania LSR w życie. Diagnoza stanu obecnego obszaru LGD wraz z przeprowadzonymi w ramach niej konsultacjami społecznymi biorącymi pod uwagę wyniki badań ewaluacyjnych wdrażania LSR w okresie lat 2007-2013 wskazała na potrzebę ciągłego podnoszenia i aktualizacji wiedzy osób zaangażowanych w proces wdrażania LSR w życie. Biorąc pod uwagę zakres interwencji PROW przedmiotowe przedsięwzięcie obejmuje zakres związany z poddziałaniem PROW „Wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji”.	
Sposób realizacji: umowa LGD - UM	Budżet: 1 377 500,00 PLN

Cel ogólny III. Budowanie kapitału społecznego i wzmocnienie włączenia społecznego mieszkańców terenu LGD do roku 2023	Cel szczegółowy III. 1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.
Przedsięwzięcie III.1.3 Projekty współpracy	
LGD planuje realizację dwóch projektów współpracy, jednego o zasięgu krajowym i jednego o zasięgu międzynarodowym. Przyczynią się one do osiągnięcia celów szczegółowych I.1 oraz III.1	
Są to projekty współpracy Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” z innymi LGD w kraju i za granicą w zakresie promocji i wymiany doświadczeń dotyczących takich dziedzin jak: turystyka, kultura, przedsiębiorczość, produkty lokalne. W ramach przedsięwzięcia planuje się realizację projektów współpracy między LGD w kraju i za granicą, które polegają głównie na realizacji operacji promocyjno-informacyjnych i aktywizacyjnych. Uzupełnieniem tego typu działań mogą być także inwestycje w środki trwałe pod warunkiem, że przyczynią się one do propagowania marki i walorów obszaru LGD.	
Przedsięwzięcie wynika ze zidentyfikowanego problemu mówiącego o słabo wypromowanej marce obszaru LGD i jest bezpośrednią odpowiedzialnością na przyczynę tego problemu jaką jest niewystarczające informowanie i promocja o walorach i marce obszaru LGD. Realizacja zadania przez LGD pozwoli na kompleksowe propagowanie i kreowanie marki regionu. Obszary interwencji, jakie obejmuje przedsięwzięcie dopasowano do jego zakresu oraz problemu jaki ma rozwiązać. Odnoszą się one wprost do zapisów PROW mówiących o promowaniu obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych. Przedsięwzięcie jest niezbędne w celu prawidłowej realizacji LSR oraz jest zgodne z przepisami PROW 2014-2020.	
Sposób realizacji: umowa LGD - UM	Budżet: 114 000,00zł

W LSR zaplanowano realizację 3 wskaźników oddziaływania (przypisanych do celów ogólnych), 15 wskaźników rezultatu (przypisanych do odpowiednich celów szczegółowych) i 19 wskaźników produktu (przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć). W LSR umieszczono wszystkie obowiązkowe wskaźniki wynikające z przepisów programowych. Przyjęte **wskaźniki są przejrzyste i mierzalne** (wskazano wartość bazową, wartość docelową, terminy ich osiągania oraz opisano źródła danych, sposób i częstotliwość pomiaru). Wszystkie **wskaźniki są adekwatne do odpowiednich celów i przedsięwzięć**, są bezpośrednio związane z zakresem udzielanego wsparcia i pozwalają na mierzenie efektów poszczególnych operacji. Szczegółowy sposób i częstotliwość dokonywania pomiarów zostały określone w zasadach monitorowania i ewaluacji.

Wartość wyjściowa wskaźników produktu i rezultatu wynosi zero, ponieważ nie realizowano do tej pory żadnych operacji w ramach środków LSR na lata 2014-2020. Przyjęte wskaźniki oddziaływania zostały oparte o dane pochodzące ze **źródeł statystyki publicznej** (Bank Danych Lokalnych GUS), dodatkowo pozwalają one na określenie wpływu realizacji LSR na strategię rozwoju województwa. Wartość wyjściowa tych wskaźników została określona na podstawie danych BDL GUS, według stanu na 31.12.2013 r.

Poniżej opisano stosowane w LSR wskaźniki, uzasadniając ich **adekwatność do poszczególnych celów i przedsięwzięć** wraz ze **szczegółowym opisem wyliczenia wartości poszczególnych wskaźników** (z wyłączeniem wskaźników obowiązkowych, wskazanych w Poradniku dla LGD, których adekwatność i sposób obliczeń zostały/zostaną określone w wytycznych dla LGD).

W celu ogólnym I przyjęto wyłącznie obowiązkowe wskaźniki. Przyjęto założenie, że jedna operacja równa się jedno miejsce pracy (zgodnie z wymogami programu). Ewentualne dodatkowe miejsca pracy utworzone przez wnioskodawców (premiowane w ramach kryteriów wyboru) traktowane będą jako wartość dodana. Wskaźnik oddziaływania został określony jako liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności, który jest adekwatny do planowanego zakresu wsparcia. Zwiększenie ilości funkcjonujących firm jest jedną z podstawowych przesłanek rozwoju przedsiębiorczości.

W celu ogólnym II wpisano obowiązkowe wskaźniki, adekwatne do zakresu wsparcia planowanego w ramach LSR, a w przypadku wskaźnika rezultatu (liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej) doprecyzowano sposób obliczeń. Ze względu na ogólnodostępny charakter obiektów (wymóg Programu) jako osoby korzystające uwzględniani są wszyscy mieszkańcy miejscowości, w których zlokalizowane zostały nowe lub przebudowane, zmodernizowane obiekty. Dla uproszczenia obliczeń i zapewnienia dostępności danych przyjęto, że liczba mieszkańców będzie liczona według stanu na 31.12.2013 r. (dane BDL GUS, zmienna: ludność: faktyczne miejsce zamieszkania, ogółem wg stanu na 31.12.2013 r.).

W przypadku celu szczegółowego II.2 i przedsięwzięcia II.2.1 LGD wprowadziła własne wskaźniki. Wskaźnikiem produktu będzie liczba wspartych operacji w zakresie działań informacyjno-promocyjnych (liczba zrealizowanych operacji), a wskaźnikiem rezultatu liczba odbiorców działań informacyjnych i promocyjnych. Oba wskaźniki są adekwatne do planowanego zakresu wsparcia i tematyki celu szczegółowego i przedsięwzięcia. Za wskaźnik oddziaływania, mierzący stopień osiągnięcia celu ogólnego, przyjęto zmniejszenie salda migracji na 1000 mieszkańców. W wyniku przeprowadzonych operacji powinna bowiem wzrosnąć atrakcyjność i konkurencyjność regionu, a w związku z tym zwiększeniu powinna ulec liczba osób wprowadzających się na teren LGD w wyniku migracji.

W przypadku przedsięwzięcia III.1.1 wprowadzono wskaźnik produktu liczba wspartych operacji w zakresie edukacji, aktywizacji i integracji mieszkańców oraz odpowiadający mu wskaźnik rezultatu liczba uczestników wydarzeń edukacyjnych, aktywizacyjnych i integracyjnych.

Natomiast w przedsięwzięciu III.1.2 Funkcjonowanie LGD dodano wskaźniki produktu: 1. liczba wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych, 2. liczba spotkań/ wydarzeń adresowanych do mieszkańców, 3. liczba odwiedzin strony internetowej LGD, 4. liczba szkoleń dla beneficjentów funduszy LGD, 5. Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD, 6. Liczba szkoleń lokalnych liderów, 7. Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa, 8. Liczba ewaluacji i badań własnych (oraz odpowiadające im wskaźniki rezultatu na poziomie celu szczegółowego: liczba odbiorców wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych oraz liczba uczestników wydarzeń promocyjnych, na których promowano działalność LGD i obszar LSR).

Dodatkowo zaś umieszczono wskaźnik rezultatu liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) w biurze LGD w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne. Są one adekwatne do planowanego zakresu wsparcia i celu szczegółowego, a także zgodne z założeniami planu komunikacji. W przedsięwzięciu III.1.3 Projekty współpracy umieszczono wyłącznie obligatoryjne wskaźniki. Wskaźnikiem oddziaływania będzie zaś wzrost liczby organizacji pozarządowych na 10 tysięcy mieszkańców (dane BDL GUS), gdyż podejmowane w ramach celu III inicjatywy służą budowaniu kapitału społecznego i wzrostowi aktywności, co powinno się przełożyć na zwiększenie liczby NGO działających na terenie LGD.

W roku 2018 wskaźniki zostały zmienione zgodnie z Wytyczną nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Zmienione wskaźniki zostały skonsultowane ze społecznością lokalną i członkami LGD na spotkaniach konsultacyjnych w dniu 18 stycznia 2018 r.

1.0		CEL OGÓLNY I		I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023					
1.1		CEL SZCZEGÓŁOWY I.1		I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.					
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	stan początkowy 2013 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
W1.0	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności		sztuka	118,18	120	BDL GUS, zmienna: podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki: podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności. Ze względu na opóźnienia w publikacji danych GUS za rok końcowy przyjęto rok 2022. Sposób obliczeń: suma wartości dla poszczególnych gmin, dzielona przez liczbę gmin.			
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
w1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy		sztuka	0	21	Ankiety monitorujące od beneficjentów, sprawozdania, dane UM/ARiMR. Przyjęto założenie, że 1 operacja = 1 miejsce pracy (zgodnie z wymogami programu). Ewentualne dodatkowe stanowiska utworzone przez beneficjentów pomocy (premiowane w ramach kryteriów wyboru) traktowane będą jako wartość dodana.			
	Liczba utrzymanych miejsc pracy		sztuka	0	31,5	Ankiety monitorujące od beneficjentów, sprawozdania, dane UM/ARiMR. Ewentualne dodatkowe stanowiska utworzone przez beneficjentów pomocy (premiowane w ramach kryteriów wyboru) traktowane będą jako wartość dodana.			
	Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych rocznie		sztuka	0	5	Ankiety monitorujące od beneficjentów, sprawozdania, dane UM/ARiMR.			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe		Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, p.współpr., aktywizacja)	Wskaźniki produktu			Źródło danych/sposób pomiaru	
					nazwa	Jednostka miary	wartość		
							początkowa 2014 rok	końcowa 2023 rok	
I.1.1	Podejmowanie działalności gospodarczej	osoby/podmioty planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej	konkurs – premia ryczałtowa	liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	15	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR	
I.1.2	Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw	przedsiębiorcy	konkurs	liczba zrealizowanych operacji polegających na	sztuka	0	4	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR	

				rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa				
I.1.3	Tworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego	Osoby fizyczne	konkurs	Liczba nowych inkubatorów (centrów) przetwórstwa lokalnego	sztuka	0	1	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR
SUMA				20				

2.0	CEL OGÓLNY II	II. Rozwój atrakcyjności terenu LGD do roku 2023						
2.1	CEL SZCZEGÓŁOWY II.1	II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.						
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>Jednostka miary</i>	stan początkowy 2013 rok	plan 2023 rok	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>		
W2.0	Saldo migracji na 1000 osób (ogółem)		sztuka	-1,00	1,00	Bank Danych Lokalnych GUS, zmienna: ludność: saldo migracji na 1000 osób (ogółem). Ze względu na opóźnienia w publikacji danych GUS za rok końcowy przyjęto rok 2022. Sposób obliczeń: suma wartości dla poszczególnych gmin, dzielona przez liczbę gmin.		
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</i>	<i>Jednostka miary</i>	stan początkowy 2013 rok	plan 2023 rok	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>		
W2.1	Liczba osób korzystających z nowych i przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej		osoba	0	65.000	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR (w zakresie lokalizacji obiektów) oraz dane BDL GUS (zmienna: ludność: faktyczne miejsce zamieszkania, ogółem wg stanu na 31.12.2013 r.). Ze względu na ogólnodostępny charakter obiektów (wymóg Programu) jako osoby korzystające uwzględniani są wszyscy mieszkańcy miejscowości, w których zlokalizowane zostały nowe lub przebudowane, zmodernizowane obiekty. Dla uproszczenia obliczeń i zapewnienia dostępności danych przyjęto, że liczba mieszkańców będzie liczona według stanu na 31.12.2013 r. W przypadku kilku inwestycji w tej samej miejscowości, jej mieszkańcy są wliczani do wskaźnika rezultatu tylko raz.		
	Liczba osób odwiedzających zabytki poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim		osoba	0	200	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR. BDL GUS (zmienna: ludność: faktyczne miejsce zamieszkania, ogółem wg stanu na 31.12.2013 r.). Ze względu na ogólnodostępny charakter obiektów (wymóg Programu) jako osoby korzystające uwzględniani są wszyscy mieszkańcy miejscowości, w których zlokalizowane zostały zabytki poddane pracom restauratorskim lub konserwatorskim. Dla uproszczenia obliczeń i zapewnienia dostępności danych przyjęto, że liczba mieszkańców będzie liczona według stanu na 31.12.2013 r. W przypadku kilku inwestycji w tej samej miejscowości, jej mieszkańcy są wliczani do wskaźnika rezultatu tylko raz.		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka	wartość	Źródło danych/sposób pomiaru	

				miary	początkowa 2014 rok	końcowa 2023 rok		
II.1.1	Infrastruktura w zakresie turystyki i rekreacji	mieszkańcy obszaru, turyści	konkurs	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	14	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR
				Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	2	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR
II.1.2	Mała infrastruktura w zakresie turystyki, rekreacji i dziedzictwa kulturowego	mieszkańcy obszaru, turyści	projekt grantowy	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	12	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR
				Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	1	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR
				Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	sztuka	0	2	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR
SUMA							31	

3.0	CEL OGÓLNY III	III. Budowanie kapitału społecznego i wzmocnienie włączenia społecznego mieszkańców terenu LGD do roku 2023				
3.1	CEL SZCZEGÓŁOWY III.1	III. 1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2013 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W3.0		Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców	sztuka	2,63	3,00	BDL GUS, zmienna: podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców. Ze względu na opóźnienia w publikacji danych GUS za rok końcowy przyjęto rok 2022. Sposób obliczeń: suma wartości dla poszczególnych gmin, dzielona przez liczbę gmin.
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2013 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W3.		Liczba osób przeszkolonych	osoba	0	120	Dane własne LGD.

1	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań		osoba	0	50	Dane własne LGD.		
	Liczba uczestników wydarzeń/imprez		osoba	0	100	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR.		
	Liczba osób uczestniczących w konferencjach/targach/prezentacjach odbywających się poza terenem LGD		osoba	0	8	Dane własne LGD		
	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD		osoba	0	20	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR.		
	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) w biurze LGD w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne		sztuka	0	2	Dane własne LGD.		
	Liczba odbiorców wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych		osoba	0	1000	Dane własne LGD.		
	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach /wydarzeniach adresowanych do mieszkańców		osoba	0	620	Dane własne LGD.		
	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby		sztuka	0	2	Dane własne LGD.		
	Liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych		sztuka	0	2	Dane własne LGD.		
Wskaźniki produktu								
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru	
					początkowa 2014 rok	końcowa 2023 rok		
III.1.1	Działania edukacyjne, aktywizujące i integracyjne	mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe i lokalni liderzy, grupy defaworyzowane	projekt grantowy	Liczba wydarzeń/imprez	sztuka	0	15	Ankiety monitorujące od beneficjentów pomocy, sprawozdania, dane UM/ARiMR
III.1.2	Funkcjonowanie LGD	LGD, mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe i lokalni liderzy, grupy defaworyzowane	koszty bieżące, aktywizacja	Liczba wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych	sztuka	0	2	Dane własne LGD.
				Liczba spotkań/ wydarzeń adresowanych do mieszkańców	sztuka	0	8	Dane własne LGD.
				Liczba konferencji/ targów/ prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD	sztuka	0	4	Dane własne LGD.

				Liczba odwiedzin strony internetowej LGD	sztuka	0	10000	Dane własne LGD.
				liczba szkoleń	sztuka	0	9	Dane własne LGD.
				Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	osobodzień	0	28	Dane własne LGD.
				Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	sztuka	0	60	Dane własne LGD.
				Liczba ewaluacji i badań własnych LGD	sztuka	0	7	Dane własne LGD.
III.1.3	Projekty współpracy	LGD, mieszkańcy obszaru, turyści	projekty współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	sztuka	0	2	Dane własne LGD.
				Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby	sztuka	0	2	Dane własne LGD.
SUMA								

Matryca logiczna

Zidentyfikowany problemy, wyzwania społeczno-ekonomiczne		Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Cele ogólne	Wskaźnik oddziaływania	Czynniki zewnętrzne:
Diagnoza	Analiza SWOT							
- Średnia liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON nie przekracza średniej dla województwa zachodniopomorskiego ; - gospodarka najlepiej rozwija się w gminach nadmorskich (najwięcej podmiotów gosp. zarejestrowanych jest w gminie Kołobrzeg i Ustronie Morskie) - wśród podmiotów gosp. z obszaru	-Niewystarczające kwalifikacje i kompetencje mieszkańców w kontekście dostępu do rynku pracy, -Niewystarczający poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, niski poziom edukacji i praktyki z zakresu przedsiębiorczości, -Niewystarczająca wiedza lokalnych przedsiębiorców	I.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej I.1.2 Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw I.1.3 Tworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa liczba nowych inkubatorów (centrów) przetwórstwa	I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.	Liczba utworzonych miejsc pracy; Liczba utrzymanych miejsc pracy; Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych	I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności	- pogorszenie koniunktury gospodarczej, - zmieniające się przepisy, - niewystarczające zainteresowanie wśród potencjalnych wnioskodawców, - trudności z utrzymaniem zatrudnienia w przedsiębiorstwach

objętego LSR, najwięcej związanych jest z handlem, zakwaterowaniem i budownictwem	dotycząca rozwoju przedsiębiorczości w tym w kontekście ekologii i ochrony środowiska naturalnego, -Niski poziom aktywności instytucji otoczenia biznesu i działań wspierających poziom przedsiębiorczości, -Niewystarczające powiązanie kierunków kształcenia i potrzeb lokalnego rynku pracy, -Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet, - Migracja młodych z obszaru LGD do większych ośrodków.		lokalnego					
- infrastruktura publiczna nie zaspokaja wszystkich potrzeb mieszkańców; - w dalszym ciągu można zaobserwować tzw. białe plamy (miejsca bez dostępu do infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji)	-Niezadawalający stan infrastruktury publicznej, w szczególności stan dróg lokalnych, ogólnodostępnej infrastruktury w zakresie turystyki, w szczególności z zakresu turystyki wodnej; rekreacji, dziedzictwa kulturowego	II.1.1. Infrastruktura w zakresie turystyki i rekreacji	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.	- Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej; - Liczba osób odwiedzających zabytki poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim	II. Rozwój atrakcyjności terenu LGD do roku 2023	Saldo migracji na 1000 osób (ogółem)	- niewystarczające środki finansowe JST, - trudności w realizacji operacji inwestycyjnych, - niewystarczające zainteresowanie wśród potencjalnych wnioskodawców

	-Niewystarczająco rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego, -Brak zsieciovanej oferty turystycznej obejmującej cały obszar LGD. - Zmniejszenie środków na inwestycje prorozwojowe, zwiększenie kosztów opieki społecznej. - Niski poziom wiedzy nt. zasobów lokalnych wśród mieszkańców. - Niewystarczające środki finansowe na działalność NGO.	II.1.2 Mała infrastruktura w zakresie turystyki, rekreacji i dziedzictwa kulturowego	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej					- niewystarczająca efektywność działań, - niewystarczające zainteresowanie wśród potencjalnych wnioskodawców, - trudności w realizacji projektów grantowych,
			Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej					
			Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim					
- średnia liczba NGO na 1000 mieszkańców na obszarze objętym LSR nie przewyższa średniej dla województwa zachodniopomorskiego ; - najwięcej organizacji pozarządowych zarejestrowano na terenie gmin Ustronie Morskie i Karlino, a najmniej na terenie gminy Białogard	-Niewystarczająca aktywność społeczna osób starszych, aktywność oparta o lokalne walory, roszczeniowa postawa mieszkańców; -Niskie zainteresowanie młodzieży aktywnością społeczną w tym wolontariatem; -Zbyt słabe umocowanie liderów lokalnych; -Małe zainteresowanie mieszkańców	III.1.1 Działania edukacyjne, aktywizujące i integracyjne	Liczba wydarzeń/imprez	III. 1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.	Liczba osób przeszkolonych; Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań; Liczba uczestników wydarzeń /imprez; Liczba osób uczestniczących w konferencjach/ targach/ prezentacjach odbywających się poza terenem LGD; Liczba osób, które otrzymały wsparcie po udzieleniu indywidualnego	III. Budowanie kapitału społecznego i wzmacnianie włączenia społecznego mieszkańców terenu LGD do roku 2023	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców	- niewystarczające zainteresowanie wśród potencjalnych wnioskodawców, - trudności w realizacji projektów grantowych - opóźnienie w uruchomieniu środków LSR, - trudności w realizacji i rozliczeniu projektów finansowanych w oparciu o ryczałt, - niewystarczające środki finansowe na funkcjonowanie LGD,
		III.1.2 Funkcjonowanie LGD	Liczba wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych					
			Liczba spotkań/ wydarzeń adresowanych do mieszkańców					
			Liczba konferencji/targów/ prezentacji					

działalnością LGD i samorządów, -Migracja młodych z obszaru LGD do większych ośrodków.		(odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD)	doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD; Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) w biurze LGD w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne; Liczba osób uczestniczących w spotkaniach /wydarzeniach adresowanych do mieszkańców; Liczba odbiorców wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych; Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby; Liczba projektów współpracy skierowanych do grup docelowych			- długi czas weryfikacji wniosków o płatność, - duże obciążenie administracyjne biura w związku z realizacją projektów grantowych,
		Liczba odwiedzin strony internetowej LGD				
		liczba szkoleń				
		Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD				
		Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa				
		Liczba ewaluacji i badań własnych LGD				
	III.1.3 Projekty współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy				
		Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby				

Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

W celu sprawnego wdrożenia strategii, LGD opracowała zestaw procedur oceny i wyboru operacji, odnoszących się do wszelkich operacji realizowanych w ramach LSR (także projektów grantowych). Przez cały okres wdrażania strategii będą one **udostępniane do wiadomości publicznej** w biurze, na stronie internetowej LGD oraz omawiane w trakcie spotkań informacyjnych i szkoleń dla potencjalnych wnioskodawców.

LGD opracowała je z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawnych i wytycznych dotyczących instrumentu RLKS oraz dołożyła wszelkich starań, aby procedury oceny i wyboru operacji były niedyskryminujące, przejrzyste i niebudzące wątpliwości ze strony wnioskodawców, grantobiorców oraz wszelkich instytucji zaangażowanych w proces wdrażania strategii. Jednocześnie należy podkreślić, że LGD zależy na wybraniu projektów, które w jak największej mierze pozwolą na osiągnięcie przyjętych w strategii założeń, a ograniczone środki finansowe, będące podstawą ustalenia budżetu strategii, nie pozwalają na sfinansowanie wszystkich pomysłów i inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców obszaru.

Główne cele i założenia przyjętych procedur to zapewnienie wyboru operacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, pozwalających na możliwie pełne osiągnięcie zakładanych wskaźników strategii, przy zachowaniu zasady efektywności ekonomicznej (maksymalne efekty przy minimalnym niezbędnym nakładzie finansowym) i szerokiej mobilizacji lokalnych zasobów. Procedury zostały wypracowane z użyciem **partycypacyjnych metod** i zostały poddane szeroko zakrojonym konsultacjom społecznym. Wstępne propozycje określone zostały przez zespół ds. opracowania nowej LSR, a szereg uwag i kolejnych pomysłów został zgłoszony przez przedstawicieli biura, Zarządu, przedstawicieli partnerów społecznych, gospodarczych i mieszkańców obszaru (w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych).

W trakcie trwania naborów wniosków (w ramach procedury konkursowej i projektów grantowych) biuro LGD prowadzić będzie **działania informacyjno-promocyjne**, których celem będzie zainteresowanie naborem jak największej liczby potencjalnych wnioskodawców. Osoby i podmioty zainteresowane wsparciem w ramach strategii będą mogły wziąć udział w szkoleniach i warsztatach oraz **doradztwie**, świadczonym nieodpłatnie przez pracowników biura LGD. Pozwoli to na precyzyjne określenie zakresu pomocy, która może być udzielona ze środków strategii oraz przygotowanie jak najlepszych wniosków o dofinansowanie, które będą miały szansę na uzyskanie wysokiej oceny w ramach kryteriów wyboru operacji, stosowanych przez LGD. W celu zapewnienia wysokiej jakości składanych wniosków oraz mając na uwadze zapewnienie sprawnego wdrażania LSR LGD wysoko premiuje wnioskodawców, którzy uczestniczyli w szkoleniach lub/i indywidualnym doradztwie świadczonym w biurze.

Dla zachowania jednolitego podejścia do realizacji zadań przez LGD oraz określenia czytelnych zasad dla wnioskodawców i grantobiorców LGD stosuje te same zasady ogłaszania naborów wniosków.

W terminie **nie później niż 30 dni** przed planowanym dniem rozpoczęcia biegu terminu składania wniosków o przyznanie pomocy, LGD występuje do zarządu województwa o uzgodnienie terminu naboru wniosków o udzielenie wsparcia na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD. Ogłoszenie o naborze wniosków w szczególności zawiera wskazanie:

- a) terminu, miejsca składania wniosków,
- b) formy wsparcia (refundacja/ premia),
- c) zakresu tematycznego operacji,
- d) warunków udzielenia wsparcia,
- e) kryteriów wyboru operacji z określeniem minimalnej liczby punktów w ocenie zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru, której uzyskanie jest warunkiem wyboru operacji,
- f) wymaganych dokumentów potwierdzających spełnienie warunków udzielenia wsparcia oraz kryteriów wyboru operacji,
- g) wysokości limitu dostępnych środków,
- h) informacji o miejscu udostępniania przez LGD Lokalnej Strategii Rozwoju, formularza wniosku o udzielenie wsparcia, formularza wniosku o płatność oraz formularza umowy przyznania pomocy.

Nabór wniosków ogłaszany będzie każdorazowo na stronie internetowej LGD, po ustaleniu terminu naboru z Samorządem Województwa, zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem ogłaszania naborów wniosków. Każdy nabór będzie trwał od 14 do 30 dni.

Nabór grantobiorców ogłaszany będzie każdorazowo na stronie internetowej LGD zgodnie z zasadami określonymi w Procedurze oceny i wyboru grantobiorców.

Przed rozpoczęciem naboru i w jego trakcie LGD prowadzić będzie działania informacyjno-promocyjne, szkoleniowe i doradcze, skierowane do potencjalnych wnioskodawców. Wnioski o przyznanie pomocy składane będą bezpośrednio do LGD, pod adresem wskazanym w ogłoszeniu o naborze w terminie wskazanym w ogłoszeniu. **LGD wskazuje w procedurach wyboru operacji zasady wycofania wniosku i zasady obsługi wycofania wniosku.**

Wniosek składany przez beneficjenta zawiera dane niezbędne do przyznania pomocy w szczególności:

- numer identyfikacyjny nadany zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, podany we wniosku o przyznanie pomocy,
- nazwę firmy/imię nazwisko wnioskodawcy,
- miejsce siedziby firmy/adres zamieszkania wnioskodawcy,
- opis planowanej operacji w tym: celu operacji, celów ogólnych i szczegółowych, wartości wskaźników LSR, których osiągnięcie będzie służyć operacji, zakresu operacji, terminu i miejscu realizacji,
- plan finansowy,
- zestawienie rzeczowo-finansowe operacji,
- oświadczenia lub zobowiązania wnioskodawcy,
- informacje czy wnioskodawca będzie ubiegał się o zaliczkę lub wyprzedzające finansowanie.

Po zakończeniu naboru pracownicy biura dokonują wstępnej oceny wniosków w zakresie:

- a) złożenia wniosku w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze,
- b) zgodności operacji z zakresem tematycznym, który został wskazany w ogłoszeniu o naborze,
- c) realizacji przez operację celów głównych i szczegółowych LSR, przez osiągnięcie zaplanowanych w LSR wskaźników,
- d) zgodności operacji z Programem, w ramach którego planowana jest realizacja tej operacji, w tym:
  - * zgodności z formą wsparcia wskazaną w ogłoszeniu o naborze wniosków (refundacja lub ryczałt - premia),
  - * zgodności z warunkami udzielenia wsparcia obowiązującymi w ramach naboru,

Po dokonaniu oceny wstępnej Biuro LGD przeprowadza weryfikację zgodności z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 zwany dalej Programem przy zastosowaniu karty weryfikacji zgodnie z wytycznymi MRiRW. Operacje, które nie spełniają ww. warunków oraz nie są zgodne z programem nie podlegają ocenie zgodności z LSR i wyborowi. Decyzja w tej sprawie zostaje podjęta przez LGD z zachowaniem śladu rewizyjnego.

Wnioski złożone w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu, zgodne z zakresem tematycznym, z formą wsparcia w spełniające dodatkowe warunki udzielenia wsparcia zostaną poddane ocenie Rady. Przed przystąpieniem do oceny wniosków każdy członek Rady zobowiązany będzie podpisać **deklarację bezstronności i poufności**, a w stosunku do każdej operacji z osobna oświadczenie o przystąpieniu do oceny lub wyłączeniu się z oceny danego projektu. Treść poszczególnych oświadczeń zostanie zweryfikowana przez Przewodniczącego Rady (lub jego zastępcę) z informacjami zawartymi w **rejestrze interesów członków Rady**, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami/poszczególnymi projektami, który prowadzony będzie przez LGD (w celu zapewnienia bezstronnej i rzetelnej oceny). Członkowie Rady, dopuszczeni do oceny danego projektu, dokonają jego sprawdzenia pod kątem zgodności z LSR oraz kryteriami wyboru stosowanymi przez LGD w danym przedsięwzięciu.

Rada dokonuje wyboru operacji na podstawie kryteriów wyboru spośród operacji:

- zostały złożone w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków o udzielenie wsparcia,
- są zgodne z zakresem tematycznym, który został wskazany w ogłoszeniu o naborze wniosków o udzielenie wsparcia,
- są zgodne z programem,
- są zgodne z LSR.

Liczba punktów podawana jest z dokładnością dwóch miejsc po przecinku z zachowaniem matematycznych zasad zaokrągleń, przy czym od wartości 0,5 zaokrągla się punktację w górę.

Nad prawidłowością przebiegu procesu oceny i wyboru, poprawnością dokumentacji i zgodnością formalną czuwać będzie Przewodniczący Rady (lub jego zastępca), wspierany w tych czynnościach przez pracowników biura LGD.

W sytuacji **rozbieżnych ocen w ramach kryteriów wyboru** Przewodniczący Rady ogłasza ponowną analizę dokonanej oceny (rozbieżność występuje jeżeli różnica w ocenie końcowej przekroczy 20 % ogólnej ilości punktów). Członkowie Rady, których ocena w ramach kryteriów wyboru była skrajnie rozbieżna zobowiązani są uzasadnić swoją ocenę na forum Rady. Po ponownej analizie i uzasadnieniu, członkowie Rady mają prawo do zmiany swojej oceny poprzez dokonanie korekty na kartach stawiając przy tej korekcie swój podpis, aby usunąć rozbieżności w ramach kryteriów.

W trakcie procesu oceny LGD zapewnia skład Rady zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 32 ust. 2 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013, zachowanie parytetu określonego w art. 34 ust.3 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013. Do oceny projektów Rada może posiłkować się opiniami ekspertów i wspomagać się elektronicznym systemem oceny projektów.

W trakcie procesu oceny Rada LGD dokonuje ustalenia kwoty wsparcia w sposób szczegółowo określonych w stosowanych procedurach.

Weryfikacja zgodności operacji z LSR, a także wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia muszą być dokonane w terminie 45 dni od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o przyznanie

pomocy, zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy RLKS, chyba że LGD wzywało wnioskodawcę/wnioskodawców do złożenia wyjaśnień lub dokumentów – wówczas termin ten wydłuża się o 7 dni.

W przypadku **dwóch lub więcej operacji, które po ocenie według lokalnych kryteriów wyboru otrzymały tę samą liczbę punktów**, o ich kolejności na liście operacji wybranych lub niewybranych do realizacji w ramach LSR decyduje data i godzina wpływu wniosku o przyznanie pomocy do Biura LGD (zgodnie z ewidencją prowadzoną przez Biuro LGD).

W terminie 7 dni od dnia zakończenia wyboru operacji, LGD:

- przekazuje podmiotowi ubiegającemu się o wsparcie, pisemną informację o wyniku oceny zgodności z LSR lub wyniku wyboru, w tym oceny w zakresie spełniania przez jego operację kryteriów wyboru wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby otrzymanych punktów, a w przypadku pozytywnego wyniku wyboru zawierającą dodatkowo wskazanie, czy w dniu przekazania wniosków o udzielenie wsparcia do samorządu województwa operacja mieści się w limicie środków wskazanym w ogłoszeniu o naborze oraz informację o możliwości wniesienia protestu zgodnie z art. 22 ustawy o RLKS, precyzującą warunki, sposób oraz termin wniesienia protestu (jeżeli dotyczy) dla operacji składanych przez podmioty inne niż LGD i odwołania dla operacji grantowych.
- podaje do publicznej informacji przez zamieszczenie na swojej stronie internetowej listę operacji zgodnych z LSR oraz listę operacji wybranych, ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków o udzielenie wsparcia oraz protokół z posiedzenia Rady, dotyczącego oceny i wyboru operacji, zawierający informację o wyłączeniach w związku z potencjalnym konfliktem interesów (ze wskazaniem wniosków, których dotyczy wyłączenie).
- przekazuje dokumentację, związaną z przeprowadzonym naborem do samorządu województwa.

Cały proces oceny i wyboru operacji będzie dokumentowany przez LGD zgodnie z obowiązującymi przepisami i wytycznymi IZ. **LGD przetwarza dane osobowe z poszanowaniem obowiązków wynikających z przepisów prawa dotyczących przetwarzania danych osobowych.**

W przypadku projektów grantowych opracowano szczegółową procedurę wyboru grantobiorców, oraz sposób rozliczania, kontroli i monitoringu projektów grantowych i grantobiorców.

Procedury wyboru operacji uwzględniają obowiązujące przepisy, mające zastosowanie do LSR, Wytyczne nr 6/4/2017 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz wytyczne samorządu województwa. LGD będzie dbała, aby w sytuacji zmiany obowiązujących przepisów lub opracowania nowych, wiążących wytycznych procedury zostały każdorazowo odpowiednio zaktualizowane.

Kryteria wyboru operacji określone są przez zespół osób zaangażowanych w prace LGD (przede wszystkim członków Rady, Zarządu i pracowników biura). Wypracowane propozycje muszą każdorazowo zostać pozytywnie zaopiniowane przez Radę (organ, który będzie je później stosował w procedurze oceny i wyboru operacji) i zostaną poddane **konsultacjom społecznym** z mieszkańcami obszaru. Kryteria przyjęte przez grupę zostały precyzyjnie określone, tak, aby sposób przyznawania punktów nie budził żadnych wątpliwości. LGD umieściła w opisie kryteriów **szczegółowe definicje, zakresy, algorytmy wyliczeń i przykłady** sytuacji, w których odpowiednia liczba punktów zostanie/nie zostanie przyznana. Jednocześnie bezpośrednio wynikają one z przeprowadzonej diagnozy obszaru, analizy SWOT, przyjętych celów oraz zakładanych wskaźników realizacji strategii. Kryteria wyboru pozwolą LGD wyselekcjonować operacje, które odpowiadają na najważniejsze problemy obszaru i zapewniają najlepszy sposób ich rozwiązania.

Tabelaryczny opis powiązań między diagnozą, analizą SWOT i kryteriami wyboru:

Diagnoza	Analiza SWOT	Kryterium	Zakładany efekt	Stosowane w przedsięwzięciu					
				I.1.1	I.1.2	I.1.3	II.1.1	II.1.2	III.1.1
- niski wskaźnik liczby firm na 1000 mieszkańców, - migracja wśród osób młodych, - ograniczone przychody JST, powodujące brak środków na realizację ważnych projektów rozwojowych,	- Niewystarczający poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości wśród mieszkańców. - Niski poziom aktywności instytucji otoczenia biznesu i działań wspierających poziom przedsiębiorczości. - Niewystarczające powiązanie kierunków kształcenia i potrzeb lokalnego rynku pracy - Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet.	Zameldowanie/ siedziba firmy/ dodatkowe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze przez co najmniej 24/12 miesięcy	Osoby takie mają lepsze rozeznanie lokalnych potrzeb i ewentualnej konkurencji w podejmowanej/rozwijanej przez siebie działalności. Dodatkowo część ich podatku dochodowego przekazywana jest do budżetu gminy, na terenie której są zameldowane lub prowadzą działalność gospodarczą (wzmocnienie lokalnego patriotyzmu fiskalnego i zwiększenie przychodów JST, które pozwolą na sfinansowanie kolejnych projektów rozwojowych).	X	X	X			
- niewykorzystany potencjał turystyczny obszaru, - braki w infrastrukturze turystycznej i okołoturystycznej, - zróżnicowana terytorialnie liczba obiektów noclegowych, - umiarkowany wskaźnik natężenia ruchu turystycznego, - niska ocena turystyki i ochrony zdrowia w badaniu ankietowym,	- Brak zsięciowanej oferty turystycznej obejmującej cały obszar LGD. - Wykorzystanie potencjału unikatowych atrakcji (m.in. zabytkowe latarnie morskie) i potencjału turystycznego	Preferencja dla zakładania/ rozwoju firmy: - świadczącej usługi noclegowe, - świadczącej usługi gastronomiczne, - prowadzącej działalność turystyczną, kulturalną, - prowadzącej usługi z zakresu działalności rehabilitacyjnej, - rękodzieła.	Kryterium wskazuje na rodzaje działalności szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji celów LSR i potrzeb mieszkańców. Większą szansę na uzyskanie pomocy będą miały osoby, których działalność wypełni zdiagnozowane nisze na lokalnym rynku produktów i usług.	X	X				
- niewielka liczba firm działających w sekcji A (PKD 2007),	- Wzrost popularności zdrowego trybu życia i produktów ekologicznych.	Uruchomienie działalności opartej na lokalnych produktach rolnych	Kryterium rekomendowane w PROW. Pozwoli wesprzeć wykorzystanie lokalnych zasobów obszaru (w postaci produktów rolnych).	X	X	X			
- wysoka stopa bezrobocia na obszarze,	- Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet. - Wykluczenie społeczne obejmujące coraz większą liczbę mieszkańców, w szczególności osoby bezrobotne.	Status osoby bezrobotnej	Kryterium zwiększa szanse osób pozostających bez pracy, zarejestrowanych jako bezrobotne.	X		X			

- wysoka stopa bezrobocia na obszarze,	- Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet. - Wykluczenie społeczne obejmujące coraz większą liczbę mieszkańców, w szczególności osoby bezrobotne.	Liczba stworzonych miejsc pracy	Kryterium obowiązkowe z PROW. Przyniesie się do zwiększenia liczby miejsc pracy tworzonych w ramach operacji, a tym samym ma wpływ na osiągnięcie wskaźnika rezultatu.	X	X	X			
- ograniczone przychody JST, powodujące brak środków na realizację ważnych projektów rozwojowych,	- Zmniejszenie środków na inwestycje prorozwojowe, zwiększenie kosztów opieki społecznej. - Rozbudowana biurokracja i skomplikowane przepisy prawne zniechęcające do podejmowania inwestycji	Wnioskodawca nie zalega z opłatami związanymi z działalnością gospodarczą	Kryterium premiuje uczciwych przedsiębiorców, którzy regulują terminowo zobowiązania wobec Skarbu Państwa w formie rozmaitych podatków, składek i opłat. Przyniesie się też do wzrostu dochodów budżetu państwa i JST.		X				
- wskazanie na mieszkańców najmniejszych miejscowości jako grupę preferowaną w ramach LSR w badaniu ankietowym,	- Niewystarczające wykorzystanie istniejącej infrastruktury (sportowo-rekreacyjnej, turystycznej, kulturowej) - Nierównomierny dostęp do oferty kulturalnej. - Niewystarczający poziom integracji społecznej.	Realizacja inwestycji w miejscowości do 5 tysięcy mieszkańców	Kryterium obowiązkowe, wskazane w PROW. Przyniesie się do równomiernego rozłożenia obiektów infrastruktury na obszarze oraz wspiera zrównoważony terytorialnie rozwój.				X		
		Czas realizacji operacji	Preferencja dla projektów realizowanych w okresie, pozwalającym na wykonanie założeń przyjętych w Planie działania. Kryterium ma wpływ na termin osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu.				X		
- umiarkowane nasycenie organizacjami pozarządowymi,	- Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców.	Realizacja projektu w partnerstwie	Kryterium zgodne z zasadami podejścia Leader. Zachęca do nawiązywania współpracy między lokalnymi podmiotami w celu wspólnej realizacji projektów. Pozwala efektywnie wykorzystywać lokalne zasoby i wspiera transfer wiedzy i dobrych praktyk na obszarze.					X	X
- wnioski z badania ankietowego w zakresie komunikacji z mieszkańcami,	- Niski poziom wiedzy nt. zasobów lokalnych wśród mieszkańców.	Wizualizacja zgodnie z wytycznymi LGD	Wzmocni efektywność działań komunikacyjnych, przyczyni się do wzrostu rozpoznawalności LGD wśród mieszkańców.					X	X
- umiarkowany wskaźnik natężenia ruchu turystycznego, - niska ocena turystyki i oferty spędzania wolnego czasu na obszarze,	- Brak zsięciowanej oferty turystycznej obejmującej cały obszar LGD. - Niski poziom wiedzy nt. zasobów lokalnych wśród mieszkańców. - Niewystarczający poziom integracji społecznej.	Zasięg projektu (obszar)	Preferowane będą operacje dotyczące jak największej części obszaru LGD. Pozwoli to rozwijać kompleksowe i zintegrowane działania oraz efektywnie wykorzystywać środki finansowe w ramach LSR. Kryterium ma wpływ na osiągnięte wartości wskaźników rezultatu.					X	X
- niewielka liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym,	- Brak zsięciowanej oferty turystycznej obejmującej cały obszar LGD.	Wielojęzyczność materiałów informacyjno-promocyjnych	Premiowane będą operacje, które przewidują opracowanie materiałów w języku polskim i wybranym języku obcym. Dzięki temu poprawi się atrakcyjność					X	

- umiarkowany wskaźnik natężenia ruchu turystycznego,			obszaru w oczach osób z zagranicy, ułatwi im to dostęp do wiedzy o lokalnych zasobach i atrakcjach turystycznych.							
- niska ocena oferty spędzania wolnego czasu w badaniu ankietowym,	- Niewystarczający poziom integracji społecznej.	Liczba uczestników	Zachęca do objęcia działaniami jak największej grupy mieszkańców. Wpływa na poprawę integracji społecznej obszaru. Ma wpływ na osiąganą wartość wskaźnika rezultatu.							X
- malejąca liczba osób młodych i dynamiczny wzrost liczby seniorów	- Niewystarczający poziom integracji społecznej. - Zmniejszanie się liczby osób młodych i szybki wzrost liczby osób starszych - „starzenie się” społeczeństwa.	Charakter międzypokoleniowy	Wsparcie integracji i współpracy dwóch grup defaworyzowanych oraz dialogu międzypokoleniowego.							X
	- Wykorzystanie potencjału unikatowych atrakcji (m.in. zabytkowe latarnie morskie) i potencjału turystycznego (w szczególności zasobów wodnych).	Innowacyjność	Kryterium rekomendowane w PROW. Jedna z zasad podejścia Leader. Wspierane będą nowe wydarzenia na obszarze lub znacząco udoskonalonego lub zakłada nowy sposób wykorzystania bądź zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.							X
- wysoka stopa bezrobocia, - niskie wskaźniki przedsiębiorczości, - lista grup defaworyzowanych wraz z uzasadnieniem ich wyboru.	- Wysoka stopa bezrobocia na obszarze LGD, w szczególności wśród kobiet, młodzieży i osób po 50 roku życia. - Niewystarczające wykorzystanie istniejącej infrastruktury (sportowo-rekreacyjnej, turystycznej, kulturowej),	Wnioskodawcą jest osoba z grupy defaworyzowanej	Kryterium zwiększa prawdopodobieństwo, że pomoc uzyskają osoby z grup defaworyzowanych, znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.	X						
- niska ocena oferty spędzania wolnego czasu w badaniu ankietowym, - lista grup defaworyzowanych wraz z uzasadnieniem ich wyboru.		Oddziaływanie operacji na grupy defaworyzowane	Kryterium rekomendowane w PROW. Wspiera operacje nakierowane na rozwiązywanie szczególnych potrzeb osób z grup defaworyzowanych.		X			X		
- liczne zasoby lokalne (w szczególności w kontekście funkcji turystycznych)	- Niski poziom wiedzy nt. zasobów lokalnych wśród mieszkańców. - Wykorzystanie potencjału unikatowych atrakcji (m.in. zabytkowe latarnie morskie) i potencjału turystycznego (w szczególności zasobów wodnych).	Wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów turystycznych	Preferencja dla operacji wykorzystujących lokalne zasoby, pozwalająca na zintegrowane wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru.	X	X			X	X	X
- umiarkowana ocena obszaru ochrona środowiska naturalnego w	- Zanieczyszczenie środowiska naturalnego i zmiany klimatyczne	Wykorzystanie rozwiązań sprzyjających ochronie	Kryterium rekomendowane w PROW. Kryterium realizuje cele przekrojowe PROW – ochrona	X	X			X	X	X

badaniu ankietowym, niewielka poprawa odnotowana w tym zakresie przez mieszkańców w ostatnich latach		środowiska i klimatu	środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym. Jego stosowanie powinno wzmocnić postawy proekologiczne wśród mieszkańców.						
- niski poziom wykształcenia mieszkańców,	- Rozbudowana biurokracja i skomplikowane przepisy prawne zniechęcające do podejmowania inwestycji.	Udział w szkoleniu/ i doradztwie zorganizowanym przez LGD	Zastosowanie kryterium wzmocni efektywność działań szkoleniowych i doradczych LGD oraz poprawi jakość wniosków składanych do LGD. Dodatkowo umożliwi integrację różnych podmiotów w trakcie prowadzonych szkoleń i doradztwa.	X	X		X	X	X
		Wysokość wkładu własnego wyższa niż minimalna określona w LSR	Zachęca do ograniczania wysokości pomocy ze środków LGD poprzez zwiększenie wkładu własnego wnioskodawcy, dzięki czemu możliwe będzie sfinansowanie większej liczby operacji w ramach LSR i osiągnięcie większych wartości wskaźników produktu i rezultatu lub wsparcie operacji o większej sile oddziaływania (większej łącznej wartości projektu).		X		X	X	X
		Wnioskowana kwota pomocy	Preferowane będą operacje, których wartość jest zgodna z założeniami przyjętymi przez LGD. Kryterium ma wpływ na przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu.				X	X	X

Wśród stosowanych kryteriów wyboru znalazły się takie, których stosowanie wynika z przepisów związanych z PROW 2014-2020, jest rekomendowane w Programie lub wynika z dotychczasowych dobrych praktyk w tym zakresie. LGD planuje premiować m.in. operacje generujące jak najwięcej miejsc pracy, wysoki wkład własny wnioskodawców (wyższy niż wymagany), zastosowanie rozwiązań nakierowanych na problemy grup defaworyzowanych, a w przypadku operacji z zakresu infrastruktury – projekty realizowane w miejscowościach do 5 tysięcy mieszkańców.

Dodatkowo LGD przewidziała kryteria odnoszące się bezpośrednio do wskaźników produktu i rezultatu.

Ponadto wśród stosowanych kryteriów przewidziano **innowacyjność** rozumianą jako nowe lub znacząco udoskonalone wydarzenie na obszarze lub nowy sposób wykorzystania bądź zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (stosowane w przedsięwzięciu III.1.1). Zasady oceny kryterium przedstawiono w szczegółowej procedurze wyboru operacji.

W ramach danego naboru stosowane będą **niezmiennie kryteria** (na etapie oceny, wyboru, protestów, realizacji operacji). LGD zastrzega możliwość ich zmiany w trakcie wdrażania strategii w wyniku nowelizacji obowiązujących przepisów, zmiany wytycznych, czy w przypadku stwierdzenia ich niewystarczającej efektywności (szczególnie w przypadku wskazania takich rekomendacji w badaniu ewaluacyjnym lub zaleceniach Samorządu Województwa, Agencji Płatniczej lub Instytucji Zarządzającej). Zmiana kryteriów wyboru operacji wymaga przeprowadzenia procesu konsultacji społecznych (opisanych w załączniku nr 1 do LSR) oraz uzyskania akceptacji ze strony samorządu województwa.

Intensywność pomocy:

W przypadku operacji w ramach przedsięwzięcia I.1.1, polegających na podejmowaniu działalności gospodarczej LGD ustaliła maksymalną wysokość pomocy 100% kosztów kwalifikowalnych na poziomie 80.000 zł. Decyzja ta jest podyktowana trudną sytuacją społeczno-gospodarczą obszaru, problemami w pozyskaniu innych środków finansowych dla osób uruchamiających własne firmy i dużymi kosztami, które muszą ponieść osoby rozpoczynające działalność gospodarczą. Do ustalenia wysokości tej kwoty LGD wykorzystwała dane historyczne z obszaru LGD oraz informacje pozyskane od lokalnych przedsiębiorców i publicznych służb zatrudnienia.

Intensywność pomocy w przypadku pozostałych działań została określona przez LGD na poziomie:

- do 70% kosztów kwalifikowalnych w przypadku operacji w zakresie przedsięwzięcia I.1.2 (rozwój działalności gospodarczej),
- do 63,63% kosztów kwalifikowalnych w przypadku operacji realizowanych przez jednostki sektora finansów publicznych w przypadku przedsięwzięcia II.1.1.,
- do 90% kosztów kwalifikowalnych w przypadku pozostałych wnioskodawców,
- do 100% kosztów kwalifikowalnych w przypadku projektów grantowych.

Każdorazowo na etapie wyboru operacji LGD premiować będzie jednak operacje, w ramach których wnioskodawca przewidział wniesienie wkładu własnego wyższego niż wymagany.

Rozdział VII. Plan działania

Cele i wskaźniki podane w rozdziale V osiągnąć będą przez LGD od momentu zawarcia umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR do czasu zakończenia wdrażania LSR (2023 r.). LGD planuje, że większość namacalnych efektów poszczególnych operacji będzie możliwa do zmierzenia po 2018 r. (ze względu na opóźnienia w uruchamianiu środków LSR i konieczność oczekiwania z rozpoczęciem projektów do momentu podpisania umowy oraz długi czas niezbędny na rozliczenie projektu i otrzymanie ostatecznej refundacji). Wskazują na to przeprowadzone badania ewaluacyjne w okresie programowania 2007-2013. Ponieważ wskaźnik zostaje osiągnięty dopiero po wypłaceniu ostatecznej refundacji LGD zaplanowała możliwie szybkie ogłoszenie naborów na dużą pulę środków, a czas realizacji poszczególnych operacji (od momentu złożenia wniosku w LGD do momentu wypłacenia środków) oszacowała na 12 do 36 miesięcy (w zależności od zakresu wsparcia). Założenia te są racjonalne w kontekście doświadczeń we wdrażaniu LSR na lata 2007-2013.

Harmonogram osiągnięcia wskaźników został sporządzony w sposób umożliwiający wywiązanie się LGD z obowiązków wynikających z paragrafu 8 projektu umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR.

Szczegółowy plan działania znajduje się w załączniku nr 3 do LSR.

Rozdział VIII. Budżet LSR

LSR na lata 2014-2020 jest finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (w ramach PROW 2014-2020).

CELE OGÓLNE	CELE SZCZEGÓLNE	PRZEDSIĘWZIĘCIA	Kwota w PLN
I. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego terenu LGD do roku 2023	I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.	I.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej	1 200 000,00
		I.1.2 Rozwój przyjaznych środowisku przedsiębiorstw	1 150 000,00
		I.1.3 Tworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego	500 000,00
II. Rozwój atrakcyjności terenu LGD do roku 2023	II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.	II.1.1. Infrastruktura w zakresie turystyki i rekreacji	2 250 000,00
		II.1.2 Mała infrastruktura w zakresie turystyki, rekreacji i dziedzictwa kulturowego	300 000,00
III. Budowanie kapitału społecznego i wzmacnianie włączenia społecznego mieszkańców terenu LGD do roku 2023	III.1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.	III.1.1 Działania edukacyjne, aktywizujące i integracyjne	300 000,00
		III.1.2 Funkcjonowanie LGD	1 377 500,00
		III.1.3 Projekty współpracy	114 000,00

Zgodnie z wymogami PROW 2014-2020 50% budżetu w ramach poddziałania Realizacja LSR przeznaczono na operacje przyczyniające się do tworzenia lub utrzymania miejsc pracy.

W trosce o racjonalność i efektywność wydatkowania ograniczonych środków finansowych, składających się na budżet LSR, LGD przyjęła zasadę oszczędnościową, w przedsięwzięciu I.1.1 oraz projektach realizowanych w ramach środków PROW przez podmioty inne niż przedsiębiorcy i jednostki sektora finansów publicznych, przyjęto niższą intensywność pomocy niż wynikająca z programu. Dodatkowo wnioskodawcy, którzy zadeklarują wyższy udział wkładu własnego, niż minimalny określony w LSR, uzyskują dodatkowe punkty na etapie oceny (z wyjątkiem przedsięwzięcia I.1.1). **Ponadto w ramach projektów własnych LGD planuje większy udział własny, niż wynikający z przepisów.**

Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR.

W kontekście konstruowania budżetu i jego struktury związanej z celami LSR należy wskazać, że dążono do budżetu równoważnego, biorącego pod uwagę potrzeby wszystkich 3 sektorów a jednocześnie uwzględniającego specyfikę możliwych do zrealizowania operacji w ramach danego celu. Poniżej przedstawiona struktura budżetu LSR z podziałem na cele główne potwierdza, że udało się osiągnąć to założenie. Budżet LSR przewiduje wsparcie grup docelowych wywodzących się z każdego z 3 sektorów gospodarki. Założono w nim, że cel opierający się głównie na działaniach inwestycyjnych (cel II) wymaga nieco większych środków finansowych, ale porównywalnych z cel ukierunkowanym na działania miękkie (cel III). Jednocześnie założono, że cel nr I w ramach którego będą powstawać miejsca pracy wymaga największych nakładów finansowych. W celu nr III będą finansowane: pokrycie kosztów bieżących i aktywizacji, których kwota wynika wprost z wytycznych, projekty współpracy a także operacje grantowe. W konsekwencji jak wynika z przedstawionego zestawienie budżet LSR jest zrównoważony i uwzględnia specyfikę obszary LGD.

Rozdział IX. Plan komunikacji

W celu podtrzymania wysokiego stopnia aktywności lokalnej i prawidłowego wdrożenia LSR na lata 2014-2020 LGD opracowała plan komunikacji ze społecznością lokalną. Grupy docelowe planu komunikacji zostały określone jako:

- społeczność lokalna;
- grupa defaworyzowana młodzież do 35 roku życia, kobiety, dorośli pow. 50 r. ż.
- przedstawiciele sektora publicznego, w tym JST;
- organizacje pozarządowe; przedsiębiorcy;
- liderzy lokalni;
- członkowie LGD.

Cele planu komunikacji:

1. Podniesienie świadomości społecznej na temat działalności Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” oraz realizowanego przez LGD Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 ze szczególnym uwzględnieniem działania LEADER.
2. Upowszechnienie korzyści płynących z wykorzystania środków pochodzących z działania LEADER w ramach PROW 2014-2020.
3. Stworzenie sprawnego systemu przepływu informacji wraz z informacją zwrotną pomiędzy odbiorcami informacji a LGD. Stworzenie warunków do wymiany poglądów w oparciu o informację docierającą do mieszkańców na temat działalności w ramach LEADER w ramach PROW 2014-2020.
4. Prowadzenie działań promujących Stowarzyszenie na zewnątrz, zachęcających do korzystania z oferty, które powstała w dużej mierze dzięki działaniom LEADER.

LGD planuje zestaw różnorodnych środków i narzędzi komunikacyjnych, dopasowanych do specyficznych potrzeb i oczekiwań poszczególnych grup docelowych (w tym grup defaworyzowanych). Zaplanowane działania powinny pozwolić na osiągnięcie celów i wskaźników realizacji planu komunikacji, które zostały określone jako:

Szczegółowe wskaźniki produktu:

- Liczba wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych - 2 sztuki;
- Liczba spotkań/ wydarzeń adresowanych do mieszkańców - 8 sztuki;
- Liczba konferencji/targów/ prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD) - 4 sztuki;
- Liczba odwiedzin strony internetowej LGD - 10000 sztuk;
- liczba szkoleń dla beneficjentów funduszy LGD - 8 sztuki;
- Liczba osobodni dzkoleń dla pracowników i organów LGD - 28 osobodni;
- Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa - 60 sztuk;
- Liczba szkoleń lokalnych liderów - 1 sztuka;
- Liczba ewaluacji i badań własnych LGD - 3 sztuki;

Szczegółowe wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób przeszkolonych - 120 osób;
- Liczba przeszkolonych osób z grup defaworyzowanych - 20 osób;
- Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań - 50 osób;
- Liczba uczestników wydarzeń aktywizacyjnych i integracyjnych- 20 osób;
- Liczba osób/podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD- 20 osób;
- Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) w biurze LGD w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne - 2 sztuki;
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjnych – konsultacyjnych- 120 osób;
- Liczba odbiorców wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno-promocyjnych- 1000 osób;
- Liczba uczestników wydarzeń promocyjnych, na których promowano działalność LGD i obszar LSR- 500 osób;

Szczegółowy opis planu komunikacji znajduje się w załączniku nr 5 do LSR.

Na etapie tworzenia planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR wykorzystano uwagi mieszkańców zgromadzone podczas konsultacji społecznych. Podczas spotkań konsultacyjnych omawiano metody i sposoby informowania społeczności o działalności LGD w oparciu o dotychczasowe doświadczenia LGD. Wyniki spotkań konsultacyjnych omawiane były przez zespoły robocze podczas warsztatów. Istotnym elementem tych rozmów były dotychczasowe doświadczenia w zakresie promowania i informowania o działalności LGD. Kwestie związane z komunikacją poruszane były także w badaniach ankietowych oraz podczas wizyt w punkcie konsultacyjnym w biurze LGD. W wyniku analizy zgłoszonych rekomendacji i uwag zdefiniowano potrzebę rozszerzenia obecnej działalności informacyjnej LGD "Siła w Grupie" w zakresie **większego udziału w wydarzeniach lokalnych**, umożliwiającego komunikację dwukierunkową. Analiza przeprowadzonych wyników badań ankietowych dotyczących sposobu

pozyskiwania informacji o życiu społeczności lokalnej przez mieszkańców wykazała potrzebę zogniskowania działań promocyjnych w mediach lokalnych na **Internet, prasę oraz radio**.

Rozdział X Zintegrowanie.

Cele LSR zostały opracowane w oparciu o diagnozę obszaru, wyznaczone problemy oraz potrzeby lokalnej społeczności i są wobec siebie komplementarne (koncentrując się na 3 sferach działalności mieszkańców: gospodarczej, zawodowej i społecznej). Planowane przedsięwzięcia są adresowane do możliwie szerokiej grupy mieszkańców obszaru, reprezentujących różne sektory (przedsiębiorców, osób planujących podjąć działalność gospodarczą, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów). Dzięki podejściu Leader cele te będą osiągnięte poprzez ścisłą współpracę z mieszkańcami obszaru LSR. Równocześnie jednak dojdzie do współdziałania z podmiotami różnych sektorów oraz instytucjami publicznymi, realizującymi cele i założenia w ramach innych strategii i programów.

Każdy z celów realizowanych w podejściu Leader, będzie komplementarny z celami wyznaczanymi w wieloletnich strategiach gminnych, regionalnych i ogólnopolskich, realizowanych w ramach różnych programów. Dla każdego z celów szczegółowych LSR stwierdzono zgodność i komplementarność z następującymi dokumentami strategicznymi:

I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do roku 2023

- **Plan rozwoju Gminy Białogard** - zadania polegające na poprawie sytuacji w gminie: Priorytet I zadania w zakresie przedsiębiorczości - tworzenie atrakcyjnych warunków do rozwijania i podejmowania działalności,
- **Strategia Rozwoju Gminy Rymań** – cel A – wykorzystanie wszystkich możliwych środków i warunków dla przełamania recesji i stagnacji społeczno – gospodarczej oraz określenie kierunków i warunków tworzenia trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju,
- **Plan rozwoju lokalnego Gminy Ustronie Morskie** - Cel 1 Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i społecznej do poziomu pozwalającego na podniesienie standardu usług dla mieszkańców i turystów oraz rozwój przedsiębiorczości,
- **Strategia Rozwoju Gminy Karlino** – Cel strategiczny 1 - Wspieranie przedsiębiorczości w zakresie przemysłu i usług,
- **Strategia Rozwoju Powiatu Kołobrzeskiego** – w obszarze gospodarki priorytetem jest: „Stworzenie warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości wraz z rolnictwem i jego najbliższym otoczeniem”,
- **Strategia Rozwoju Gminy Siemysł** – Priorytet 4: Tworzenie szans osiedlania się ludzi i firm jako alternatywa dla Kołobrzegu. Wykorzystanie pomostowego charakteru gminy w stosunku do gmin leżących w pasie nadmorskim,
- **Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego** - Cel Strategiczny 1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania, Cel Strategiczny 2. Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego.
- **Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r.** - Cel II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej, Cel II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.
- **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012–2020** - Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020** - Cel główny: Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski, Cel szczegółowy 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.

- **Plan rozwoju Gminy Białogard**- zadania polegające na poprawie sytuacji w gminie: Priorytet II Zadania w zakresie infrastruktury technicznej: budowa ścieżek rowerowych, tras turystyki pieszej i obiektów małej infrastruktury turystycznej, poprawa warunków i jakości życia mieszkańców, rozwój systemu komunikacji i infrastruktury, poprawa stanu środowiska naturalnego i kulturowego, zadania w zakresie dziedzictwa kulturowego: działania (np. partnerstwo publiczno – prawne) w zakresie zagospodarowania walorów Gminy,
- **Strategia Rozwoju Gminy Rymań** – cel C – niezbędne działania w sferze społecznej obejmujące z jednej strony łagodzenie skutków przemian w szczególności bezrobocia, zabezpieczenia bezpieczeństwa publicznego oraz podstawowych potrzeb w zakresie oświaty i kultury, z drugiej strony tworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej ludności.
- **Plan rozwoju lokalnego Gminy Ustronie Morskie** - Cel 2 Wzmacnianie atrakcyjności rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz poprawa potencjału turystycznego gminy jako sposób na zróżnicowanie źródła dochodów mieszkańców.
- **Strategia Rozwoju Gminy Karlino** – Cel strategiczny 2. Rozwój funkcji turystycznej Miasta i Gminy

- **Strategia Rozwoju Powiatu Kołobrzeskiego** – w obszarze turystyki priorytetem jest: „Rozwój funkcji turystyczno uzdrowiskowej powiatu, rozbudowa, modernizacja oraz dostosowanie do standardów europejskich bazy turystycznej oraz obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego”.
- **Strategia Rozwoju Gminy Siemysł** – Priorytet II Likwidacja dysproporcji miasto – wieś poprzez likwidację zapóźnień w infrastrukturze technicznej,
- **Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego** - Cel Strategiczny 3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu.
- **Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r.** - Cel III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.
- **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012–2020** - Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020** - Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

III.1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.

- **Plan rozwoju Gminy Białogard**- zadania polegające na poprawie sytuacji w gminie: Priorytet II - Zadania w zakresie problemów społecznych: tworzenie i przedstawianie propozycji atrakcyjnego spędzania wolnego czasu poprzez dostęp do infrastruktury sportowej, turystycznej i kulturalnej,
- **Strategia Rozwoju Gminy Rymań** – cel A – wykorzystanie wszystkich możliwych środków i warunków dla przełamania recesji i stagnacji społeczno – gospodarczej oraz określenie kierunków i warunków tworzenia trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju,
- **Strategia Rozwoju Powiatu Kołobrzeskiego** – w obszarze społeczność priorytetem jest: „Poprawa funkcjonowania i rozwoju placówek służby zdrowia, pomocy społecznej, a także stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz pomocy ludziom”,
- **Strategia Rozwoju Gminy Siemysł** – Priorytet I Likwidacja dysproporcji miasto – wieś poprzez likwidację zapóźnień w infrastrukturze społecznej,
- **Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego** - Cel Strategiczny 6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.
- **Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r.:** Cel III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich, Cel III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.
- **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012–2020:** Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020:** Cel szczegółowy 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.

Ponadto, oprócz zgodności na poziomie strategicznym, **realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w sposób kompleksowy**, zapewniający szeroki udział partnerów, przedstawicieli różnych sektorów, branż oraz wykorzystanie różnorodnych zasobów obszaru LSR.

Już na etapie formułowania strategii, założeniem było **zaangażowanie różnych grup i zapoczątkowanie procesu budowania partnerstwa międzysektorowego i międzybranżowego**. Wielokrotnie podczas spotkań rozwijała się dyskusja na temat problemów i potrzeb lokalnej społeczności. Aby umożliwić wymianę informacji między mieszkańcami również na etapie realizacji strategii, przed naborami organizowane będą otwarte szkolenia, dotyczące prawidłowego przygotowania projektu i uzupełnienia wniosku. Podczas spotkań, przedstawiciele różnych grup będą współpracować nad przygotowaniem wspólnych, wzorcowych projektów, będą również zachęceni, aby pomysły wypracowane podczas spotkań wprowadzać w życie we współpracy z podmiotami współuczestniczącymi w tych spotkaniach. Dzięki wprowadzeniu dodatkowych narzędzi, spotkania staną się jeszcze bardziej efektywne w integrowaniu lokalnej społeczności i zachęcaniu do współdziałania. Zadaniem Lokalnej Grupy Działania w ramach realizacji każdego z celów niniejszej strategii będzie stałe podtrzymywanie aktywnego dialogu społecznego i wspieranie procesu budowania partnerstw na różnych szczeblach.

Współpraca międzysektorowa rozwijana będzie na forum LGD w ramach codziennej działalności partnerstwa. Kolejnym narzędziem w tym zakresie będzie **premiowanie podczas naborów tych projektów, które będą realizowane w partnerstwie**, w szczególności partnerstwie międzysektorowym z udziałem partnera z sektora gospodarczego.

W celu zapewnienia zintegrowanego wykorzystania zasobów ponownie wykorzystano narzędzie przekrojowe, tzn. preferencję punktową podczas naborów wniosków przez cały okres realizacji strategii. Pełniejsze wykorzystanie zasobów definiujących potencjał turystyczny zostało wsparte poprzez premiowanie działalności związanej z turystyką w celu ogólnym I. **Ponadto, wybrano również branże, które będą szczególnie preferowane: usługi noclegowe, usługi gastronomiczne, prowadzące działalność turystyczną i kulturalną, rękodzieła, usługi skierowane do osób starszych i opieki nad dziećmi (obejmujące działalność co najmniej w następujących branżach/sekcjach PKD**

2007: G, I, J, O, Q, R). W tym zakresie prowadzone będą dodatkowe działania integrujące i sieciujące w ramach szkoleń przed naborami, m.in. grupy fokusowe i aktywne wspieranie procesu poszukiwania partnerów projektów. Zadaniem grupy będzie **zintegrowanie branżowe** rozumiane jako skuteczne doprowadzenie do nawiązania współpracy między tymi usługodawcami, które pozwoli na kompleksową interwencję w zakresie rozwoju lokalnego rynku w oparciu o posiadane zasoby i zdiagnozowane potrzeby na obszarze LSR. W przypadku wszystkich celów ogólnych, premiowane będą wszelkie przedsięwzięcia wykorzystujące zasoby lokalne: historyczne, kulturowe, przyrodnicze. Dodatkowo, w ramach tego celu zdefiniowano cel szczegółowy III.1 i przedsięwzięcia III.1.1, III.1.2 i III.1.3, realizacja których umożliwi **przeprowadzenie kompleksowej interwencji w zakresie problemów zdiagnozowanych w Analizie SWOT** (niewystarczająca aktywność społeczna osób starszych, aktywność oparta o lokalne walory, roszczeniowa postawa mieszkańców, niskie zainteresowanie młodzieży aktywnością społeczną w tym wolontariatem; zbyt słabe umocowanie liderów lokalnych; niewystarczająco rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego, niewystarczające środki finansowe na działalność NGO), łącząc różne metody, sektory i partnerów. W celu poprawy sytuacji w tym zakresie, zaplanowano w formie przedsięwzięć określoną **sekwencję interwencji** w ramach realizacji LSR:

1. **Przeprowadzenie działań podnoszących kompetencje mieszkańców i zwiększających ich potencjał w realizacji działań na rzecz lokalnej społeczności oraz kampania informacyjno-promocyjna dotycząca zasad pozyskiwania środków (w ramach przedsięwzięcia III.1.2), przygotowujące lokalne podmioty i animatorów lokalnych do realizacji projektów w ramach przedsięwzięcia III.1.1. i II.1.2.** Lokalne organizacje pozarządowe, ale również liderzy i animatorzy społeczni zyskują wiedzę oraz doświadczenie niezbędne w podejmowaniu działań na rzecz swojej społeczności. Bardzo ważne będzie uruchomienie naborów w formie projektów grantowych, które dodatkowo zachęci do działania mniej doświadczonych wnioskodawców. Organizowane będą szkolenia podnoszące poziom wiedzy na temat prawidłowego przygotowania projektu i wypełnienia formularza wniosku. Szkolenia będą również formą integracji, a uczestnicy będą zachęceni do kontynuacji współpracy podjętej w ramach zajęć – podczas naborów premiowane będą inicjatywy realizowane w partnerstwie. Ostatnią formą podnoszenia kompetencji mieszkańców i jakości ich projektów będzie doradztwo indywidualne, w ramach którego wnioskodawca będzie mógł przedyskutować stworzoną już koncepcję swojej inicjatywy. Co ważne, za skorzystanie z tych form pomocy wnioskodawca będzie wysoko premiowany, aby zapewnić jak największą frekwencję podczas spotkań i doradztwa. Przedsięwzięcia adresowane jest między innymi do lokalnych organizacji pozarządowych, zwiększając ich szanse na pozyskanie niezbędnych środków finansowych na realizację ich pomysłów, w szczególności organizacji poszukujących pierwszych środków zewnętrznych.

2. Równie ważne co przeszkolenie będzie doświadczenie zdobyte w zakresie realizacji samych projektów. **Podniesienie kompetencji zarówno merytorycznych, jak i organizacyjnych w naturalny sposób będzie wpływało na wzrost aktywności w zakresie realizacji kolejnych wydarzeń i aktywności w różnych formach.** Szczególnie ważne będą również projekty zawierające element innowacyjny, organizacja wydarzenia całkowicie nowego na obszarze pod względem tematu lub narzędzi, w nowy sposób wykorzystującego zasoby lokalne. Kolejną premiowaną formą będą działania skierowane do różnych grup defaworyzowanych, zwiększające ich udział w działaniach społeczności i promujące dialog, w tym międzypokoleniowy. Nietypowe rozwiązania i metody realizacji działań staną się cenną bazą dobrych praktyk dla kolejnych podmiotów, a także samej LGD. W ten sposób realizowany będzie również trzeci cel przekrojowy PROW.

3. Informacje pozyskane od grantobiorców zostaną wykorzystane przez LGD do stworzenia katalogu dobrych praktyk. **Ostatnim etapem w sekwencji interwencji będzie transfer wiedzy i promocja tych praktyk na obszarze LGD (w ramach przedsięwzięcia III.1.2).** Pozwoli to na dalszą aktywizację kolejnych grup mieszkańców, którzy mogą korzystać z wypracowanych do tej pory rozwiązań lub wykorzystać je jako inspirację do stworzenia własnych projektów. Osoby te będą zapraszane na spotkania i doradztwo w ramach przedsięwzięcia III.1.1, wnosząc nową wartość i zwiększając szansę na budowanie kolejnych partnerstw społecznych.

4. **Oprócz kampanii promocyjnej i aktywizującej społeczność, będą odbywały się także działania wspierające i wzmacniające współpracę na obszarze LSR.** Grantobiorcy realizujący swoje projekty w ramach przedsięwzięcia II.1.2 i III.1.1 będą mogli stale aktualizować swoją wiedzę związaną z zasadami przyznania i wypłaty pomocy w ramach projektu grantowego, dzięki szkoleniom i doradztwu finansowanemu ze środków przedsięwzięcia III.1.2. Spotkania będą okazją do wymiany informacji na temat występujących trudności, praktycznych rozwiązań i ciekawych pomysłów, w tym informacji na temat projektów innowacyjnych, realizowanych przez poszczególne podmioty. Dla LGD będzie to także szansa na stałe usprawnianie procesu komunikacji z mieszkańcami.

5. **Doświadczenie nabyte przez poszczególnych grantobiorców powinno ich zachęcić do dalszego ubiegania się o środki zewnętrzne (także poza LSR).** W konsekwencji wzrośnie liczba lokalnych inicjatyw, liczba osób w nie zaangażowanych i wartość projektów realizowanych przez lokalne organizacje pozarządowe.

Cele i przedsięwzięcia LSR są zgodne z trzema celami **przekrojowymi PROW 2014-2020, tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność.** Także w strategii zostały one wprowadzone w sposób horyzontalny. Każdy projekt ubiegający się o dofinansowanie ze środków LSR zostanie oceniony przez Radę Oceniającą pod kątem zastosowania rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska i przeciwdziałania zmianom

klimatu. Ma to szczególne znaczenie dla LGD w kontekście ochrony cennych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru LSR. Także innowacyjność, została szeroko uwzględniona przez grupę na etapie opracowania LSR. Po raz pierwszy w celach i przedsięwzięciach przewidziano preferencje punktowe dla wnioskodawców, którzy kierują swoje działania na rozwiązywanie problemów grup defaworyzowanych, wskazanych w LSR. W przypadku projektów z zakresu przedsiębiorczości (cel ogólny I) innowacją jest premia punktowa dla firm, których działalność koncentruje się w branżach/dziedzinach, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru. Innowacjom w zakresie celu ogólnego III będą sprzyjały zaproponowane kryteria wyboru – preferujące projekty realizowane w partnerstwie, wykorzystujące lokalne zasoby i oparte o transfer dobrych praktyk prowadzony przez LGD. Dodatkowym elementem innowacji na poziomie wdrażania LSR jest zastosowanie mechanizmu projektów grantowych, których realizacja znacząco przyczyni się do wzmocnienia kapitału społecznego, aktywizacji organizacji pozarządowych i lokalnych społeczności.

Cele i przedsięwzięcia określone w LSR realizują cele RLKS, w LSR ujęto wszystkie obowiązkowe wskaźniki z poszczególnych programów, a wskazane kryteria wyboru oraz wskaźniki realizacji LSR (opisane w rozdziale V) zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników określonych dla tych celów.

Rozdział XI Monitoring i ewaluacja

Ewaluacja wewnętrzna on – going (bieżąca realizowana samodzielnie). LGD w trakcie wdrażania strategii prowadzić będzie działania monitoringowe i ewaluacyjne. Monitoring prowadzony będzie w sposób ciągły od dnia zawarcia umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR do dnia zakończenia wdrażania strategii przez biuro i Zarząd LGD. Elementami podlegającymi monitorowaniu będą dane dotyczące m.in.:

- ogłoszonych naborów wniosków,
- działań informacyjnych i edukacyjnych określonych w Planie komunikacji,
- stopnia zainteresowania potencjalnych beneficjentów poszczególnymi naborami wniosków,
- stopnia wykorzystania budżetu LSR,
- stopnia osiągnięcia założonych w strategii wskaźników realizacji celów.

Ewaluacja wewnętrzna będzie realizowana w oparciu o dane własne LGD, dane UM i ARiMR, spotkania wykorzystujące narzędzia o charakterze refleksyjno – analitycznym zgodnie z aktualnymi wytycznymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ewaluacja zewnętrzna (zlecona zewnętrznym ewaluatorom). LGD planuje w latach 2020 - 2022 jednokrotne przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej (ex-post). Podsumowanie ustaleń i rekomendacji w ramach badania ewaluacyjnego zostanie zawarte w raporcie ewaluacyjnym, który zostanie opracowany zgodnie z aktualną strukturą wymaganą przez MRiRM. Ewaluacja zostanie przeprowadzona przez podmiot zewnętrzny – niezależnego ewaluatora wybranego zgodnie z procedurą określoną przez MRiRW. Ewaluacji podlegać będą co najmniej obszary: ocena wpływu na główny cel LSR, ocena wpływu na kapitał społeczny, przedsiębiorczość, turystyka i dziedzictwo kulturowe, grupy defaworyzowane, innowacyjność, projekty współpracy, ocena funkcjonowania LGD, ocena procesu wdrażania, wartość dodana podejścia LEADER. Raport z badania LSR zostanie zamieszczony na stronie internetowej LGD oraz przesłany do MRiRW.

Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

W związku z planowanymi w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 przedsięwzięciami **przeprowadzona została analiza LSR pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących LSR do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.** Wynik dokonanej analizy wskazał na brak konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020, przygotowanej przez Stowarzyszenie LGD Siła w grupie.

Za brakiem konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla wspomnianego dokumentu przemawiały następujące fakty:

1. Spójność LSR ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2020, która została poddana procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, z opinią RDOŚ.
2. Spójność LSR z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, który został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko z opinią RDOŚ.
3. Przygotowywana Lokalna Strategia Rozwoju stanowi uszczegółowienie powyższych dokumentów dla określonych obszarów oraz nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
4. Wśród operacji planowanych do realizacji w ramach LSR brak przedsięwzięć bądź innych działań, których realizacja stwarzałaby ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na

obszary Natura 2000 (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, ze zm.).

Niezależnie od przeprowadzonej analizy, LGD zwróciło się z prośbą o wydanie opinii w przedmiotowej sprawie do organów właściwych w sprawach opiniowania w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko: Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie oraz Urzędu Morskiego, w odpowiedzi uzyskując potwierdzenie braku konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla LSR na lata 2014-2020 przygotowanej przez LGD.

Wykaz wykorzystanej literatury:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020;
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020;
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Załącznik nr 1 do LSR – Procedura aktualizacji LSR

Ze względu na długi okres obowiązywania LSR (do 2023 r.), w trakcie realizacji strategii może zaistnieć konieczność jej aktualizacji. Może to być spowodowane:

1. zmianą przepisów programowych określających zasady realizacji instrumentu RLKS,
2. wydaniem nowych wiążących wytycznych,
3. zmianami w podziale środków finansowych na poszczególne lata i harmonogramie konkursów w wyniku występujących oszczędności na etapie oceny, realizacji i rozliczania operacji/grantów,
4. niewystarczającej efektywności procesu wdrażania LSR (w kontekście wymogów umowy ramowej lub stwierdzonej w wyniku monitoringu, ewaluacji lub kontroli prowadzonych w LGD),
5. niewystarczającym zainteresowaniem wnioskodawców poszczególnymi zakresami wsparcia, przewidzianymi w ramach LSR,
6. istotnymi zmianami w sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru itd.

W przypadku konieczności aktualizacji LSR LGD każdorazowo umieści na stronie internetowej informację o rozpoczęciu prac nad aktualizacją strategii (oraz przyczynach i możliwych skutkach zmian). Każdorazowo przeprowadzone zostaną też konsultacje w gronie członków LGD. Dodatkowo, w przypadku dokonywania istotnych zmian w zakresie celów, przedsięwzięć, wskaźników, podziału środków budżetowych na cele i przedsięwzięcia, intensywności pomocy (w zakresie ustalonym przez LGD) czy kryteriów wyboru operacji LGD przeprowadzi konsultacje społeczne z mieszkańcami z wykorzystaniem metod partycypacyjnych (co najmniej w formie jednego otwartego spotkania konsultacyjnego).

Zmiany i poprawki o charakterze niezależnym od LGD, w szczególności wynikające z wezwań Samorządu Województwa, dostosowania LSR do zapisów dokumentów wyższego szczebla, w tym do obowiązujących zasad realizacji programów, przepisów prawa lub pod wpływem zmian tych przepisów, otrzymanych przez LGD do stosowania dodatkowych procedur i zaleceń z Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego lub od innych uprawnionych instytucji, usunięcia oczywistych omyłek pisarskich wprowadzane będą niezwłocznie bez konieczności przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami i członkami, a zaktualizowana LSR będzie każdorazowo publikowana na stronie internetowej LGD.

Załącznik nr 2 do LSR – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

Ewaluacja wewnętrzna on – going (bieżąca realizowana samodzielnie). LGD w trakcie wdrażania strategii prowadzić będzie działania monitoringowe i ewaluacyjne. Monitoring prowadzony będzie w sposób ciągły od dnia zawarcia umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR do dnia zakończenia wdrażania strategii przez biuro i Zarząd LGD. Elementami podlegającymi monitorowaniu będą dane dotyczące m.in.:

- ogłoszonych naborów wniosków,
- działań informacyjnych i edukacyjnych określonych w Planie komunikacyjnym,
- stopnia zainteresowania potencjalnych beneficjentów poszczególnymi naborami wniosków,
- stopnia wykorzystania budżetu LSR,
- stopnia osiągnięcia założonych w strategii wskaźników realizacji celów.

Bieżący monitoring zostanie usystematyzowany przez określenie czasu i okresów pomiaru – biuro będzie przygotowywać sprawozdania monitoringowe niezwłocznie po uzyskaniu kompletnych danych za zakończony rok kalendarzowy). Ewaluacja wewnętrzna będzie realizowana w oparciu o dane własne LGD, dane UM i ARiMR, spotkania wykorzystujące narzędzia o charakterze refleksyjno – analitycznym zgodnie z aktualnymi wytycznymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Bieżąca działalność LGD będzie nastawiona na zbieranie informacji zwrotnej o odbiorze realizacji LSR i działań LGD, poprzez np. dokumentowanie spotkań z mieszkańcami, wnioskodawcami pod kątem zgłaszanych uwag i problemów, np. poprzez przeprowadzanie ankiet.

Ponadto w terminie do końca lutego każdego roku LGD przedkładać będzie Samorządowi Województwa sprawozdanie z realizacji strategii za rok poprzedni. Dodatkowo przed każdym posiedzeniem Rady, dotyczącym wyboru operacji, biuro opracuje zestawienie dotyczące niewykorzystanych kwot finansowych oraz prognozowanego i/lub osiągniętego poziomu realizacji wskaźników w ramach danego przedsięwzięcia i celu strategii.

Dane monitoringowe, zawarte w poszczególnych sprawozdaniach będą stanowiły podstawę przygotowania propozycji zmian w procesie wdrażania strategii (w tym Planu komunikacyjnego), mających na celu poprawę efektywności. W przypadku gdy w procesie ewaluacji wewnętrznej wskazane zostaną problemy w realizacji LSR zostaną wdrożone działania naprawcze polegające na poprawie efektywności ale także możliwość zmiany LSR w zakresie budżetu, wskaźników, kryteriów oceny i innych elementów.

Ewaluacja zewnętrzna (zlecona zewnętrznym ewaluatorom). LGD planuje w latach 2020 - 2022 jednokrotne przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej (ex-post). Okres pomiaru: od momentu rozpoczęcia wdrażania strategii do dnia rozpoczęcia ewaluacji. Podsumowanie ustaleń i rekomendacji w ramach badania ewaluacyjnego zostanie zawarte w raporcie ewaluacyjnym, który zostanie opracowany zgodnie z aktualną strukturą wymaganą przez MRiRM. Ewaluacja zostanie przeprowadzona przez podmiot zewnętrzny – niezależnego ewaluatora wybranego zgodnie z procedurą określoną przez MRiRW. Ewaluacji podlegać będą co najmniej obszary: ocena wpływu na główny cel LSR, ocena wpływu na kapitał społeczny, przedsiębiorczość, turystyka i dziedzictwo kulturowe, grupy defaworyzowane, innowacyjność, projekty współpracy, ocena funkcjonowania LGD, ocena procesu wdrażania, wartość dodana podejścia LEADER.

Podsumowanie ustaleń i rekomendacji w ramach badania ewaluacyjnego zostanie zawarte w raporcie ewaluacyjnym. Ewaluacja zostanie przeprowadzona przez podmiot zewnętrzny – niezależnego ewaluatora, posiadającego odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie. Ewaluacji podlegać będą elementy określone w wytycznych MRiRW.

Raport ewaluacyjny, zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące poprawy efektywności wdrażania strategii, zostanie przekazany wszystkim organom LGD, a główne wnioski zostaną zaprezentowane na Walnym Zebraniu Członków. Raport z badania LSR zostanie zamieszczony na stronie internetowej LGD oraz przesłany do MRiRW.

W przypadku stwierdzenia w trakcie ewaluacji własnej niewystarczającej, jakości podejmowanych działań, w celu ich zapewnienia LGD zobowiązuje się do realizacji **operacji własnych**, które przyczynią się do osiągnięcia założonych celów oraz innych działań zmierzających do realizacji założonych celów (wzmożenie promocji, zwiększenie ilości spotkań informacyjnych, itp.).

Źródłem danych do monitoringu i ewaluacji będą informacje będące w posiadaniu LGD (np. rejestry złożonych wniosków, udzielonego doradztwa), informacje przekazane przez Samorząd Województwa i/lub Agencję Płatniczą (dotyczące stopnia wykorzystania środków) oraz dane pochodzące z ankiet monitorujących, opracowanych przez LGD, a składanych przez beneficjentów pomocy w ramach strategii i grantobiorców (określające m.in. wartość wykorzystanych środków, osiągnięte wartości wskaźników, uzyskaną w projekcie wartość dodaną, trwałość projektu, napotkane trudności w trakcie realizacji operacji oraz ocenę jakości usług doradczych świadczonych przez LGD) a także dane z wizji lokalnych, opinii dyrektor biura, opinii Zarządu, wywiadów od wnioskodawców, na podstawie rozmów telefonicznych i innych technik.

Zakres badania	Podmiot odpowiedzialny	Sposób realizacji	Czas i okres pomiaru	Zakres analizy i oceny
Monitoring				
<ul style="list-style-type: none"> - kryteria ewaluacyjne (trafność i terminowość), -harmonogram naborów wniosków, - działania informacyjne i edukacyjne określone w Planie komunikacji, - budżet LSR - wskaźniki realizacji LSR. 	<ul style="list-style-type: none"> - biuro LGD, - Zarząd LGD. (ewaluacja wewnętrzna on going)	Źródła i zakres danych: <ul style="list-style-type: none"> - informacje będące w posiadaniu LGD, - informacje przekazane przez Samorząd Województwa i/lub Agencję Płatniczą, - dane pochodzące z ankiet monitorujących opracowanych przez LGD, a składanych przez beneficjentów pomocy w ramach strategii i grantobiorców, - informacje uzyskane w trakcie wizji lokalnych 	Ewaluacja on going, w sposób ciągły. Biuro będzie przygotowywać sprawozdania monitoringowe za zakończony rok kalendarzowy i w terminie do końca lutego każdego roku LGD przedkładać Samorządowi Województwa sprawozdanie z realizacji strategii. Dodatkowo przed każdym posiedzeniem Rady, dotyczącym wyboru operacji biuro opracuje zestawienie dotyczące niewykorzystanych kwot finansowych oraz prognozowanego i/lub osiągniętego poziomu realizacji wskaźników w ramach danego przedsięwzięcia i celu strategii.	<ul style="list-style-type: none"> - dane z postępu rzeczowego i finansowego, - dane ze spotkań wykorzystujących narzędzia o charakterze refleksyjno – analitycznym, -dane z cyklicznego badania ankietowego
Elementy funkcjonowania LGD podlegające ewaluacji				
Wypełnianie obowiązków przez pracowników biura	- Zarząd LGD (ewaluacja wewnętrzna on going)	<ul style="list-style-type: none"> - ankiety dotyczące satysfakcji z udzielonego doradztwa, - opinia Zarządu. 	Ewaluacja on going, w sposób ciągły: od momentu rozpoczęcia wdrażania strategii do dnia zakończenia jej wdrażania.	- dane dotyczące funkcjonowania biura LGD
Elementy wdrażania LSR podlegające ewaluacji				
- kryteria ewaluacyjne zgodnie z wytycznymi MRiRW	- zewnętrzny ewaluator	Źródła i zakres danych: <ul style="list-style-type: none"> - informacje będące w posiadaniu LGD, - informacje przekazane przez Samorząd Województwa i/lub Agencję Płatniczą, - dane pochodzące z ankiet monitorujących opracowanych przez LGD, a składanych przez beneficjentów pomocy w ramach strategii i grantobiorców, - ankiety dotyczące satysfakcji z udzielonego doradztwa, - dla ewaluacji ex – post. 	Ewaluacja zewnętrzna (ewaluacja ex-post) w latach 2020-2022. Okres pomiaru wyniesie odpowiednio: <ul style="list-style-type: none"> - od momentu rozpoczęcia wdrażania strategii do dnia rozpoczęcia ewaluacji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocena wpływu na główny cel LSR, -ocena wpływu na kapitał społeczny, -przedsiębiorczość, - turystyka i dziedzictwo kulturowe, -grupy - defaworyzowane, -innowacyjność, -projekty współpracy, -ocena funkcjonowania LGD - ocena procesu wdrażania, -wartość dodana podejścia LEADER

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 3 do LSR - Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu.

CEL OGÓLNY	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres Programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN			
Cel szczegółowy I.1 Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD do 2023 r.													PRO W		
Przedsięwzięcie I.1.1	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	3 szt	20%	240.000	10 szt	86,66%	800.000	2 szt	100%	160.000	15 szt	1.200.000	PRO W	Realizacja LSR	
Przedsięwzięcie I.1.2	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	1 szt	20%	260.000	2 szt	80%	600.000	1 szt	100%	290.000	4 szt	1.150.000	PRO W	Realizacja LSR	
Przedsięwzięcie I.1.3	Liczba nowych inkubatorów (centrów) przetwórstwa lokalnego	0 szt	0,00%	0,00	1 szt	100%	500.000	0 szt	100%	0,00	1 szt	500.000	PRO W	Realizacja LSR	
Razem cel szczegółowy I.1				500.000				1.900.000				450.000	2.850.000		
Razem cel ogólny I				500.000				1.900.000				450.000	2.850.000		
Cel ogólny II															
II.1 Budowa, przebudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego na terenie LGD do 2023 r.															
Przedsięwzięcie II.1.1	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	4 szt	28,57%	550.000	10 szt	100%	1.400.000	0 szt	100%	0,00	14 szt	1.950.000	PRO W	Realizacja LSR	

	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	2 szt	100%	300.000	0 szt	100%	0,00	0 szt	100%	0,00	2szt	300.000	PRO W	Realizacja LSR
Przedsię wzięcie II.1.2	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	3 szt	25%	60.000	9 szt	100%	200.000	0 szt	100%	0,00	12 szt	260.000	PRO W	Realizacja LSR
	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	0 szt	0%	0,00	1 szt	100%	10.000	0 szt	100%	0,00	1 szt	10.000	PRO W	Realizacja LSR
	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	0 szt	0%	0,00	2 szt	100%	30.000	0 szt	100%	0,00	2 szt	30.000	PRO W	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy II.1				660.000			1.700.000			190.000		2.550.000		
Razem cel ogólny II				660.000			1.700.000			190.000		2.550.000		
Cel ogólny III														
Cel szczegółowy III. 1 Transfer wiedzy, aktywizacja i integracja mieszkańców terenu LGD do 2023 r.														
Przedsię wzięcie III.1.1	Liczba wydarzeń/ impresz	3 szt	20,00%	60.000	10 szt	86,66%	200.000	2 szt	100%	40.000	15 szt	300.000	PRO W	Realizacja LSR
Przedsię wzięcie III.1.2	Liczba wydanych, opracowanych publikacji i materiałów informacyjno- promocyjnych	1 szt	45,00%	625.500	1 szt	85,00%	607.000	0 szt	100,00 %	145.000	2 szt	1.377.500	PRO W	Koszty bieżące i aktywizacja

	Liczba spotkań /wydarzeń adresowanych do mieszkańców	8 szt			0 szt			0 szt			8 szt			
	Liczba konferencji / targów / prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD	2 szt			2 szt			0 szt			4 szt			
	Liczba odwiedzin strony internetowej LGD	4000 szt			5000 szt			1000 szt			1000 szt			
	Liczba szkoleń	4 szt			4 szt			1 szt			9 szt			
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i członków organów LGD	14 osobodni			14 osobodni			0 osobodni			28 osobodni			

	Liczba podmiotów, którym udzielono doradztwa indywidualnego	20 osób/podmiotów			20 osób/podmiotów			20 osób/podmiotów			60 osób/podmiotów				
	Liczba ewaluacji i badań własnych LGD	1 szt			3 szt			3 szt			7 szt				
Przedsięwzięcie III.1.3	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	2szt	100%	114.000	0 szt	100%	0,00	0 szt	100%	0,00	2 szt	114.000	PRO W	Projekty współpracy	
	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby	2 szt	100%	0,00	0 szt	100%	0,00	0 szt	100%	0,00	2 szt	0,00			
Razem cel szczegółowy III.1				799.500			807.000			185.000		1.791.500			
Razem cel ogólny III				799.500			807.000			185.000		1.791.500			
Razem LSR				1.959.500			4.407.000			825.000		7.191.500			
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW													% budżetu poddziałania Realizacja LSR		
												2.850.000	50,00%		

Załącznik nr 4 do LSR - Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia tj. realizację operacji w ramach LSR, wdrażanie projektów współpracy, koszty bieżące i aktywizację, a w przypadku LSR współfinansowanych z EFRROW dodatkowo „Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020”

BUDŻET LSR W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE FUNDUSZE EFSI I ZAKRESY WSPARCIA

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)					Razem EFSI
	PROW	RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący	
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	5 700 000,00	0	0	0		5 700 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	114 000,00			0		114 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 377 500,00	0	0	0	0	1 377 500,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)		0	0	0	0	
Razem	7 191 500,00	0	0	0	0	7 191 500,00

PLAN FINANSOWY W ZAKRESIE PODDZIAŁANIA 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 449 755,00	1 400 245,00		3 850 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 177 155,00		672 845,00	1 850 000,00
Razem	3 626 910,00	1 400 245,00	672 845,00	5 700 000,00

Załącznik nr 5 do LSR – Plan komunikacji

I. Wstęp

Za koordynację działań informacyjnych i promocyjnych przeprowadzanych na potrzebę realizacji LSR w ramach PROW 2014-2020 działanie LEADER odpowiadać będzie Zarząd Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”. Swoje zobowiązania wynikające z niniejszego planu realizować będzie poprzez Biuro LGD. W realizację procesu informacji i promocji zaangażowani będą także Beneficjenci poszczególnych projektów, którzy będą promować realizowane przez siebie operacje dotowane w ramach działania LEADER PROW 2014-2020.

II. Analiza potrzeb/ problemów komunikacyjnych.

Analiza potrzeb prowadzona jest na bieżąco przez Stowarzyszenie LGD „Siła w Grupie” poprzez pracę biura Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” od 2006 r., które realizując działalność informacyjną jednocześnie otrzymuje zwrotną informację o jej skuteczności, np. poprzez liczbę składanych wniosków, aktywność beneficjentów w trakcie trwania poradnictwa prowadzonego przez biuro Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”. Przygotowując się do pisania LSR prowadzono na bieżąco „biały wywiad”, który miał na celu opracowanie zasobów i sposobów docierania do zainteresowanych przy pomocy działań planu komunikacyjnego. Podczas spotkań konsultacyjnych omawiano metody i sposoby informowania społeczności o działalności LGD w oparciu o dotychczasowe doświadczenia LGD. Wyniki spotkań konsultacyjnych omawiane były przez grupę roboczą na warsztatach oraz dopracowane podczas pracy tejże grupy. Istotnym elementem konsultacji są dotychczasowe doświadczenia w promowaniu i informowaniu, co zawarto w ewaluacji realizacji zadań w ramach LSR 2007-2013 dwukrotnie:

- w 2011r. „Ewaluacja z postępów w realizacji LSR Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” - ewaluacja przeprowadzona przez firmę zewnętrzną.

- w 2014r. badanie ewaluacyjne dot. realizacji LSR przeprowadzone przez biuro LGD.

Ewaluacja to też badania dotyczące jakości działań informacyjnych i promocyjnych. Wynika z nich szereg potrzeb i problemów, które trzeba rozwiązać i zaspokoić, by móc realizować założenia LSR 2014-2020, trafiając przede wszystkim do potencjalnych beneficjentów LSR. W prowadzonych badaniach większość ankietowanych wskazała na potrzebę rozszerzenia obecnej działalności informacyjnej Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”. Ta grupa ankietowanych wskazywała jednocześnie na brak w działalności LGD takich działań jak: większa liczba działań integrujących lokalną społeczność oraz większa liczba imprez promocyjnych.

Propozycje potrzeb, które zostały zdefiniowane w ramach prowadzonych badań ewaluacyjnych w grupach:

1. Potrzeba bezpośredniego kontaktu LGD z mieszkańcem/beneficjentem oraz promowania obszaru objętego LSR. Mieszkańcy chcą prowadzenia promocji tak, by trafiała ona zarówno do wewnątrz LGD, ale także by rozbudzała zainteresowanie innych tym, co dzieje się na obszarze działania Stowarzyszenia. W związku z tym oczekiwana jest intensyfikacja działań informacyjnych o działalności LGD tak, by:

- dywersyfikować pod względem obszarowym liczbę dofinansowanych operacji (dla wszystkich działań),

- by jak najwięcej osób słyszało o obszarze działania Stowarzyszenia, by znało go poprzez różne działania LGD.

Postulowano, by ukierunkować organizowane szkolenia i warsztaty przede wszystkim na szkolenia związane ze sporządzaniem wniosku o dofinansowanie wraz z załącznikami, a także by rozszerzyć obecną działalność LGD o działania integrujące lokalną społeczność oraz zwiększyć liczbę imprez promocyjnych. Jest potrzeba, by szerzej propagować wiedzę o możliwości uzyskania dofinansowania w ramach LGD przez mieszkańców – głównie poprzez organizację bezpośrednich spotkań informacyjnych w poszczególnych gminach obszaru LGD.

GRUPA DEFAWORYZOWANA: W szczególności należy trafić do młodzieży w wieku do 35 lat, osób powyżej 50 roku życia i kobiet, przedstawiając im ofertę w zakresie promocji działalności LGD. Kilkakrotnie postulowano przeszkolenie grupy liderów lokalnych z terenu całego LGD (każdej z gmin) w zakresie pisania wniosków i ubiegania się o dofinansowanie. To oni będą z LGD współpracować z wnioskodawcami przy aplikowaniu o środki z Lidera.

2. Potrzeba docierania do mieszkańca/beneficjenta poprzez media.

Na etapie badań ewaluacyjnych postulowano realizację następujących działań:

- a) intensyfikację zamieszczania informacji w prasie lokalnej o naborach wniosków organizowanych przez LGD oraz o bieżącej działalności,
- b) organizację uroczystych otwarć dofinansowanych przez LGD projektów,
- c) zamieszczanie informacji w gazetkach gminnych o działalności LGD, organizowanych naborach itp.,

3. Potrzeba docierania do mieszkańca/beneficjenta przez przekaz elektroniczny.

GRUPA DEFAWORYZOWANA: najczęściej młodzi ludzie do 35 roku życia, osoby powyżej 50 roku życia i kobiety postulowali co następuje:

- a) zwiększenie intensywności wysyłania informacji do mieszkańców o działalności LGD drogą mailową,
- b) stworzenie bazy kontaktów osób i podmiotów z terenu LGD zainteresowanych aktywną działalnością na rzecz społeczności lokalnej,
- c) regularne wysyłanie aktualności o działalności LGD w formie np. Newslettera - zapisy na stronie www,
- d) intensywniejsze zamieszczanie aktualności na stronie www LGD,
- e) intensyfikacja działań na Facebooku,
- f) założenie konta i promocję LGD na portalach społecznościowych np. NK, Twitter, itp.
- g) intensyfikacja działań informacyjnych poprzez np. przekazanie jak największej liczbie beneficjentów informacji o organizowanych przez LGD naborach – maile, sms do osób z bazy do dyspozycji LGD,

4. Inne potrzeby.

- a) nawiązanie współpracy z ODR obsługującymi obszar LGD oraz oddziałami powiatowymi ARiMR w celu dotarcia do potencjalnych beneficjentów działań nakierowanych na rozwój przedsiębiorczości,
- b) organizację forum dyskusyjnego organizacji pozarządowych dotyczącego NGO i polegającego na wymianie doświadczeń między tymi organizacjami,
- c) sfinansowanie i montaż w siedzibach beneficjenta tablic informujących o dofinansowaniu przez LGD,
- d) przygotowanie filmów promocyjnych z przykładami zrealizowanych projektów ze środków LGD,
- e) przedstawienie oferty do młodzieży z terenu LGD w zakresie promocji działalności Stowarzyszenia m.in. poprzez możliwość odbycia wolontariatu pod parasolem LGD.

III. Cele komunikacji

Cele ogólne

1. Podniesienie świadomości społecznej na temat działalności Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” oraz realizowanego przez LGD Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 ze szczególnym uwzględnieniem działania LEADER.
2. Upowszechnienie korzyści płynących z wykorzystania środków pochodzących z działania LEADER w ramach PROW 2014-2020.
3. Stworzenie sprawnego systemu przepływu informacji wraz z informacją zwrotną pomiędzy odbiorcami informacji a LGD. Stworzenie warunków do wymiany poglądów w oparciu o informację docierającą do mieszkańców na temat działalności w ramach LEADER w ramach PROW 2014-2020.
4. Prowadzenie działań promujących Stowarzyszenie na zewnątrz, zachęcających do korzystania z oferty, które powstała w dużej mierze dzięki działaniom LEADER.

Cele szczegółowe:

Wypracowanie i zastosowanie metod umożliwiających skuteczną i spójną komunikację z odbiorcami ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych, tj.:

1. Informowanie o działaniu LEADER w ramach PROW 2014-2020 oraz promowanie aktywności Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” w kontekście wzmocnienia oferty kulturalno-społecznej dla odwiedzających.
2. Wypracowanie działań dotyczących wymiany informacji i promocji pomiędzy Stowarzyszeniem LGD „Siła w Grupie” a beneficjentami zaangażowanymi we wdrażanie projektów,
3. Zidentyfikowanie kanałów przekazu informacji dostosowanych do odbiorcy, ze szczególnym uwzględnieniem wyszczególnionych grup adresatów poprzez dotarcie ze szczegółową i dobraną do specyficznych potrzeb informacją o możliwościach wydatkowania i wykorzystania środków dostępnych w ramach działania LEADER PROW 2014-2020 do beneficjentów oraz odbiorców projektów, tak by mieli wiedzę, iż korzystają z projektów współfinansowanych ze środków LEADER PROW 2014-2020.
4. Promowanie idei LEADERA wśród członków Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” poprzez bieżące aktywizowanie związanych z LGD mieszkańców obszaru.

IV. Grupy docelowe

Odbiorców działań informacyjnych zaprojektowanych w niniejszym Planie Komunikacji dotyczących działalności Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” ze szczególnym uwzględnieniem działania LEADER w ramach PROW 2014-2020 można podzielić na następujące grupy:

- społeczność lokalna;
- grupa defaworyzowana młodzież do 35 roku życia, kobiety, dorośli pow. 50 r. ż.
- przedstawiciele sektora publicznego, w tym JST;
- organizacje pozarządowe; przedsiębiorcy;
- liderzy lokalni;
- członkowie LGD.

V. Działania komunikacyjne

W ramach Planu Komunikacji wyróżniono trzy główne działania komunikacyjne przyczyniające się do realizacji założonych 4 celów szczegółowych oraz jedno dotyczące kontaktu z grupami defaworyzowanymi:

1. Informowanie mieszkańców obszaru Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” – to zadanie realizuje cel 1.
2. Komunikacja służąca tworzeniu wniosków o dofinansowanie i lepszej realizacji operacji – to zadanie realizuje cel 2 i 3.
3. Komunikacja i promocja prowadzona na rzecz skutecznej realizacji działania LEADER w oparciu o członków LGD w ramach PROW 2014-2020 – to zadanie dotyczy realizacji celu 4.
4. Kontakt z grupami defaworyzowanymi.

Należy podkreślić, że wszystkie te działania dążą do realizacji celu 1,2,3 w kontekście grup defaworyzowanych – przekazywana informacja ma być zrozumiała, prosta w formie i treści, ma docierać do jak największej liczby odbiorców, którzy korzystać będą w sposób pośredni, jak i bezpośredni z zadań realizowanych przez Stowarzyszenie LGD „Siła w Grupie” w ramach PROW 2014-2020. Wszystkie działania należy podzielić zgodnie z potrzebami społecznymi zdiagnozowanymi na poziomie prowadzonych badań ewaluacyjnych na działania z następujących obszarów:

- bezpośredni kontakt Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” z mieszkańcem/beneficjentem.
- docieranie do mieszkańca/beneficjenta poprzez media.
- docieranie do mieszkańca/beneficjenta przez przekaz elektroniczny.
- inne metody informowania.

Ad.1. Informowanie mieszkańców obszaru Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”. Informowanie ogółu społeczeństwa ma na celu zainteresowanie działalnością Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” ze szczególnym uwzględnieniem zadań realizowanych w ramach działania LEADER. Ma przybliżyć społeczności tę formę aktywności i podnieść świadomość, jak korzysta się z działań współfinansowanych w ramach PROW. Działania tu podejmowane mają dużą formę nagłośnienia i wykorzystują wszystkie sposoby dotarcia do beneficjentów. Wykorzystamy tradycyjne metody docierania z informacją, które przede wszystkim docierają do starszych osób. Zamierzamy też wykorzystać metody i zasady docierania do najmłodszych.

Przewiduje się realizację następujących działań w ramach informowania ogółu społeczeństwa:

- a) Organizacja bądź współorganizacja imprez kulturalno – społecznych obejmujących kultywowanie tradycji obszaru LGD z uwzględnieniem organizacji stoisk informacyjnych dotyczących aktywności LGD.
- b) Uczestnictwo w przedsięwzięciach na skalę wojewódzką, na których promuje się obszar LGD w kontekście promocji całego obszaru działania – np. Piknik nad Odrą.
- c) Organizacja konferencji poświęconych promowaniu działań realizowanych w ramach działania LEADER oraz zachęcających do zwiększonej aktywności na rzecz realizacji przedsięwzięć i osiągnięcia celów LSR – w tym konferencji otwierającej realizację programu oraz podsumowującej jego realizację.
- d) Bieżący kontakt z mediami – informowanie o wszystkich ważniejszych wydarzeniach, sporządzanie prostym językiem notatek, do wykorzystania przez media.
- e) Wydawanie cyklu artykułów promujących LGD.
- f) Opracowanie i wydanie publikacji promujących Stowarzyszenie LGD „Siła w Grupie”.
- g) Organizacja konkursów dla młodzieży przybliżających i identyfikujących z LGD oraz działalnością w ramach LEADER.
- h) Przygotowanie materiałów promocyjnych opatrzonego logo LGD.
- i) Prowadzenie badań dotyczących LGD z możliwością wskazywania, jak jeszcze można zmienić sposób informowania, by lepiej dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców i osób zainteresowanych LGD i LEADEREM.

Ad. 2. Komunikacja służąca tworzeniu wniosków o dofinansowanie i lepszej realizacji operacji – to zadanie realizuje cel 2 i 3.

- a) Ogłoszenia na temat naborów wniosków zgodnie z obowiązującymi procedurami naborów.
- b) Organizacja, prowadzenie i wyposażenie spotkań informacyjnych dla wnioskodawców dotyczących konkursów.
- c) Organizacja spotkań dla beneficjentów realizujących projekty na temat realizacji zadań w ramach LEADER – zadanie nowe, dotyczące przede wszystkim realizacji zadań w zakresie projektów grantowych.
- d) Organizacja szkoleń i warsztatów z działania LEADER dla osób, które zajmują się zakładaniem działalności gospodarczej w poszczególnych Urzędach Gmin.
- e) Poradnik dla beneficjentów.
- f) Plakaty dotyczące prowadzonych naborów i spotkań z nimi powiązanych.
- g) Internetowe oraz przekazywane poprzez sms zaproszenia do składania projektów.
- h) Prowadzenie zakładki na stronie internetowej LGD poświęconej konkursom i realizacji projektów.
- i) Bieżąca sprawozdawczość z realizacji zadań przez beneficjentów uzupełniona o informację na temat zasad i metod informowania.

Ad. 3. Komunikacja i promocja prowadzona na rzecz skutecznej realizacji działania LEADER w oparciu o członków LGD w ramach PROW 2014-2020 – to zadanie dotyczy realizacji celu 4.

- a) realizacja założeń Statutu Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” – organizacja Walnych Zebrań Członków LGD oraz pozostałych obowiązków wynikających z zapisów szczególnych Statutu i innych przepisów.
- b) Opracowanie materiałów promocyjnych i informacyjnych dla członków LGD – kalendarze, planery, notatniki, teczki inne materiały promocyjne.
- c) Organizacja szkoleń i spotkań integracyjnych dla członków LGD.
- d) Prowadzenie ewaluacji potrzeb członków LGD.

Wymienione powyżej zadania mają za zadanie utrzymać w członków LGD (będących przekąźnikiem idei PROW i LEADER w terenie) w stanie gotowości do bieżącej współpracy z LGD, mają przyczynić się do ich aktywnego uczestnictwa w działaniu stowarzyszenia.

Planowane działania są oparte o dotychczasowe działania, które się sprawdziły, a korzystający z tych sposobów promowania i informowania byli właściwie doinformowani. Część jest nowych nie stosowanych działań:

- nawiązanie kontaktu z ODR, PUP, jednostkami zajmującymi się zakładaniem działalności gospodarczej na terenie poszczególnych gmin,
- stały kontakt z mediami z uwzględnieniem konieczności wstępnego opracowania materiału informacyjnego;
- wykorzystanie baz uczestników spotkań, szkoleń, warsztatów,
- powiadamianie poprzez sms.

Ad.4. Kontakt z grupami defaworyzowanymi.

a) Plan komunikacji z grupami defaworyzowanymi. Zgodnie z założeniami LSR Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” w ramach swoich działań skierowanych do gr. defaworyzowanych będzie działania te kierować do 3 grup:
- do osób w wieku do lat 35, osób powyżej 50 lat oraz kobiet;

Aby do nich dotrzeć będziemy stosować wszystkie ogólne zasady informacji i komunikacji opisane w niniejszym planie, ale również przewidujemy zestaw specjalnych działań adresowanych do tych grup. Będą one sukcesywnie towarzyszyć zachęcaniu do zainteresowania działaniami LGD, współpracy z przyszłymi beneficjentami, pracy z beneficjentami, którzy otrzymali dofinansowanie. Specjalnie na potrzeby niniejszego planu komunikacji będzie prowadzona analiza skutków prowadzonych działań informacyjnych i promocyjnych dla grup defaworyzowanych. W badaniach ewaluacyjnych i monitorujących będzie uwzględniona pełna informacja o skutkach dodatkowych działań opisanych w niniejszym rozdziale.

b) Docelowe efekty działań komunikacyjnych adresowanych do grup defaworyzowanych. Efektem będzie:
- zwiększenie zainteresowania działalnością LGD u osób pochodzących z grup defaworyzowanych,
- zwiększenie zainteresowania konkursami ogłaszanych przez LGD objawiające się wzrostem ilości wniosków składanych przez osoby pochodzące z tych grup.
- faktyczny udział w realizacji projektów osób z grup defaworyzowanych zarówno na poziomie realizatorów projektów, jak i na poziomie bezpośrednich odbiorców (na przykład beneficjentów rozpoczynających działalność) ich realizacji (na przykład osób zatrudnianych w wyniku zakładania i rozwoju działalności gospodarczej, uczestników imprez, szkoleń, przedsięwzięć o charakterze społecznym, kulturalnym i turystyczno-rekreacyjnym)

c) Sposób dotarcia do grupy – stosowane narzędzie komunikacyjne.
Stanowisko do spraw aktywizowania społeczności ma w zakresie zajmowanie się działaniami adresowanymi do grup defaworyzowanych.

- przewiduje się realizację następujących odrębnych działań dla grup defaworyzowanych:

- ogłoszenia o konkursach
- wszelkie działania w prasie – w nich będą szczególne informacje o grupach defaworyzowanych,
- organizacja wyjazdu studyjnego – pokazanie dobrych przykładów.
- organizacja szkoleń z przedsiębiorczości
- organizacja doradztwa indywidualnego i grupowego

VI. Zakładane wskaźniki na lata 2016-2023 w oparciu o planowany budżet działań komunikacyjnych (finansowanych z ramach poddziałania Koszty bieżące i aktywizacja).

Działanie	Wskaźnik produktu	Liczba produkt	Wskaźnik rezultatu	Liczba rezultat
Informowanie mieszkańców obszaru Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie”				
Bieżący kontakt z mediami	Liczba notatek sporządzonych i przekazanych prasie	20	Liczba wykorzystanych notatek	10
Artykuły promujące LGD w prasie w powiatach kołobrzeskim i białogardzkim	Liczba artykułów sponsorowanych	2	Średni nakład prasy	4000
Publikacje	Liczba wydawnictw	3	Średni nakład publikacji	1000
Materiały promocyjne	Liczba kompletów mat. promocyjnych	3	Średnia liczba materiałów promocyjnych	100
Badania wiedzy o LGD	Liczba badań	2	Średnia liczba przebadanych	200
Komunikacja służąca tworzeniu wniosków o dofinansowanie i lepszej realizacji operacji				
Ogłoszenia w prasie o naborach.	Liczba ogłoszeń w prasie dotyczących naborów	12	Średni nakład gazety	4000
Spotkania informacyjne dla wnioskodawców	Liczba spotkań informacyjnych dla wnioskodawców	20	Liczba zaproszonych uczestników spotkań	300
Spotkania dla	Liczba spotkań	20	Liczba zaproszonych	200

beneficjentów realizujących projekty	informacyjnych dla beneficjentów		uczestników spotkań	
Szkolenia i warsztaty z działania LEADER dla osób, zajmujących się zakładaniem przedsiębiorstw	Liczba spotkań informacyjnych	3	Liczba zaproszonych uczestników spotkań	60
Plakaty dotyczące naborów.	Liczba planowanych akcji plakatowych	12	Średnia liczba plakatów w akcji	200
Internetowe oraz poprzez sms zaproszenia do składania projektów.	Liczba ogłoszeń: w Internecie	12	Licznik odsłon strony	1000
	przez sms	12	Średnia liczba wysłanych sms	150
Strona Internetowa	Liczba stron Internet.	1	Liczba odsłon	10 000
Komunikacja i promocja prowadzona na rzecz skutecznej realizacji działania LEADER				
Walne Zebrania Członków LGD	Liczba Walnych Zebrań Członków	14	Średnia liczba uczestników Walnych Zebrań	35
Materiały promocyjne i informacje dla członków LGD	Liczba typów materiałów	5	Średnia liczba materiałów przypadająca na jeden typ	65
Szkolenia i spotkania integracyjne dla członków LGD.	Liczba szkoleń i spotkań integracyjnych	2	Liczba zaproszonych uczestników spotkań	65
Kontakt z grupami defaworyzowanymi				
Spotkania doradcze z kobietami	Liczba spotkań	5	Średnia liczba uczestników	30
Organizacja spotkań dla osób do 35 roku życia	Liczba spotkań	5	Średnia liczba uczestników	20
Organizacja wyjazdu studyjnego	Liczba wyjazdów	1	Liczba uczestników	10
Organizacja szkoleń dotyczących przedsiębiorczości	Liczba szkoleń	2	Średnia liczba uczestników	20
Doradztwo indywidualne	Liczba doradztw indywidualnych	30	Liczba złożonych wniosków	20

Orientacyjny harmonogram realizacji planu komunikacji:

DZIAŁANIA	ŚRODKI PRZEKAZU	I poł. 2016	II poł. 2016	I poł. 2017	II poł. 2017	I poł. 2018	II poł. 2018	I poł. 2019	II poł. 2019	I poł. 2020	II poł. 2020	I poł. 2021	II poł. 2021	I poł. 2022	II poł. 2022	I poł. 2023	II poł. 2023
DRUKOWANE MATERIAŁY PROMOCYJNE	ulotki																
	publikacja																
	plakaty																
	banery/roll-up promocyjne																
DZIAŁANIA	ŚRODKI PRZEKAZU	I poł. 2016	II poł. 2016	I poł. 2017	II poł. 2017	I poł. 2018	II poł. 2018	I poł. 2019	II poł. 2019	I poł. 2020	II poł. 2020	I poł. 2021	II poł. 2021	I poł. 2022	II poł. 2022	I poł. 2023	II poł. 2023
INTERNET	aktualizowanie www																
	newsletter																
DZIAŁANIA	ŚRODKI PRZEKAZU	I poł. 2016	II poł. 2016	I poł. 2017	II poł. 2017	I poł. 2018	II poł. 2018	I poł. 2019	II poł. 2019	I poł. 2020	II poł. 2020	I poł. 2021	II poł. 2021	I poł. 2022	II poł. 2022	I poł. 2023	II poł. 2023
SPOTKANIA I SZKOLENIA	doradztwo w biurze LGD																
	ankietowanie uczestników																
	spotkania informacyjno - konsultacyjne																
	spotkania członków stowarzyszenia																
	udział w wydarzeniach, na których promowano działalność LGD i obszar LSR																
	szkolenia dla beneficjentów funduszy LGD																
	szkolenia z założeń LSR i procedury oceny wniosków																
	szkolenia podnoszące kompetencje lokalnych liderów																
DZIAŁANIA	ŚRODKI PRZEKAZU	I poł. 2016	II poł. 2016	I poł. 2017	II poł. 2017	I poł. 2018	II poł. 2018	I poł. 2019	II poł. 2019	I poł. 2020	II poł. 2020	I poł. 2021	II poł. 2021	I poł. 2022	II poł. 2022	I poł. 2023	II poł. 2023
MEDIA LOKALNE	prasa/radio/lokalne portale informacyjne/telewizja																

VII. Planowane efekty działań komunikacyjnych.

Rezultatem działań komunikacyjnych ma być:

1. Wzrost znajomości obszaru działania LGD u osób z zewnątrz i znajomości Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” u mieszkańców obszaru LGD ze szczególnym uwzględnieniem działania LEADER – planuje się, zwiększenie zaproszonych, użytkowników, uczestników działań ogólnych poświęconych promowaniu obszaru działania LGD i znajomości działania LEADER.
2. Wzrost liczby beneficjentów dobrze przygotowanych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach działania LEADER PROW 2014-2020 o **100** osób.
3. Podniesienie identyfikacji **62** członków Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie” oraz zwiększenie ich faktycznego zaangażowania w działania związane z wdrażaniem programu LEADER.

VIII. Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu.

Ocena skuteczności

Monitorowanie wdrażania Planu Komunikacji ma bardzo duże znaczenie dla zapewnienia efektywnego komunikowania.

Procedury oceny skuteczności komunikowania obejmują:

- opinie zbierane za pośrednictwem interaktywnych elementów strony internetowej,
- ankiety skierowane do uczestników projektów, za pośrednictwem beneficjentów,
- zbieranie informacji od komórek zaangażowanych w promocję i informowanie,
- analizę stopnia wykorzystania środków z działania LEADER w ramach PROW 2014-2020,
- monitorowanie ilościowe i jakościowe prowadzonych działań komunikacyjnych, w tym informacji prasowych,
- bieżąca ocena podejmowanych działań przy pomocy ankiet oceniających (szkolenia, konferencje, warsztaty).

Raportowanie

W ramach sprawozdawczości z działań promocyjnych przewiduje się:

- sprawozdania beneficjentów z wywiązania się z obowiązku promowania projektu i informowania o współfinansowaniu ze środków działania LEADER, które będą stanowiły uzupełnienie bieżącej sprawozdawczości prowadzonej na potrzeby ewaluacji realizacji LSR,
- sprawozdania Biura LGD składane do Zarządu LGD dotyczące działalności Biura.

Ewaluacja

W ramach ewaluacji działań komunikacyjnych badane będą pośrednie i bezpośrednie konsekwencje prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych kierowanych do poszczególnych grup docelowych Planu Komunikacji. Badane będą ilości prowadzonych działań i ich rezultaty. Ostatecznym wskaźnikiem ich skuteczności będzie stopień realizacji podstawowych celów Planu Komunikacji, a w konsekwencji stopień realizacji LSR. Planujemy badanie stopnia zadowolenia uczestników konferencji, szkoleń i warsztatów.

IX. Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji LSR.

Planowane działania ewaluacji w zakresie dotyczącym stopnia realizacji LSR, polegają na bezpośrednim kontakcie z beneficjentami. Przewiduje się, że każda ewaluacja dotycząca stopnia realizacji LSR będzie obejmowała badanie skuteczności stosowanych metod komunikacji i promocji. Oznacza to, że beneficjenci:

- będą zobowiązani do sprawozdań o stanie realizacji wskaźników założonych we wnioskach o dofinansowanie,
- będą zobowiązani do informowania o skuteczności ich informowania.

Te materiały, w wyniku prowadzonych zadań z zakresu ewaluacji, staną się podstawą do zmiany LSR i będą miały wpływ na kształt Planu Komunikacji. Dopuszcza się możliwość zmiany Planu Komunikacji w związku z wynikami ewaluacji w kontakcie bezpośrednim z mieszkańcami, członkami LGD oraz beneficjentami.

Zebrane informacje i opinie będą stanowiły podstawę do zmiany Planu Komunikacji (w trybie Aktualizacji LSR – zmiana ogólna LSR) i dostosowania go bezpośrednio do potrzeb odbiorców, które zostały zidentyfikowane na etapie prowadzenia ewaluacji z uwzględnieniem realizacji Planu Komunikacji.

X. Budżet

Na działania promocyjne i komunikacyjne przeznaczone zostały środki w następującej wysokości:

Budżet w podziale na lata;

rok 2016 – 20 000,00 PLN	kumulatywnie - 20 000,00 PLN
rok 2017 - 20 000,00 PLN	kumulatywnie – 40 000,00 PLN
rok 2018 - 20 000,00 PLN	kumulatywnie – 60 000,00 PLN
rok 2019 - 20 000,00 PLN	kumulatywnie – 80 000,00 PLN
rok 2020 - 20 000,00 PLN	kumulatywnie – 100 000,00 PLN
rok 2021 – 10 000,00 PLN	kumulatywnie – 110 000,00 PLN

rok 2022 - 10 000,00 PLN

SUMA – 120 000,00 PLN